

Bestuursverslag 2018

meer dan alleen onderwijs!

Inhoud

Voorwoord	4
1. Raad van Toezicht.....	7
2. Waar staan we voor en waar willen we naar toe?	12
Doelen op onderwijs.....	13
Doelen voor: de leerkracht als pedagoog	13
Doel voor kwaliteitszorg	14
Doelen voor personeel en organisatie.....	14
Doelen voor samenwerking met ketenpartners	14
Doelen voor bedrijfsvoering	14
Doelstellingen voor huisvesting	14
Doelstelling voor identiteit	15
3. Bestuurlijke structuur	16
Raad van Toezicht.....	17
College van Bestuur	17
GMR/MR	17
4. Fusie-onderzoek	20
5. Onderwijs	21
Doelen op onderwijs.....	22
Doelen voor de leerkracht als pedagoog	27
Doel voor kwaliteitszorg	29
6. Personeel	34
Doelen voor personeel en organisatie.....	40
7. Onderwijshuisvesting.....	45
8. PR en Marketing	47
9. Financiën.....	48
9.1 Interne risicobeheersing en controle systeem	49
9.2 Vergoedingen RvT	50
9.3 Treasury.....	52

9.4 Balans	53
9.5 De Baten en de Lasten	53
10. Continuïteitsparagraaf	63
10.1. Negatief saldo 2018	63
10.2. Toekomstige ontwikkelingen.....	63
10.3. Financiën	67
10.4. Rapportage toezichhoudend orgaan	72
10.5. Gegevens over de rechtspersoon	72
De Ledenraad	76
Bestuur.....	76
Afdelingsraad	76
Afdelingsvergadering.....	76
Consolidatie Deel III	81

Voorwoord

Evenals vorig jaar is het bestuursverslag opgesplitst in 3 delen: de Stichting PCBO Tytsjerksteradiel, de Vereniging ter Ondersteuning van Protestants Christelijk Onderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel en daarnaast een geconsolideerde jaarrekening van de Stichting en de Vereniging. De Stichting en de Vereniging zijn nauw met elkaar verbonden en daarom is besloten te volstaan met één bestuursverslag, dat verdeeld is in drie onderdelen.

In het bestuursverslag wordt aangegeven wat de ontwikkelingen in het afgelopen jaar zijn geweest betreffende de Vereniging, c.q. de Stichting. Het is het formele verantwoordingsinstrument richting RvT, Ledenraad, GMR en Ministerie. Het is een uitgebreid bestuursverslag geworden, omdat we het belangrijk vinden alle geledingen zo goed mogelijk te informeren. Daarnaast is er een publieksvriendelijke samenvatting gemaakt.

Het afgelopen jaar deden zich verschillende ontwikkelingen voor, die een behoorlijke impact hebben op onze organisatie. Het fusieonderzoek met Noventa heeft veel energie en tijd gekost. Er zijn belangrijke stappen gezet, die komend jaar een vervolg dienen te krijgen. De samenwerking met de peuterspeelzalen is uitgebreid en in Tytsjerk en Eastermar zijn de scholen in het dorp gefuseerd. In Jistrum en Noardburgum is besloten, dat de scholen m.i.v. 1 augustus 2019 fuseren. De krapte op de arbeidsmarkt merken we ook binnen onze regio. Met name zien we dat bij verlofsituaties. Het is dan moeilijk vervangers te vinden. Een hoger salaris en vermindering van de werkdruk zijn nodig en gelukkig heeft het Ministerie gelden beschikbaar gesteld voor een hoger salaris en vermindering van de werkdruk. We zijn er echter nog niet en de komende jaren blijven extra investeringen nodig in het onderwijs.

Personeel

Ons ziekteverzuim is iets hoger dan vorig jaar, maar in vergelijking met andere besturen nog steeds vrij laag. Alle personeelsleden hebben een voldoende beoordeling. Op 1 oktober 2018 waren er minder leerlingen, maar door vertrek van leerkrachten konden we m.i.v. het nieuwe cursusjaar toch nieuwe leerkrachten en benoemen. Daarnaast kregen we gelden voor de vermindering van de werkdruk. Deze zijn vooral gebruikt t.b.v. de inzet van onderwijsassistenten.

Onderwijs

Alle scholen voldoen aan de inspectienormen. In 2018 waren er vijf scholen die actief investeerden in het project Next Level (innovatie). Daarnaast heeft één school zich verbonden aan het onderwijsconcept GDO (groepsdynamisch onderwijs). Ook voor de overige scholen geldt, dat men een steeds duidelijker onderwijskundig profiel krijgt. Niet alleen zijn de teams en de geledingen daarbij betrokken, maar ook ouders, kind organisaties en soms de buurt. Een goede ontwikkeling, die we als Stichting graag stimuleren. Onderdeel daarvan is de samenwerking met de muziekschool en de inzet van combinatiefunctionarissen.

Daarnaast is er een naschools aanbod dat door de Stichting aangeboden en gefinancierd wordt. Scholen kunnen hier activiteiten aan toevoegen passend binnen de lokale mogelijkheden. Belangrijk is, dat elke leerling huisnabij in aanraking komt met zoveel mogelijk activiteiten. Dit in het kader van de brede persoonlijke ontwikkeling.

Financieel

Landelijk is er veel aandacht voor de financiën van schoolbesturen. Zij hebben volgens politici, maar ook volgens de vakbonden en ouders te veel geld 'op de plank liggen'. Daarom heeft de inspectie de opdracht gekregen specifiek aandacht te geven aan de financiën van schoolbesturen. Belangrijk is immers, dat beschikbare middelen op een adequate wijze worden ingezet t.b.v. de leerlingen, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd. Het resultaat van onze stichting is voor het eerst sinds vele jaren (iets) negatief. Jaarlijks zien we, dat er de laatste maanden van een boekjaar niet begrote baten worden ingeboekt, waardoor we als Stichting de afgelopen jaren steeds een positief saldo hadden. Voor ons een reden de uitgaven iets te verhogen, waardoor de werkdruk verminderd kon worden. Belangrijk voor de kwaliteit van het onderwijs en om personeel voor onze Stichting te behouden. We mogen constateren, dat de middelen op een verantwoorde wijze zijn besteed aan het onderwijs. In Hoofdstuk 9 wordt dit nader gespecificeerd.

We mogen concluderen, dat in 2018 zich (weer) positieve ontwikkelingen hebben voor gedaan op tal van terreinen. In de continuïteitsparagraaf zijn eventuele risico's, maar ook kansen, in kaart gebracht. Geconstateerd wordt, dat onze organisatie goed toegerust is voor de toekomst. Dit door de inzet van alle betrokkenen en we geven in 2019 hier graag een vervolg aan.

Eastermar, voorjaar 2019

Jan Sijtsema

College van Bestuur

Stichting PCBO

Tytsjerksteradiel

1. Raad van Toezicht

Jaarverslag Raad van Toezicht PCBO Tytsjerksteradiel

INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2018 van de Raad van Toezicht van de Stichting PCBO Tytsjerksteradiel. In dit jaarverslag wordt een overzicht gegeven van de werkzaamheden die de Raad van Toezicht in 2018 heeft uitgevoerd.

BEVOEGDHEDEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Op grond van de statuten houdt de Raad van Toezicht toezicht op de verwezenlijking van grondslag en doel van de Stichting alsmede op het functioneren van het College van Bestuur. De grondslag en het doel van de Stichting is de oprichting en het in stand houden van scholen voor Protestant Christelijk basisonderwijs in de Gemeente Tytsjerksteradiel, alsmede het oprichten en in stand houden van en participeren in rechtspersonen die dit doel mede gestalte kunnen doen geven.

De Raad van Toezicht ziet toe op de mate waarin het College van Bestuur in staat is om strategie te bepalen en op grond daarvan tot beleidsvorming te komen. Het toezicht richt zich tevens op de uitvoering van beleid en de wijze waarop het College van Bestuur omgaat met en oog heeft voor de zogenaamde stakeholders. De wijze waarop de Raad van Toezicht zijn taak uitvoert is beschreven in de regeling Code Goed Bestuur, die gepubliceerd is op de website van de PO-Raad.

De Raad van Toezicht heeft een goedkeuringsbevoegdheid voor een aantal, door het College van Bestuur te nemen, besluiten. De Raad van Toezicht benoemt de accountant en heeft een klankbordfunctie door het College van Bestuur gevraagd en ongevraagd advies te geven. De Raad van Toezicht heeft toegezien op de rechtmatige verwerving en besteding van de middelen. Ook vervult de Raad van Toezicht de werkgeverschapsfunctie voor het College van Bestuur. Met betrekking tot de uitvoering van zijn bevoegdheden legt de Raad van Toezicht verantwoording af aan de Ledenraad van de Vereniging.

SAMENSTELLING

In 2018 was de Raad van Toezicht als volgt samengesteld:

Mevr. J.D Groenveld-Zeilstra (1970)

Voorzitter, benoemd per 1 januari 2013 als lid van de RvT. Per 1 januari 2017 voorzitter van de Raad van Toezicht. Studentendecaan bij de RUG te Groningen. Nevenfunctie: notulist Fractie CDA gemeente Tytsjerksteradiel.

Mevr. A. Tuinier-Koster (1952)

Lid, benoemd per 1 januari 2011. Tot maart 2014 gemeenteraadslid gemeente Tytsjerksteradiel. Lid van de kandidaatstellingscommissie van het CDA voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

Dhr. I.I. Prins (1956)

Vicevoorzitter, benoemd per 1 januari 2014. Afdelingsleider CSG Bogerman te Sneek.

Nevenfunctie(s): Lid van de RvC van Rabobank Drachten Friesland Oost tot 01-07-2018. Bestuurslid Chr. Mavo de Saad te Damwoude per 01-01-2018.

Dhr. A. H. Renkema (1963)

Lid, benoemd per 1 januari 2014. Adviseur Medische Vervolgopleidingen, Wenckebach Instituut UMCG Groningen

Nevenfunctie(s): Lid Raad van Toezicht CSG Liudger te Burgum, Drachten en Waskemeer.

Mevr. P. van den Berg (1976)

Lid, benoemd per 1 januari 2015. Directeur beleid en beheer bij CVO Zuid-West Fryslân te Sneek.

Nevenfunctie(s): Penningmeester volleybalvereniging Iverto te Jirnsum.

Lid bestuur van Stichting vrienden van de Bogerman muziek.

Dhr. M.D. Kalmijn (1975)

Lid, benoemd per 1 januari 2017, advocaat/partner bij Van der Zee, Van der Sluis en Kalmijn Advocaten te Leeuwarden, partner bij De Vijf Bedrijfsbouwers.

Nevenfuncties: Voorzitter Stichting Canadian Liberators, Secretaris Stichting Befrijdingsfestival Fryslân, Voorzitter Federatie Christelijk Jeugdwerk Tytsjerksteradiel, voorzitter Stichting Administratiekantoor van een tweetal ondernemingen.

Commissies:

De Raad van Toezicht kent de volgende commissies.

Auditcommissie: P. van den Berg en A. Tuinier-Koster

Treasurycommissie: P. van den Berg en A. Tuinier-Koster en J. Sijtsma (namens CvB)

Werkgeverschapscommissie: J.D. Groenveld-Zeilstra, A.H. Renkema, A. Tuinier

ROOSTER VAN AFTREDEN

Naam	Datum benoeming	Datum herbenoeming	Datum herbenoeming	Datum definitief aftreden
Mevr. A. Tuinier-Koster	1 januari 2011	1 augustus 2015	1 januari 2018	1 januari 2019
Mevr. J.D Groenveld-Zeilstra	1 januari 2013	1 augustus 2015	1 augustus 2019	
Dhr. I.I. Prins	1 januari 2014	1 augustus 2015	1 augustus 2019	
Dhr. A.H. Renkema	1 januari 2014	1 januari 2018		
Mevr. P. van den Berg	1 januari 2015	1 augustus 2015	1 augustus 2019	
Dhr. M.D. Kalmijn	1 januari 2017			

OVERLEG MET COLLEGE VAN BESTUUR

De Raad van Toezicht heeft zes keer regulier overleg gevoerd met het College van Bestuur: 15 januari 2018, 19 maart 2018, 14 mei 2018, 11 juni 2018, 1 oktober 2018, 6 november 2018.

Voorafgaand aan de overleggen heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht overleg met de voorzitter van het College van Bestuur. In deze overleggen wordt de agenda van de eerstvolgende vergadering vastgesteld en de onderwerpen besproken. Daarnaast hebben de voorzitters regelmatig contact over het reilen en zeilen binnen de Stichting PCBO Tytsjerksteradiel.

EVALUATIEVERGADERING

De vergadering ingevolge artikel 11.3 van de statuten, waarin onder meer het eigen functioneren van de Raad van Toezicht wordt geëvalueerd, vond plaats op 16 januari 2019. Tevens is in deze vergadering de relatie met het College van Bestuur en diens functioneren besproken.

SOLLICITATIEPROCEDURE NIEUWE VOORZITTER COLLEGE VAN BESTUUR

De Raad van Toezicht heeft begin dit jaar de sollicitatieprocedure opgestart voor de nieuwe voorzitter van het College van Bestuur van PCBO Tytsjerksteradiel. Het wervings- en selectiebureau Heeredwinger Advies te Groningen heeft de procedure begeleid. Op 3 en 4 april 2018 heeft de Raad van Toezicht de Ledenraad, de GMR, stafbureaumedewerkers en het Directieberaad persoonlijk geïnformeerd over het vertrek van Jan Sijtsma. De geledingen zijn betrokken bij de procedure en hebben een constructieve bijdrage geleverd. De Raad van Toezicht is meermalen bij elkaar gekomen om de procesvoortgang met elkaar te bespreken en daarmee te bewaken. De Raad van Toezicht heeft Javenda Oppewal uit Groningen, aangesteld als nieuwe bestuurder van PCBO Tytsjerksteradiel met ingang van 7 januari 2019 tot 1 september 2020.

ONDERZOEK NAAR MOGELIJKE FUSIE MET NOVENTA

Dit jaar heeft in het teken gestaan van het onderzoek naar een mogelijke fusie met Noventa. Dit onderzoek vindt plaats onder leiding van de heer M. Buck, procesbegeleider van Verus. De Raad van Toezicht heeft daartoe fusiekaders vastgesteld. Lopende het jaar heeft de Raad van Toezicht regelmatig overleg gehad met de Raad van Toezicht van Noventa. Hierbij was ook de voorzitter van het College van Bestuur aanwezig. Daarnaast hebben de voorzitters van de beide Raden van Toezicht, alsmede de vicevoorzitters driemaal in het najaar overleg gehad in De Pleats te Burgum.

Op 9 januari 2018 heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht de startbijeenkomst samenwerking PCBO Tytsjerksteradiel en Noventa bijgewoond.

Op 19 februari 2018, 18 juni 2018 en 9 juli 2018 heeft een gezamenlijke bijeenkomst met de Raad van Toezicht Noventa en de bestuurders onder leiding van Mark Buck, procesbegeleider Verus plaatsgevonden.

Op 21 februari 2018 hebben de voorzitters van het CvB PCBO Tytsjerksteradiel en Noventa en de voorzitters Raden van Toezicht hebben onder leiding van de heer M. Buck, procesbegeleider Verus, gesproken over de mogelijke organisatiestructuur.

3 september 2018, 29 oktober 2018, 27 november 2018 en 17 december 2018: Pleatsoverleg met de (vice) voorzitters van PCBO Tytsjerksteradiel en Noventa over de voortgang van het onderzoek naar een mogelijke fusie tussen PCBO Tytsjerksteradiel en Noventa.

OVERLEG MET DE GMR

Op 21 juni 2018 en 13 december 2018 heeft een afvaardiging van de Raad van Toezicht het overleg van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) bijgewoond. Er is onder meer gesproken over de rol van de Raad van Toezicht, krimp, samenwerking met Christelijk en openbaar onderwijs op de dorpen en het lopende onderzoek naar een mogelijke fusie met Noventa.

SCHOLING RAAD VAN TOEZICHT

Op 2 oktober 2018 heeft een scholingsbijeenkomst met Raden van Toezicht, Colleges van Bestuur en Ledenraden en GMR van PCBO Tytsjerksteradiel en Noventa plaatsgevonden, gezamenlijk is de dialoog gevoerd over de governance van een nieuw te vormen fusie-organisatie.

Op 20 april 2018 heeft de heer A.H. Renkema het jaarcongres van de VTOI-NVTK bijgewoond. Tevens heeft hij twee masterclasses van het Nationaal Register gevolgd.

WERKGEVERSCHAP

De werkgeverscommissie heeft gedurende het jaar regelmatig overleg gehad met Jan Sijtsema over zijn functioneren en welbevinden in een jaar waarin het onderzoek naar een mogelijke fusie met Noventa en sollicitatieprocedure naar een nieuwe collegevoorzitter veel aandacht en inzet vroegen van de bestuurder en van de RvT. De werkgeverscommissie heeft Jan Sijtsema op de hoogte gehouden van de voortgang in de sollicitatieprocedure. Met het oog op de continuïteit van de organisatie en het belang van de bestuurder heeft de werkgeverscommissie met de bestuurder arbeidsvoorwaardelijke afspraken gemaakt voor de periode tot 1 juni 2019.

GOEDKEUREN

De Raad van Toezicht heeft de volgende voorgenomen besluiten van het College van Bestuur goedgekeurd:

- Op 14 mei het bestuursverslag, als onderdeel van het jaarverslag 2017, onder voorbehoud van vastgelegde wijzigingen;
- De Begroting 2018;
- Het Fusiebesluit De Balsemyn en De Bolster in Eastermar;
- Het Fusiebesluit It Lemieren en de Master Fennemaskoalle in Tytsjerk;
- Het Financieel Kader 2019;
- De begroting 2019.

BENOEMING EXTERNE ACCOUNTANT

De Raad van Toezicht heeft Van Ree Accountants te Zwolle verzocht de jaarrekening te controleren van PCBO Tytsjerksteradiel vanaf begin van het boekjaar en eindigend op 31 december 2018.

KLANKBORDEN

Tijdens overleggen heeft het College van Bestuur over verschillende onderwerpen met de Raad van Toezicht van gedachten gewisseld. In dit verband is veel aandacht geschonken aan de borging van de Christelijke identiteit van onze Stichting, met name in relatie tot samenwerkingsvormen met openbaar onderwijs en de gevolgen van de krimp die goed merkbaar zijn in diverse dorpen/scholen binnen de gemeente Tytsjerksteradiel. Andere thema's waarover veel gediscussieerd/gesproken is, zijn de kindvoorzieningen en het onderzoek naar een mogelijke fusie met Noventa.

SCHOOLBEZOeken

De Raad van Toezicht legt ieder jaar een aantal schoolbezoeken af. Aanleiding voor een dergelijk bezoek is een schoolkenmerkend onderwerp, maar geeft ook voldoende gelegenheid andere zaken te bespreken. In 2018 zijn scholen bezocht: CBS De Reinbôge te Burgum, De Arke te Burgum en De Wrâldpoarte te Garyp.

Een afvaardiging van de Raad van Toezicht is op 3 april 2018 aanwezig geweest in Burgum bij het directieberaad om de directeuren te informeren dat de bestuurder zijn werkzaamheden medio 2019 neerlegt en het voornemen om een sollicitatieprocedure voor een nieuwe voorzitter CvB op te starten.

BEZOLDIGING

De leden van de Raad van Toezicht hebben over het jaar 2018 een vergoeding voor hun werkzaamheden ontvangen. De voorzitter heeft een vergoeding ontvangen van bruto € 4.320,- exclusief btw en de leden bruto € 3.080,- exclusief btw. De hoogte van deze bedragen valt binnen het statutair vastgestelde maximum en de vergoeding wordt verantwoord in de jaarrekening.

DANKWOORD

De Raad van Toezicht bedankt alle medewerkers van PCBO Tytsjerksteradiel voor hun inzet in het afgelopen jaar. Ook de vrijwilligers in de geledingen worden bedankt voor hun bijdrage die zij hebben geleverd aan de doelstellingen van onze Stichting en onze Vereniging.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar de heer Sijtsema, voorzitter van het College van Bestuur, voor het constructieve en plezierige overleg. Daarnaast bedanken we mevrouw Dijk voor haar secretariële ondersteuning.

Eastermar, 7 januari 2019

J. Groenveld

Voorzitter Raad van Toezicht PCBO Tytsjerksteradiel

2. Waar staan we voor en waar willen we naar toe?

De Kernwaarden

Wij werken vanuit de volgende kernwaarden:

Inspiratie Wij worden in het geven van onderwijs geïnspireerd door het verhaal van God en mensen. Vanuit de positief christelijke levensvisie dragen wij zorg voor een inspirerend werk- en leefklimaat waarin ruimte is voor talentontwikkeling. Kenmerkend voor onze scholen zijn naast de bezinningsmomenten, respect voor elkaar, vergevingsgezindheid en verbondenheid.

Geborgenheid Veiligheid is voor ons meer dan een hek om een schoolplein en antipestbeleid. In onze christelijke visie begint veiligheid bij het besef dat ieder mens door God onvoorwaardelijk wordt aanvaard. Vanuit dat besef willen wij op onze scholen leven en met elkaar omgaan. Dat betekent ook: jezelf mogen zijn en weten dat je niet samenvalt met wat je presteert.

Verantwoordelijkheid We voelen en nemen onze verantwoordelijkheid voor elkaar. Vanuit vertrouwen in elkaars kracht, mogelijkheden en kwaliteiten draagt iedereen: leerlingen, ouders, medewerkers en vrijwilligers bij aan onze persoonlijke en gemeenschappelijke doelen en ambities. Deel uit maken van onze Stichting is niet vrijblijvend. Wij verbinden ons aan doelen en afspraken en daarover leggen wij verantwoording af. We verbinden ons aan elkaar en met de samenleving om ons heen en stellen ons open op. Samen verruimen we mogelijkheden en verleggen we onze grenzen.

Onze scholen staan ten dienste van de brede ontwikkeling en persoonsvorming van de leerlingen. We zien onszelf als een intermediair tussen het gezin en de maatschappij. We bereiden kinderen niet alleen voor op een carrière maar op een leven. Volwassenen en kinderen zijn voor ons beeld dragers van God. Deze visie neemt een opdracht met zich mee: voor groot en klein betekent het een persoonlijke verantwoordelijkheid ten opzichte van zichzelf (hoofd, hart en handen), de ander (naastenliefde) en de omgeving (rentmeesterschap). Deze visie bepaalt ons 'gezicht' op onderwijskundig, pedagogisch en levensbeschouwelijk terrein. De school wil een morele gemeenschap zijn.

De missie

Protestants Christelijk Basisonderwijs Tytsjerksteradiel: meer dan alleen onderwijs!

De visie

Wij leven in een maatschappij die voortdurend verandert. Dat vraagt van mensen dat zij zich aan kunnen passen en blijvend kennis willen opdoen en vaardigheden willen verwerven. Om ervoor te zorgen dat kinderen klaar zijn voor de toekomst, staan onze medewerkers ten dienste van de brede ontwikkeling en persoonsvorming. Wij bereiden kinderen niet alleen voor op een carrière maar op een leven. In 2019 is PCBO Tytsjerksteradiel een organisatie die het vertrouwen van alle belanghebbenden heeft. PCBO Tytsjerksteradiel realiseert een doorgaande lijn in het leren en ontwikkelen van kinderen van 0 tot 12 jaar.

Waar staat PCBO Tytsjerksteradiel in 2020?

Denken in mogelijkheden

Op onze scholen krijgt elke leerling het onderwijs, de ondersteuning en begeleiding die hij/zij nodig heeft. Passend onderwijs betekent denken in mogelijkheden en niet in beperkingen van leerlingen.

Talentontwikkeling

Wij gaan ervan uit dat elk kind van nature in staat en bereid is om te leren. Leren is meer dan het vergaren van kennis en is erop gericht dat kinderen zelfstandig en verantwoordelijk kunnen deelnemen aan de maatschappij van de toekomst. Daarbij past een manier van onderwijs die de brede ontwikkeling van talenten stimuleert, bijvoorbeeld culturele-, sportieve- en organisatorische talenten. Centraal staat dat iedereen met succes op zoek kan gaan naar wat hem of haar bijzonder maakt.

Educatief partnerschap

PCBO Tytsjerksteradiel staat midden in de maatschappij en gaat actief de verbinding aan met ouders, ketenpartners en de omgeving van de school. We bieden een breed aanbod in samenhang met vrije tijd en opvang. Kinderen leren ook buiten de klas!

Zelfregulering

Onze professionele medewerkers maken het verschil! Onze medewerkers bezitten deskundigheid over het leren en onderwijzen/coachen van leerlingen. Wij hebben een cultuur waarbij reflecteren op het eigen handelen een natuurlijke routine is, met het oog op verbetering en innovatie van het leren en de eigen school. Daadkracht, creativiteit en inventiviteit zijn onmisbare eigenschappen voor de leerkracht nu en in de toekomst.

Identiteit

Het verhaal van God en mensen blijft van waarde en is van betekenis voor ons onderwijs, voor onze pedagogiek, voor ons mens-zijn en voor onze maatschappij.

Doelen

De realisatie van de benoemde doelen tot nu toe, staat beschreven in hoofdstuk 4 (zie hiervoor ook het Strategisch Perspectief 2015-2019).

Doelen op onderwijs

- Wij bieden alle leerlingen een passend onderwijsarrangement, waar mogelijk thuisnabij, dat ruimte geeft voor een brede ontwikkeling en maximale talentontplooiing.
- Elke school werkt aan een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn voor ieder kind.
- Wij werken samen met ouders aan de ontwikkeling van kinderen en hebben beleid op educatief partnerschap.

Doelen voor: de leerkracht als pedagoog

- Iedere leerkracht zorgt voor een goed pedagogisch klimaat.

Doel voor kwaliteitszorg

- Alle scholen hebben een basisarrangement en scoren over een periode van 4 jaar, minimaal 1 punt boven het landelijk gemiddelde bij de eindtoets, passend bij de schoolcategorie.
- Er worden, minimaal 1 keer per 4 jaar, audits afgenomen in regionaal verband.

Doelen voor personeel en organisatie

- 80% van de ouders en leerlingen geeft aan tevreden te zijn over de professionaliteit van de leerkracht.
- PCBO Tytsjerksteradiel heeft competente leerkrachten, die de resultaatdoelstellingen kunnen halen.

Doelen voor samenwerking met ketenpartners

- Wij dragen samen met ketenpartners zorg voor een ononderbroken doorgaande leer- en ontwikkelingslijn.
- Wij dragen samen met ketenpartners zorg voor een veilige pedagogische omgeving voor kinderen.
- Wij dragen samen met ketenpartners zorg voor een breed aanbod voor kinderen, waarbij er verbinding is tussen binnen- en buitenschools leren.
- PCBO Tytsjerksteradiel streeft naar een adequate aansturing in integrale kindcentra waar ketenpartners onder één dak werken.

Doelen voor bedrijfsvoering

- Onderzoek naar samenwerking/fusie met Noventa is in schooljaar 2019 afgerond; we hebben dan helder wat de meerwaarde is en besloten is, hoe we verder gaan.
- PCBO Tytsjerksteradiel blijft financieel en organisatorisch een 'in control statement' afgeven.

Doelstellingen voor huisvesting

- Eind 2019 is met elke school, waar huisvesting een belemmering is om onze missie en visie te kunnen realiseren, een concreet plan afgesproken of al in uitvoering, om te komen tot een goed en eigentijds gebouw.
- Duurzaamheid is, ook vanuit onze identiteit (rentmeesterschap), een leidend aspect waar wij op sturen bij ver-, en/of nieuwbouw of renovatie.

Doelstelling voor identiteit

- De pedagogische, onderwijskundige en levensbeschouwelijk identiteit is zichtbaar in ons onderwijs.

Werkwijze en strategie om beleidsdoelen te halen

Bestuur en management beschikken over een heldere planning vooraf van de beleidsdoelen, op basis van een jaarplan. Het stafbureau gebruikt voor de meest cruciale processen de stapsgewijze systematiek:

- doel en prestatie indicatoren
- hoe te bereiken
- wie en wat is daar voor nodig

Ook binnen de scholen wordt deze systematiek gebruikt om de gestelde doelen te behalen. In het schoolplan en de schooljaarplannen wordt dat concreet gemaakt.

Realisatie van de beleidsdoelen

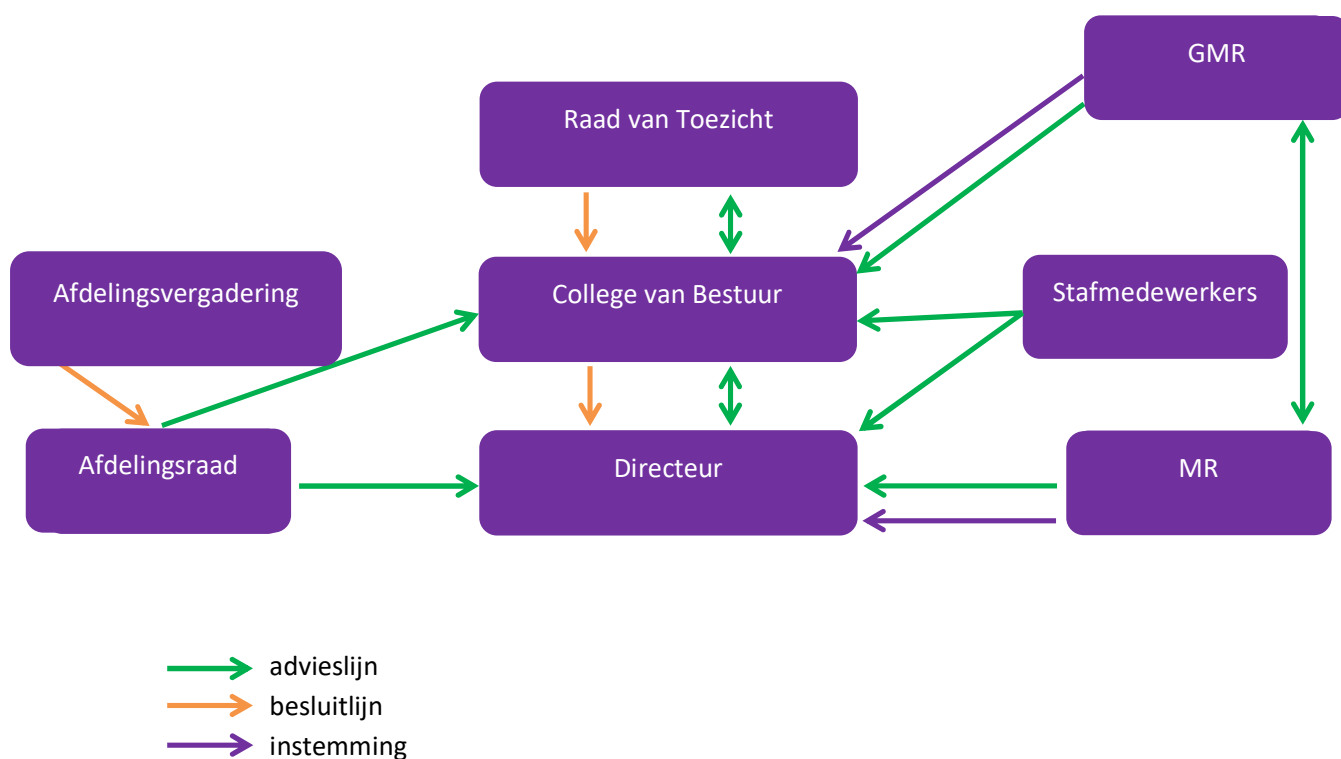
In de volgende hoofdstukken wordt per onderwerp besproken of en in hoeverre de doelen zijn gerealiseerd. In samenspraak met de schooldirecties is aan de doelstellingen van het Strategisch Perspectief 2015-2019 gewerkt. De scholen en het bestuur leggen verantwoording af aan derden door jaarplannen en bestuursverslagen te publiceren.

3. Bestuurlijke structuur

De Stichting PCBO Tytsjerksteradiel beheert 12 scholen. De 'Core Business' is het geven van onderwijs aan kinderen van 4-12 jaar. Er zijn tussen de 140 en 170 personeelsleden werkzaam binnen de Stichting en 1696 leerlingen bezoeken de verschillende scholen.

Door de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur' was het noodzakelijk de bestuursstructuur aan te passen. Vanaf 1 augustus 2011 werken wij met een Raad van Toezicht en een College van Bestuur. De Stichting past de code 'Goed Bestuur' toe.

3.1 Het organogram:

De verschillende organen nader beschreven:

Raad van Toezicht

- Toezichthouden
- Adviseren/klankborden
- Regeling besturing
- Werkgeverschap
- Goedkeuren van belangrijke besluiten
- Eigen werkzaamheden goed regelen
- Verantwoording afleggen

College van Bestuur

- Richting geven
- Beleid vaststellen, besluiten nemen
- Toezicht houden
- Klankborden
- Gevraagde en ongevraagde informatieplicht
- Verantwoording afleggen

GMR/MR

- De (G)MR geeft gevraagd en ongevraagd advies
- Op verschillende terreinen heeft men instemming

De scholen

De grootte van de scholen varieert van 45-288 leerlingen. De onderwijskundige concepten verschillen van elkaar. De meeste scholen hebben nog als basis het leerstofjaarklassensysteem.

Wel zien we de ontwikkeling, mede doordat we aangesloten zijn bij Next Level, dat scholen het leerstofjaarklassensysteem loslaten. Er wordt gewerkt met individuele leerdoelen.

School	Plaats	Leerlingen 1 oktober 2014	Leerlingen 1 oktober 2015	Leerlingen 1 oktober 2016	Leerlingen 1 oktober 2017	Leerlingen 1 oktober 2018
Dûbel, Ien, Suwâld		86	81	79	81	85
De Winde, Hurdegaryp		257	254	238	235	232
De Balsemyn/de Twirre, Eastermar		113	113	119	120	149

De Finne, Jistrum	75	71	66	56	54
Immanuël, Noardburgum	100	104	107	109	112
It Bynt, Sumar	103	128	117	112	106
De Reinbôge , Burgum	284	295	294	288	288
De Wrâldpoarte, Garyp	186	192	192	169	159
De Arke, Burgum	268	299	269	275	264
Ichthusschool, Gytsjerk	103	99	98	98	99
Paadwizer, Oentsjerk	91	96	97	99	103
Alpha, Ryptsjerk	60	56	48	48	45
Totaal	1.762	1.834	1.766	1.720	1.696

De schooldirecteur is verantwoordelijk voor het integrale schoolbeleid (opstelling en uitvoering schoolplan) en de integrale aansturing van zijn/haar personeel in de school (binnen de door het bestuur geformuleerde kaders). Hij/zij is in de voorgestelde structuur o.a. verantwoordelijk voor het opstellen van een schoolbegroting voor alle beleidsterreinen, het voeren van een adequate administratie en het opstellen van een onderhoudsplan.

De Afdelingsraad heeft minimaal 3 en maximaal 7 leden. Deze komt jaarlijks minimaal 4 maal bijeen. De afdelingsraad geeft het bestuur en directeur gevraagd en ongevraagd adviezen over schoolaangelegenheden. Alle leden van de Afdelingsraad zijn lid van de vereniging. Uitgezonderd de ontmoetingsscholen, waar 50% van de leden van de Afdelingsraad minimaal lid moet zijn van de vereniging.

De Medezeggenschapsraad geeft gevraagd of ongevraagd advies en dient op onderdelen om instemming te worden gevraagd.

Stafbureau wtf

Om de organisatie goed te faciliteren, het College van Bestuur (0,8 wtf) te kunnen ondersteunen en zo de gestelde doelen te kunnen bereiken is gekozen voor een stafbureau.

Medewerker	Functie	WTF
J.E. van Heusden-Ebens	stafmedewerker communicatie	0,4340
A.I. Buruma-Verbeek	stafmedewerker onderwijs	0,8224
H.M. Dijk-Frijling	secretariaat	0,45*
T. Pompstra	vervanging en P.O.	0,65**

S. Veltman-Visser	administratief medewerker	0,2170
J.H. Brander-Pitstra	schoonmaker	0,0814
T. Woudwijk	ICT	0,23
H.Vriesema	Huisvesting	0,2***

- * i.v.m. met deelname aan werkgroepen i.v.m. met de fusiebesprekingen een tijdelijke uitbreiding gehad van 0,1 wtf.
- ** i.v.m. met deelname aan een werkgroep i.v.m. met de fusiebesprekingen een tijdelijke uitbreiding gehad van 0,05 wtf.
- *** de uitvoerende taken werden tot 1 januari 2019 door OBM verzorgd. In overleg met Noventa is er voor gekozen H. Vriesema voor de huisvesting te benoemen.

3.4. Klachten en klachtafhandeling

De vertrouwenspersoon is mevrouw M. Hartman. Zij is het afgelopen jaar niet benaderd. Er is ook geen klacht rechtstreeks ingediend bij de landelijke geschillencommissie.

De klachtenprocedure staat op onze website vermeld onder het kopje 'informatie'.

3.5. Zaken met politieke of maatschappelijke impact

Het nieuwe kabinet besloot meer middelen t.b.v. het onderwijs beschikbaar te stellen. Werkgevers en werknemers zagen dit als een eerste aanzet om te komen tot een passende salariëring voor alle onderwijsgeevenden. Wel konden vakbonden en werkgevers het eens over een nieuwe cao, waarin werd afgesproken de salarissen voor leerkrachten aanmerkelijk te verhogen. Helaas gold dit niet voor OOP-ers en schoolleiders, waarvoor het Ministerie geen extra middelen beschikbaar stelde. Met name de OOP-ers, die de scholen niet graag willen missen, ontvangen in vergelijking met andere sectoren, weinig salaris. Om deze voor de Stichting te behouden, maar ook uit oogpunt van solidariteit, heeft de Stichting de OOP-ers t/m schaal 7 een extra uitkering toegekend vergelijkbaar met de eenmalige uitkering, die onderwijsgeevenden ontvingen. Dit kon gefinancierd worden uit de projectgelden.

4. Fusie-onderzoek

Gezamenlijk beleid

In 2012 is besloten na te gaan, of buurverenigingen bereid zijn vormen van samenwerking nader te onderzoeken. PCBO Smallerland, waar contacten mee waren, reageerde terughoudend. Zij zochten de samenwerking met het Liudger (VO). Noventa (gemeente Achtkarspelen) reageerde echter positief op ons verzoek. Besloten werd een quickscan uit te voeren. De conclusie was, dat samenwerking met Noventa meerwaarde kan hebben. Op 8 september 2014 werd een overeenkomst ondertekend, waarin stond, dat de beide verenigingen op verschillende terreinen gingen samenwerken. Begin 2017 kwam de vraag aan orde, of we al of niet bereid waren een onderzoek tot fusie te starten. Ondertussen kwam PCBO Smallerland weer in beeld. Ook zij zochten de samenwerking. Daarom werd besloten een onderzoek te doen naar een mogelijke samenwerking tussen PCBO Smallerland, Noventa en PCBO Tytsjerksteradiel. Het onderzoek werd gedaan door Beekveld & Terpstra en het advies was, dat een samenwerking tussen Noventa en onze Stichting de meeste kans van slagen heeft. PCBO Smallerland wilde een holding met het openbaar onderwijs nader gaan onderzoeken.

De beide besturen besloten een onderzoek in te stellen naar een mogelijke fusie tussen de beide Stichtingen. De RvT keurde deze (nieuwe) overeenkomst tussen de beide Stichtingen goed en de Ledenraad en de GMR stemden er mee in. Twee organisaties werd gevraagd een offerte in te dienen om het fusieonderzoek te begeleiden. Gekozen werd voor de heer M. Buck van Verus.

Er zijn drie werkgroepen gevormd, n.l. 'onderwijs en identiteit', 'personeel' en 'financiën'. Daarnaast maakten de Raden van Toezicht, de bovenschoolse zorgteams, de ICT-ers en de directies nader met elkaar kennis. De werkgroepen hebben in oktober hun eindrapportage ingeleverd. Het was de bedoeling dat op basis van de eindrapportage de bestuurders in december aan de Raden van Toezicht een concept besluit om al of niet te fuseren zouden voorleggen. Dit is echter niet gelukt, omdat bepaalde onderdelen nader dienen te worden uitgewerkt. De besluitvorming dient zorgvuldig te gebeuren en daarom is besloten deze uit te stellen tot voorjaar 2019.

5. Onderwijs

Profiel

Alle leerlingen zijn welkom binnen de scholen van PCBO Tytsjerksteradiel, mits de identiteit van de betreffende school gerespecteerd wordt. Twee van onze scholen (It Bynt en de Twirre) zijn ontmoetingsscholen. De andere 10 scholen zijn christelijke scholen.

Samenwerking met onze ketenpartners zien wij als noodzakelijk om Passend Onderwijs te realiseren. Wij werken aan optimalisering van ononderbroken leer-ontwikkellijnen voor kinderen.

Volgens de huidige instandhoudingsnormen zitten onze scholen niet in de gevarezone.

Binnen onze Stichting is er principieel gekozen ruimte te laten voor de autonomie van de scholen (decentraal waar het kan, centraal waar het moet). Scholen zijn autonoom in keuze hoe zij werken aan:

- Onderwijsvernieuwing en verbetering;
- Onderwijskundige profilering en - concept (bijv. Next Level School, Groepsdynamisch Onderwijs, Dalton);
- Passend Onderwijs;
- Opbrengsten, in de brede zin van het woord;
- De brede talentontwikkeling;
- Ononderbroken leer- ontwikkelingslijnen voor kinderen;
- Samenwerking met ketenpartners.

In het schoolplan en vervolgens de schooljaarplannen geeft iedere school aan hoe deze processen worden vormgegeven. Deze plannen passen binnen de kaders van het geldend Strategisch Perspectief 2015-2019.

Onderwijskundig beleid

Ieder jaar worden de beleidsvoornemens door elke school in een schooljaarplan uitgewerkt en geactualiseerd. De verantwoording voor de behaalde resultaten vindt plaats door middel van managementrapportages (tussenrapportage in juli en eindrapportage in december), klassenbezoeken en gesprekken.

Door zelfevaluatie en planmatig werken zorgen de scholen voor kwaliteit en continuïteit in het onderwijsproces en bij innovatie. Vijf scholen doen mee aan Next Level. Next level biedt een community in Friesland, waarbinnen we inspiratie kunnen halen, good practices delen en begeleiding krijgen op processen.

Door goed klassenmanagement, uitbreiding van kennis, andere onderwijsconcepten, coaching, interne begeleiding en het aanbieden van passende onderwijsarrangementen zijn onze scholen in staat om kinderen op een verantwoorde wijze te ondersteunen en te begeleiden.

Basisvaardigheden zijn belangrijk voor alle kinderen. Onze scholen vallen allemaal in het basisarrangement van de onderwijsinspectie; vandaar dat we ons de laatste jaren ook sterk richten op verbreding van het aanbod.

Wij zien het als onze opdracht om de kinderen van onze scholen het beste onderwijs te geven dat binnen onze mogelijkheden ligt! Wat heeft de leerling nodig om zijn/haar eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen? Onze betrokken leerkrachten bieden het onderwijs en de begeleiding die past bij het kind. Wij denken vanuit mogelijkheden van leerlingen. Onze scholen richten zich op de brede ontwikkeling van kinderen en op de juiste balans tussen houding, kennis en vaardigheden. Leren is belangrijk en daar hoort leerplezier bij. Vernieuwende onderwijsprogramma's zijn verder ontwikkeld, waarbij we heldere afspraken met elkaar maken over de opbrengsten. Ouders en instanties om de school zien wij als ketenpartners, waarmee wij samenwerken. We versterken elkaar en daardoor ontstaat een rijke leeromgeving.

Schoolplan en Strategisch beleid

Dit kalenderjaar is het vierde jaar van de schoolplanperiode. In verband met een mogelijke fusie en met instemming van de inspectie, is deze periode verlengd tot 1 augustus 2020. We hebben daardoor de mogelijkheid een nieuw strategisch plan op te stellen in de tweede helft van 2019, waarna de scholen als vervolg daarop tot 1 augustus 2020 de tijd hebben voor het opstellen van een nieuw schoolplan. Dat betekent echter geen stilstand in 2019, want de ingezette ontwikkelingen in 2019 gaan gewoon door. Het werken aan het onderwijs van deze 21ste eeuw, waarin kinderen echt andere vaardigheden nodig hebben dan in de vorige eeuw, is een doorgaand proces. In de schooljaarplannen wordt dit nader uitgewerkt en daaruit blijkt, dat scholen daar volop mee bezig zijn. Dat is een transitie die tijd, focus, middelen en lef vraagt van alle betrokkenen.

Doelen op onderwijs

- Wij bieden alle leerlingen een passend onderwijsarrangement, waar mogelijk thuisnabij, dat ruimte geeft voor een brede ontwikkeling en maximale talentontplooiing.
- Elke school werkt aan een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn voor ieder kind.
- Wij werken samen met ouders aan de ontwikkeling van kinderen en hebben beleid op educatief partnerschap.

Prestatie- indicatoren voor onderwijs en stand van zaken

- *Elke school heeft zelfverantwoordelijk- en samenwerkend leren vastgelegd en geïmplementeerd in het onderwijsleerproces.*

Alle scholen werken aan eigenaarschap van leerlingen. Afhankelijk van het onderwijsconcept worden keuzes gemaakt. Door steeds meer digitaal verwerken van leerstof door leerlingen krijgt gepersonaliseerd leren vorm. Alle scholen werken met dag- weektaken, waardoor kinderen zelf leren plannen.

Samen met 'Le Capuchon' is een weektaak ontwikkeld. Deze is als pilot uitgezet bij de Twirre. Andere scholen hebben daarvoor al belangstelling getoond. Door de 'coproductie' kunnen we mee blijven denken en werken aan doorontwikkeling.

Op steeds meer scholen staan deuren van lokalen open en zoeken kinderen werkplekken die passen bij hun taak. We lopen tegen grenzen aan van gebouwen die niet meer passen bij de hedendaagse onderwijsconcepten. Bij de gemeente hebben we hier aandacht voor gevraagd en ook hebben we beperkte aanpassingen zelf gefinancierd. De gemeente Tytsjerksteradiel heeft geen IHP voor de schoolgebouwen.

Coöperatieve werkvormen worden steeds vaker ingezet. Dat is effectief, in tijd en leerwinst.

De scholen die zich verbonden hebben aan Next Level worden extra gestimuleerd (bijvoorbeeld door netwerken) en begeleid. Een aantal scholen maakt individuele ontwikkelingsplannen voor kinderen bij rekenen. Rapporten zijn door andere keuzes niet meer up to date en zijn aangepast. Scholen doen dat binnen Parnassys (leerfolgssysteem) en een aantal scholen werkt met een Rapportfolio, waar kinderen 'bewijsstukken' van opbrengsten kunnen uploaden.

Naast Next Level scholen is er een Daltonschool (Ichthusschool) en een school die Groeps Dynamisch Onderwijs geeft (De Reinbôge). Bij GDO gaat men uit van het kind in de groep, d.w.z. dat een kind zich alleen optimaal kan ontwikkelen in nauwe relatie met de groep. Dit wederzijds beïnvloedend groepsproces is de kern van het GDO. GDO werkt vanuit drie invalshoeken:

- Sociaal Sterke Groep – socialisering van de groepen;
- Full Speed Leren – verhoging motivatie en zelfsturing van de leerlingen;
- Sterk Team – afstemming en samenwerking tussen leerkrachten.

Op 27 maart 2018 is de Ichthusschool bezocht voor een Daltonvisitatie.

De commissie was zeer onder de indruk van de zelfstandigheid en het eigenaarschap van de leerlingen op de Ichthusschool en ze kregen dan ook een erg goed rapport.

- *Iedere school heeft vastgelegd en geïmplementeerd hoe de leerkracht de leerlingen leert om de vaardigheden die nodig zijn in de 21^e eeuw zichtbaar te maken.*

We zien dat steeds meer scholen projectmatig werken invoeren bij wereldoriëntatie. Presenteren en samenwerken, plannen en initiatief tonen nemen daarbij een belangrijke plaats in.

Het aanbod van kunst & cultuur wordt daarin ook gevat. Keunstwurk is met KEK2 gestart en die aanpak past goed. Alle scholen doen daaraan mee.

De Immanuël heeft dit jaar meegedaan aan de FLL (First Lego League).

Eén leerkracht is een dagdeel per week ambulant om scholen te ondersteunen bij het programmeren. De Winde heeft ervoor gekozen deze leerkracht te benoemen als vakleerkracht programmeren voor een dag in de week.

In het workshopaanbod zit ook een aantal ICT-gerelateerde workshops, die goed worden bezocht. Men ging bezig met Lego We Do, Cursus Office365 Werken met SharePoint & OneDrive, Werken met OneNote, Werken met Sway en Programmeren.

- *Onderzoekend- en ontwerpend leren en de wetenschappelijke methode zijn vastgelegd en worden gebruikt als werkvorm.*

Door steeds meer projectmatig werken, wat scholen voornamelijk doen bij de wereld oriënterende vakken, leren leerlingen onderzoeksvragen te formuleren. Vanuit de Stichting stimuleren wij dat. Kennis delen wij. BètaPuntNoord blijft een goede bron. Binnen Talint en de Slimme Handen Klas wordt grotendeels onderzoekend geleerd.

Plusklas-Talint

De meer- en hoogbegaafde leerlingen volgen in Talint theoretische en praktische colleges over allerlei thema's, die zij zelf mee bepalen. De leerlingen komen 1 dag per week bij elkaar. Van elke Talintdag wordt verslag gedaan aan ouders en leerkrachten van de eigen school; (<https://www.talint.frl/>). Kinderen houden hun eigen website bij, die ook door ouders meegelezen kan worden. In januari zijn deze zelfde leerlingen gestart met de Plusklas voor 1 middag per week, als onderdeel van Talint. De Plusklas organiseren wij in samenwerking met CSG Liudger. De leerlingen volgen een periode van 6 weken lessen naar keuze (filosofie, leren leren, techniek, multi media).

Slimme Handen

De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor het belang van echt passend onderwijs voor alle kinderen. Het gaat dan ook om talenten van leerlingen die praktisch veel kunnen en uit gaan stromen op BB/KB niveau. Daarom is er voor leerlingen met het uitstroomniveau BB/KB de 'Slimme handen klas'. De 'Slimme handen klas' wil een belangrijke bijdrage leveren aan uitbreiding van het leerstofaanbod aan deze leerlingen. We zijn die gestart in augustus 2017 en we hebben besloten, na evaluatie in juni 2018, dat we deze vorm van leren structureel willen maken. Door gebruik te maken van het technieklokaal van het Liudger kan er gewerkt worden met andere apparatuur dan waar deze kinderen normaliter op school mee werken. Onderwerpen die aan bod komen zijn: elektronica, solderen en robotica. In de 'Slimme handen klas' wordt projectmatig aan verschillende onderwerpen gewerkt door onderzoekend- en ontdekkend te leren. Leerlingen leren hun werk te plannen en zelf doelen te stellen. Twee groepen van 8 leerlingen volgen elk 2 periodes van 9 weken de lessen.

- *Voor Wetenschap en Technologie is een doorgaande leerlijn vastgelegd en geïmplementeerd in het onderwijsprogramma. Daarbij wordt samengewerkt met bedrijven en instellingen uit de regio.*

Alle scholen beschikken over een leerlijn Wetenschap en Technologie. De meeste scholen hebben om aan de kerndoelen te voldoen een methode. Steeds meer wordt projectmatig aan wereld oriënterende vakken gewerkt, waarbij thema's vakoverstijgend benaderd worden. Er wordt samengewerkt met het bedrijfsleven, maar dat kan nog verder uitgebreid worden. In Tytsjerksteradiel is een Technetkring. Ook dit jaar was er in juni het evenement Technics4u in de elektriciteitscentrale Electrobelt in Burgum. Daarnaast wordt gewerkt aan een nieuw evenement: Techniek Tastbaar.

- *De inzet van ICT is conform het onderwijsconcept en dat is vastgelegd in een beleidsplan.*

ICT-ontwikkelingen gaan erg snel. Het is een uitdaging om goed bij te blijven en maximaal gebruik te maken van mogelijkheden, waarbij een goede ontwikkeling van kinderen en dus kwalitatief goed onderwijs voorop staat. De koppeling tussen leerstof (oefenstof van kinderen) en opbrengsten (uitkomsten/ portfolio/vervolg) is de uitdaging (learning analytics).

Op de scholen gebruikt men Snappet. Een goed middel om gepersonaliseerd leren mogelijk te maken. Op de meeste scholen wordt voor rekenen gewerkt vanuit leerdoelen. Door scholing en door samenwerking in netwerken delen we de ervaringen en de beschikbare informatie met elkaar. Gepersonaliseerd leren en daarbij gebruik maken van Snappet (digitale middelen) roept ook weer nieuwe vragen op die we met elkaar moeten beantwoorden:

- Is Snappet goed te gebruiken door alle kinderen of moeten we ook het middel personaliseren?
- Door meer digitaal werken in scholen kan het zijn dat er steeds individualistischer gewerkt gaat worden. Hoe moeten we dan omgaan met persoonsvorming en socialisering? Wat zijn aandachtspunten?
- Als we digitaal verwerken zijn opbrengsten per leerling óók digitaal beschikbaar. Wat betekent dat voor de administratie rondom ondersteuning en begeleiding (o.a. de zorgzuil)?
- Welke keuzes willen en kunnen we maken t.a.v. administratie? Wat is wel nodig en wat hoeft dus niet meer (werkdruk verlagen)?

Parnassys is ons systeem voor leerling administratie. De module Parro voor communicatie met ouders wordt door een aantal scholen nu ook gebruikt.

Er is een bovenschoolse ICT werkgroep. Deze bestaat uit T. Woudwijk en A. Buruma. Zij houden zich voor alle scholen en het stafbureau bezig met beleidsmatige taken, technologie en beheer. De ICT-ers zijn verantwoordelijk voor het ICT gebruik op schoolniveau. Dat kan betekenen het schrijven van beleid, innoveren, het implementeren van beleid en het coachen van collega's. Alle ICT-ers zijn daartoe opgeleid of volgen op dit moment een opleiding, zodat ze voldoende gekwalificeerd zijn voor de werkzaamheden, die ze verrichten. Het is dan geen taak meer, maar een functie. Scholen besteden aandacht aan mediawijsheid, o.a. in samenwerking met de bibliotheek.

- *Educatief partnerschap met ouders is, samen met ouders, vastgelegd en geïmplementeerd.*

Scholen zijn in verschillende fases van ouderbetrokkenheid 3.0. Samenwerken met ouders is belangrijk, juist bij Passend onderwijs. Uit ervaring weten we dat het meenemen van en samenwerken met ouders rondom hun kind veel effect heeft op leer- en ontwikkelingsprocessen. Ook wanneer er knelpunten ontstaan. Hoe beter het contact met ouders hoe beter deze processen verlopen. Scholen kunnen op verschillende wijze vorm geven aan het educatief partnerschap. Het voeren van leergesprekken met kinderen en ouder-leerkracht-kindgesprekken wordt op steeds meer scholen gewoon. Die gesprekken zijn de basis bij het opstellen van i.o.p.'s . Op Stichtingsniveau wordt daarvoor een cursus aangeboden voor leerkrachten. Op 8 scholen is al in 2017 een ouderavond geweest over ouderbetrokkenheid 3.0. Twee scholen hebben gekozen voor een oudertevredenheidsonderzoek. Op 2 scholen is de ouderavond in het voorjaar 2018 gehouden.

- *Leerkrachten hebben mogelijkheden van leerlingen in beeld en bieden hen een uitdagend, passend onderwijsaanbod en een doorgaande leer- en ontwikkelingslijn.*

Passend onderwijs is geïmplementeerd in de scholen. Andere onderwijsconcepten, professionalisering en de inzet van onderwijsassistenten en digitale leermiddelen geven ruimte en mogelijkheden. Door gebruik van Snappet zijn resultaten van leerlingen goed en snel te volgen. We onderzoeken, passend bij de onderwijsconcepten, hoe we willen administreren.

Steeds vaker worden opbrengsten, resultaten niet meer beschreven in een rapport, maar kunnen leerlingen en de leerkracht bewijsstukken van opbrengsten uploaden in een portfolio of een rapportfolio.

We geven ruimte aan leerkrachten/ scholen om vorm te geven aan hedendaags onderwijs. Daarin hebben zij autonomie. Wij stimuleren dat.

Ingaan op mogelijkheden die kinderen hebben, kijken naar talenten en daar iets mee gaan doen, is in ontwikkeling. Die nieuwe ruimte is voor medewerkers een ontdekkingsreis.

De Slimme Handen Klas en Talint zijn goede voorbeelden van het aanbieden van onderwijs op maat.

Voor leerlingen met lage I.Q's worden ontwikkelingsperspectieven opgesteld. Ondanks passend onderwijs blijven er leerlingen, die binnen onze Stichting niet die begeleiding en ondersteuning kunnen krijgen, die ze nodig hebben. Deze leerlingen gaan naar het Speciaal Onderwijs of het Speciaal Basisonderwijs. De verwijzingen liggen onder het landelijk gemiddelde.

Alle scholen voldoen aan de criteria van het basisondersteuningsprofiel. Het basisondersteuningsprofiel van onze Stichting is beschreven.

Er is een Bovenschools Zorgteam. Scholen kunnen leerlingen aanmelden bij het BZT. Er wordt advies gegeven, zorgarrangementen toegekend en soms is verwijzing naar een SBO of SO of andere basisschool noodzakelijk.

G. de Vries is ambulant begeleider (ook verbonden aan SBO Sjalom) en eerste aanspreekpunt. Daarnaast maken deel uit van het BZT A. Sikma (ambulant begeleider cluster 3 en 4), de beide bovenschoolse I.B-ers en T. Drent (psycholoog/orthopedagoog) van de Aquamarijn. Ook schuiven soms medewerkers van het Jeugdteam aan (lege stoel). De samenwerking met het jeugdteam verloopt niet altijd soepel. Daarover blijven we met elkaar in gesprek.

De Stichting heeft 2 bovenschoolse I.B.-ers. Zij leiden de netwerkbijeenkomsten op Stichtingsniveau en ondersteunen de I.B.-ers.

Het samenwerkingsverband Passend Onderwijs verstrekt aan onze Stichting middelen voor de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.

Het kalenderjaar 2018

	Aantal	Fryslân breed 2017
Aantal leerlingen, die verwezen zijn naar het SO	2 en 1 naar VSO 0,18 %	
Aantal leerlingen, die verwezen zijn naar het SBO	5 0,31 %	
Aantal leerlingen is SO en SBO over 8 schooljaren	2,7 %	2,93%
Aantal toegekende zorgarrangementen	20	
Verwijzing naar het voortgezet onderwijs	206 12,87 %	
Aanpassing schooladvies n.a.v. de Eindtoets	4	

Alle leerlingen, ook als duidelijk is, dat zij niet binnen een reguliere basisschool kunnen functioneren, moeten in eerste instantie bij een basisschool worden aangemeld. Dit vraagt behoorlijk wat inzet van de betrokkenen. In overleg met de ketenpartners (inclusief de gemeente) zijn afspraken gemaakt, zodat de basisscholen bij de aanmelding van leerlingen over de noodzakelijke informatie kunnen beschikken om na te gaan, of ze de betreffende leerling een passend aanbod kunnen bieden. We merken, dat de kwaliteit van de aangeleverde informatie per locatie verschilt.

Doelen voor de leerkracht als pedagoog

Een goed pedagogisch klimaat is de basis om te kunnen leren. Ook vanuit onze identiteit vinden wij het belangrijk dat ieder kind 'gezien' wordt en zich veilig voelt op onze scholen.

- Iedere leerkracht zorgt voor een goed pedagogisch klimaat.

Prestatie indicatoren voor: leerkracht als pedagoog en de stand van zaken

- *Alle scholen hebben een visie en missie en leerkrachten maken die zichtbaar.*

Alle scholen hebben een visie en missie vastgesteld. Die staan beschreven in de schoolgids.

De pedagogische uitgangspunten zijn vastgelegd en gedeeld met ketenpartners.

In de notitie sociale veiligheid hebben alle scholen vastgelegd hoe zij zorg dragen voor een positief sociaal veilig klimaat. Ook op Stichtingsniveau is een beleidsnotitie vastgesteld.

Doordat we hebben gekozen voor één samenwerkingspartner voor peuteropvang wordt er in alle dorpen gewerkt aan de IKC-ontwikkeling. Twaalf (waarnemend-) directeuren volgen de opleiding om leiding te kunnen geven aan een IKC (NHL/Stenden).

Op iedere locatie worden keuzes gemaakt over een éénduidig pedagogisch beleid en doorgaande lijnen. Kleuters mogen niet meer worden getoetst. Locaties kiezen samen met de peuterspeelzaal een kindvolgsysteem voor kinderen van 2 tot 6/7 jaar.

Mevrouw Y. de Boer, kwartiermaker IKC-ontwikkeling, aangesteld door de gemeente, begeleid een aantal locaties.

- *Leerkrachten beschikken over verschillende pedagogische aanpakken en kunnen die voldoende hanteren.*

Door klassenbezoeken, flitsbezoeken krijgen directeuren een beeld van het pedagogisch handelen van leerkrachten. Kijkwijzers van de Competentiethermometer kunnen ondersteunen bij de gesprekken hierover. Pedagogische aanpakken hebben onze aandacht.

Aansluiten bij leerbehoefte van kinderen is waar we volop aan werken. Niveauverschillen tussen kinderen zijn uitgangspunt. Om goed te kunnen leren, om een kind tot ontwikkeling te laten komen, is een veilige pedagogische omgeving nodig. Door allerlei factoren in de samenleving (steeds meer achter een beeldscherm, veel prikkels, minder bewegen, veel ongefilterde informatie) in (gebroken) gezinnen, maar ook op scholen, staat die veilige pedagogische omgeving regelmatig onder druk. Ook op onze scholen hebben we met de gevolgen daarvan te maken. In die zin dat kinderen grensoverschrijdend gedrag vertonen leidend tot onrust in de betreffende groep en helaas soms schorsing tot gevolg heeft. In overleg met alle betrokkenen wordt dan gezocht naar een passende oplossing voor de betreffende leerling. Ad hoc reageren op incidenten heeft op de lange termijn geen zin. De uitdaging ligt in het samenwerken met ouders, in de dorpen aan die 'civil society'. Daar zal de komende schooljaren tijd en aandacht voor moeten zijn. Vanuit educatief partnerschap met ouders werken we daaraan.

- Alle scholen hebben een methode voor sociaal emotionele ontwikkeling.

Alle scholen hebben een methode om kinderen te helpen sociaal vaardig te worden. Gebruikt worden bijvoorbeeld: Vreedzame school, Kwink, Kanjertraining, KIVA, enz. Ook in Trefwoord, wat gebruikt wordt bij dagopeningen, is er altijd aandacht voor 'omgaan met elkaar'.

- *De leerkrachten zorgen voor een veilige en functionele leeromgeving.*

Zie punt 2 en 3. Daarnaast ervaren we een toegenomen aantal situaties waarbij ongewenst gedrag van leerlingen een rol speelt. Het nemen van de juiste maatregelen neemt vaak tijd en kost veel energie. De praktijk is, dat met name op gedragsmatig terrein wij niet altijd de begeleiding kunnen bieden, die noodzakelijk is.

Het komen tot een goede oplossing voor alle partijen en met name het kind vraagt om eenduidige samenwerking tussen betrokken partijen. 1-1 begeleiding is wat we soms moeten organiseren om leerlingen te coachen, soms in afwachting van plaatsing binnen SBO of SO.

Verwijzing naar SBO en SO blijft in een aantal gevallen noodzakelijk.

In enkele gevallen hebben we het afgelopen jaar te maken gehad met thuiszitters.

Zicht hebben op (structureel) pesten vinden wij belangrijk, omdat we weten dat structureel pesten veel schade aanricht. Daarbij helpt het digitale meldsysteem van de pestaanpak van M5 dat gebruikt wordt op 11 scholen. Belangrijk is dat alle incidenten, hoe klein ook, gemeld worden. Leerkrachten krijgen daardoor zicht op wat er gaande is in de groep en kunnen daarop anticiperen. Waar kinderen samen zijn wordt er geplaagd. Dat hoort bij opgroeien. Het aantal meldingen zegt daarom niets over de veiligheid op een school, maar juist dát er gemeld wordt en het systeem goed geïmplementeerd is en wérkt.

Doel voor kwaliteitszorg

Prestatie-indicatoren voor kwaliteitszorg en stand van zaken

- *80% van onze leerkrachten kan gegevens analyseren en daaruit conclusies trekken voor het pedagogisch en didactisch handelen; 20% van hen is onderwijsontwikkelaar/innovator. Dat wil zeggen dat zij onderzoek doen of werken aan onderwijsvernieuwing.*

De leerkrachten ervaren meer ruimte in het zoeken en kiezen van gepaste aanpakken voor kinderen. De leerkrachten zijn zelfsturender en creatiever in het vinden van gepaste aanpakken. Alle scholen maken trendanalyses van uitkomsten van de leerlingvolgsysteemtoetsen. Deze analyses kunnen aanleiding zijn voor nieuw beleid. Op kindniveau geeft het dashboard van Snappet veel informatie.

Gebruik maken van "ruimte voor regels" is een ontwikkeling. Projecten als Next Level dagen leerkrachten daartoe uit.

We stimuleren studies en het doen van opleidingen. Voor de schoolleidersopleiding is belangstelling (4) en 3 groepsleerkrachten volgen de IB-opleiding via BMA.

- *Er worden, minimaal 1 keer per 4 jaar, audits afgenomen in regionaal verband.*

Een team van 2 directeuren, een bovenschools intern begeleider en de beleidsmedewerker onderwijs van het stafbureau vormen samen de werkgroep kwaliteitszorg. Allen hebben één of meerdere auditopleidingen gevolgd. Het document kwaliteitszorg, een draaiboek voor het afnemen van waarderende audits en een zelf-evaluatie-instrument liggen in concept klaar.

- *Alle scholen hebben een basisarrangement en scoren over 4 jaar minimaal 1 punt boven het landelijk gemiddelde bij de eindtoets, passend bij de schoolcategorie.*

Alle scholen hebben het basisarrangement. Het scoren van minimaal 1 punt boven het landelijk gemiddelde bij de eindtoets is voor verschillende scholen niet haalbaar. Dit gezien hun leerling populatie. Het schoolconcept is zo ingericht, dat ze in staat zijn voor vele leerlingen een passend huisnabij aanbod te verzorgen. De betreffende leerlingen behalen op hun niveau goede resultaten, maar het helpt niet een hogere gemiddelde score op de eindtoets te realiseren.

Wel is er voor deze scholen speciale aandacht om na te gaan, of alle mogelijkheden worden benut en we gezamenlijk aanbod en aanpak verder kunnen ontwikkelen t.b.v. van deze categorie leerlingen.

- *De tevredenheid van leerlingen, personeel en ouders is minimaal 80%.*

Tevredenheidsonderzoeken doen wij zoals wettelijk is voorgeschreven. Uitkomsten worden goed geanalyseerd. Wel zoeken wij naar nieuwe wegen om te 'meten'. Ouders zijn 'enquête-moe'.

- *Scholen werken samen en delen specialisten en coördinatoren.*

Alle scholen hebben een gekwalificeerde interne begeleider; ook hebben leerkrachten zich gespecialiseerd in dyslexie, hoogbegaafdheid, kind coaching en reken- of taalspecialist. Het College van Bestuur en de scholen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het geleverde onderwijs. Het systeem dat wij gebruiken is een zelfevaluatie, op basis van het inspectiekader, aangevuld met Stichting specifieke onderdelen. Het interne kwaliteitsbeleid gaat een steeds belangrijkere plaats innemen door het vernieuwde toezicht kader van de onderwijsinspectie. Over de resultaten en de kwaliteit wordt verantwoording afgelegd aan de ouders, het College van Bestuur en de overheid via de Inspectie van het Onderwijs. Iedere school heeft een jaarplan voor het schooljaar 2018-2019, waarin de beleidsvoornemens uit het schoolplan geactualiseerd en concreet uitgewerkt zijn. Daarbij is rekening gehouden met resultaten uit voorgaande jaren op het gebied van onderwijsontwikkeling, opbrengsten (trendanalyses) en materiële zaken. Iedere school verantwoordt zich daarnaast door managementrapportages (2 maal per jaar). De schoolgidsen zijn verder aangepast aan de normen van de Wet op het Primair Onderwijs, de Wet op het Onderwijs Toezicht en de AVG. Tijdens schoolbezoeken

(in ieder geval 2 maal per jaar) bespreken leden van het stafbureau en het College van Bestuur de voortgang van de schoolontwikkeling en de onderwijsopbrengsten.

Doelen voor samenwerking met ketenpartners

- Wij dragen samen met ketenpartners zorg voor een ononderbroken doorgaande leer- en ontwikkelingslijn.
- Wij dragen samen met ketenpartners zorg voor een veilige pedagogische omgeving voor kinderen.
- Wij dragen samen met ketenpartners zorg voor een breed aanbod voor kinderen, waarbij er verbinding is tussen binnen- en buitenschools leren.
- PCBO Tytsjerksteradiel streeft naar een adequate aansturing in integrale kindcentra waar ketenpartners onder één dak werken.

Prestatie- indicatoren voor samenwerking met ketenpartners en stand van zaken

- *Ketenpartners werken samen als één team voor kinderen.*

Op alle scholen is de IKC ontwikkeling in gang gezet. Locaties kunnen eigen keuzes maken t.a.v. visie, methodes en kindvolgsystemen. De pedagogisch medewerker van de peuteropvang is deel van het team van de school.

- *Afspraken over ononderbroken leer- en ontwikkelingslijnen zijn vastgelegd.*

Medewerkers van Kinderwoud en PCBO Tytsjerksteradiel maken afspraken over speel- leerlijnen, pedagogische aanpakken, identiteit, enz. Ook andere kind organisaties, die op het dorp actief zijn, worden bij de IKC ontwikkeling betrokken. Met de invoering van Passend Onderwijs ervaren wij een extra noodzaak op nog betere, vroegtijdige (rond 3de jaar van een kind) afstemming tussen voorschoolse kindvoorzieningen en onderwijs voor kinderen die extra ondersteuning en begeleiding nodig hebben. Over de intake, aanmelding en inschrijving van leerlingen zijn met de ketenpartners duidelijke afspraken gemaakt (zie ook bij Passend Onderwijs).

Voor PO-VO geldt dat er een structureel overleg is, 5 keer per jaar. De Plusklas (Skrander) is nu onderdeel van Talint. Dat betekent dat alle kinderen die deelnemen aan Talint ook naar de Plusklas gaan. De in-, door- en uitstroom van leerlingen verloopt vloeiend. Er is sprake van warme en functionele overdracht van gegevens. Ten aanzien van privacy van gegevens zijn de richtlijnen van de Europese wetgeving inzake de rechten van het kind leidend.

Over de overdracht van leerlingen zijn tussen voorschoolse voorzieningen en PO afspraken gemaakt, die zijn vastgelegd op gemeentelijk niveau (werkgroep jonge kind 0-6 jaar).

Over de overdracht tussen PO en VO zijn ook afspraken gemaakt. De Plaatsingswijzer is leidend. In het kader van Passend Onderwijs lopen de eerste contacten over de overdracht van leerlingen tussen PO en VO al vanaf november.

Leerlingvolgsysteem en eindtoets. Alle scholen nemen 2 keer per jaar de toetsen uit het CITO-leerlingvolgsysteem af. Daarnaast is er de eindtoets. Het is niet verplicht de CITO eindtoets te gebruiken. De scholen hebben de vrijheid zelf een eindtoets te kiezen.

	2016	2017	2018
Dûbel Ien	537,2	530,9	224,8 Route 8
De Winde	535,6	532,3	563,4
De Balsemyn	534,5	538,9	541,4
De Finne	536,1	532,6	540,1
It Lemieren	533,6	535,0	-
Immanuël	536,5	528,7	536,2
It Bynt	531,5	535,9	534,2
De Reinbôge	536,2	535,2	533,3
De Wrâldpoarte	535,3	533,5	532,3
De Arke	533,7	541,8	535,9
Ichthus	534,6	533,0	536,5
Paadwizer	539,5	538,3	569
Alpha	537,6	542,0	201,1 Route 8

Route 8: 195-202: vmbo/gt; 2019-228: havo/vwo

(rood is onder de ondergrens)

De afspraak binnen onze Stichting is, dat twee keer 'rood' betekent, dat de staf van de Stichting extra wordt ingezet op de betreffende school. Afhankelijk van de specifieke situatie van de betreffende school kan dit betekenen versterking van het management, klassenbezoeken enz.

- *Op iedere school is het zo georganiseerd dat er een breed aanbod is van activiteiten op het gebied van o.a. mediawijsheid, kunst- en cultuur, sport en spel, natuur, Wetenschap en Technologie.*

Wij vinden het belangrijk dat kinderen zich breed ontwikkelen. Dat betekent dat kinderen in aanraking moeten komen met verschillende activiteiten om zo te ontdekken waar zij belangstelling voor hebben

en waar zij goed in zijn. Op onze scholen is daar aandacht voor. Hoe? Dat vullen scholen zelf in, door bijvoorbeeld: talentmiddagen, keuzewerk, gastlessen, excursies etc.

Al deze activiteiten kunnen niet onder schooltijd plaats vinden en daarom kiezen steeds meer scholen voor een uitbreiding van de naschoolse activiteiten. Sportverenigingen, ouders, de kerk en mensen uit het dorp/buurt blijken bereid te zijn workshops of bijv. excursies te verzorgen. Een aantal activiteiten regelen we vanuit de Stichting. Na twee jaar ervaren wij dat kinderen erop gaan 'rekenen'. Terugkerende activiteiten zijn: EHBO voor groep 8, Dans voor groep 3 en 4, Weerbaarheidstraining voor groep 7, een poppenkastvoorstelling voor groep 1 en 2 en een theatervoorstelling over een verhaal uit de bijbel. De scholen maken gebruik van dit aanbod en de reacties zijn positief. Belangrijk in het kader van de brede talentontwikkeling en de school wordt zo een 'leer en leefplek'.

Binnen onze organisatie werken combinatiefunctionarissen:

- Voor bewegingsonderwijs (een team van ALO-studenten was tijdens schooljaar 2017-2018 actief binnen onze scholen);
- Vanuit de bibliotheek voor lessen in de bovenbouw over mediawijsheid;
- Leerkrachten muziekonderwijs (kinderen halen hun AMV in groep 5/6).

Op 5 scholen is een kwartiermaker dag arrangementen actief. Deze functionaris regelt het naschools aanbod en zorgt voor activiteitenkalenders.

Doelstelling voor identiteit

- De pedagogische, onderwijskundige en levensbeschouwelijk identiteit is zichtbaar in ons onderwijs.

Prestatie-indicatoren voor identiteit en stand van zaken

- *De wijze waarop de pedagogische, onderwijskundige en levensbeschouwelijk identiteit zichtbaar is in ons onderwijs, is vastgelegd en geïmplementeerd.*

In de functionerings- en managementgesprekken is er specifieke aandacht voor identiteit. Met name ook tijdens de gesprekken over fusies met het openbaar onderwijs en de praktische vormgeving in scholen die gefuseerd zijn. Het is niet meer vanzelfsprekend. Waar staan we voor? En hoe geven wij dat vorm en inhoud? Iedere locatie maakt zijn eigen keuzes. Wat past bij de kinderen en hun ouders, het team en het dorp.

Zes personeelsleden hebben meegedaan aan een kloosterweekend in 2018.

6. Personeel

Werkgeverschap

Goed werkgeverschap is een voorwaarde om personeel optimaal te laten werken. Door professionalisering, de mogelijkheid tot zelfontplooiing en door mobiliteit wordt het personeel gestimuleerd te werken aan de eigen ontwikkeling.

In de gesprekkencyclus vindt afstemming plaats tussen de individuele ontwikkelingswensen en de organisatiedoelstellingen.

Bestuursformatieplan

De scholen krijgen jaarlijks formatie toegekend op basis van de baten, die de scholen ontvangen van het Ministerie. Dit doen we op basis van het aantal leerlingen, die een school heeft. Door toewijzing van geld op basis van de gemiddelde loonsom spelen factoren van bijv. een oudere of jongere leerkracht, ziekte of BAPO geen rol. Deze extra kosten worden op Stichtingsniveau eventueel gefinancierd. Dit model is gebaseerd op onderlinge solidariteit.

In 2018 vonden er geen verplichte ontslagen plaats door vermindering van het aantal leerlingen. In tegendeel: door krapte in de onderwijssector kostte het enige moeite voldoende kwalitatief personeel te vinden.

Door werktijdvermindering, het opnemen van (gedeeltelijk) pensioen (2) en het aanvaarden van een functie buiten onze Stichting (8) hebben we 8 nieuwe leerkrachten (fulltime of parttime) kunnen benoemen, waaronder één man. In eerste instantie in tijdelijke dienst. Daarnaast waren er directiewisselingen in Burgum en Hurdegaryp. Door uitbreiding van het aantal uren onderwijsassistent zijn er 11 (parttime) onderwijsassistenten binnen onze Stichting benoemd.

Functieboek en Functiebouwwerk

Het Functieboek geeft een overzicht van functies in het primair onderwijs, die binnen het eigen bestuur beschikbaar zijn. Door het beschrijven en waarderen van alle beschikbare functies wordt inzicht gegeven in de loopbaanmogelijkheden binnen onze Stichting. Onderwijsassistenten worden in eerste instantie ingeschaald in schaal 4. Bij goed functioneren en als men bereid en in staat is bij vervanging een groep in de onderbouw over te nemen, wordt men ingeschaald in schaal 5. Door een laag ziekteverzuim en de middelen, die vrij komen door het ERD (Eigen Risico Drager vervanging) hebben we in 2017 de uren voor onderwijsassistenten kunnen uitbreiden (nu 10 minuten per leerling). In de voorgaande cao's was opgenomen, dat 40% van het onderwijzend personeel in LB beloond diende te worden. Wel met dien verstande, dat 50% van de wtf de betreffende leerkracht lesgevende taken zou moeten vervullen. Vanaf 2018 is dit laatste niet meer van toepassing. Daarnaast dient er vanaf 2019 met andere functiecategorieën en de daarbij behorende competenties en loonschalen gewerkt te worden. LA en LB is vervallen en nu hebben we het over schaal 10 en schaal 11. Alle informatie over het nieuwe functiegebouw is zo langzamerhand beschikbaar en samen met Noventa werken we dit nader uit.

Een aandachtspunt is, dat de bekostiging van LB verdisconteerd is in de salarisverhoging, die leerkrachten in 2018 hebben ontvangen. Dus hogere schalen dienen uit het reguliere budget gefinancierd te worden. We zien dat leerkrachten naar andere besturen vertrekken, omdat de werkzaamheden beter aansluiten bij hun competenties en ambities. Voor ons een punt van aandacht: hoe kunnen we gekwalificeerde leerkrachten behouden voor onze Stichting? Het blijkt, dat een groep leerkrachten graag wil doorgroeien naar de functie van coach, stafmedewerker enz. Dus minder of niet meer voor de groep, maar (in eerste instantie) ambieert men geen managementfunctie. Ook dit jaar hebben we weer samen met bedrijfsmaatschappelijk werk ambitiegesprekken georganiseerd, scholing en opleidingen aangeboden. Ook is er in 2017 een werkgroep actief geweest onder begeleiding van Anke Siegers om nader onderzoek te doen naar ambities en mogelijkheden binnen onze Stichting. Een mogelijkheid is te komen tot zelfsturende teams, waardoor taken en verantwoordelijkheden binnen een team gedeeld worden. We hebben toen de afspraak gemaakt, dat dit een vervolg moet krijgen na een eventuele fusie met Noventa. Ook zien we een vergelijkbare ontwikkeling bij onderwijsassistenten. Ook andere Stichtingen starten met het benoemen van onderwijsassistenten, waardoor er meer vacatures voor onderwijsassistenten beschikbaar komen. Als Stichting hebben we enkele jaren het voordeel gehad, dat we onderwijsassistenten konden benoemen, die bovenmatig gekwalificeerd waren. De komende jaren zal dit in mindere mate het geval zijn; daarnaast zien we, dat onderwijsassistenten willen doorgroeien en ze door andere Stichtingen benaderd worden. We willen om perspectief te bieden, maar ook i.v.m. nieuwe schoolconcepten, graag de functie van leraarondersteuner gaan ontwikkelen. We zijn daarover met opleidingen in gesprek om de opleiding van leraarondersteuner geaccrediteerd te krijgen. Daarnaast vraagt het van scholen een andere organisatievorm. We hebben dit met de directies besproken en gevraagd, wie in principe komend cursusjaar bereid is als pilotschool te dienen.

In het kader van duurzame inzetbaarheid en mobiliteit hebben 20 personeelsleden, die binnenkort mobiel moeten worden, een gesprek gehad met het bedrijfsmaatschappelijk werk. Uit de evaluatie bleek, dat men dit gewaardeerd heeft. Het was zinvol het gesprek aan te gaan. De genoemde gesprekken zijn een gevolg van de aanpassing van het beleidsplan mobiliteit. Elk personeelslid heeft, als men 10 jaar op een bepaalde werkplek is, een gesprek met bedrijfsmaatschappelijk werk. Wat zijn mijn verdere ambities, hoe zie ik mijn verdere loopbaan? enz. Na 5 jaar op een bepaalde werkplek te zijn geweest kan men op verzoek het gesprek aangaan. Het is dan facultatief. Leerkrachten gaan niet altijd meer automatisch naar een volgende periodiek. Er is een knip gemaakt na LA3 en LA7. Er volgt dan een beoordeling en als men aan de criteria voldoet gaat men door naar de volgende periodiek. Tot dusverre voldeden de betreffende leerkrachten aan de criteria, waardoor ze naar LA (nu schaal 10) 4 of LA (nu schaal 10) 8 gingen.

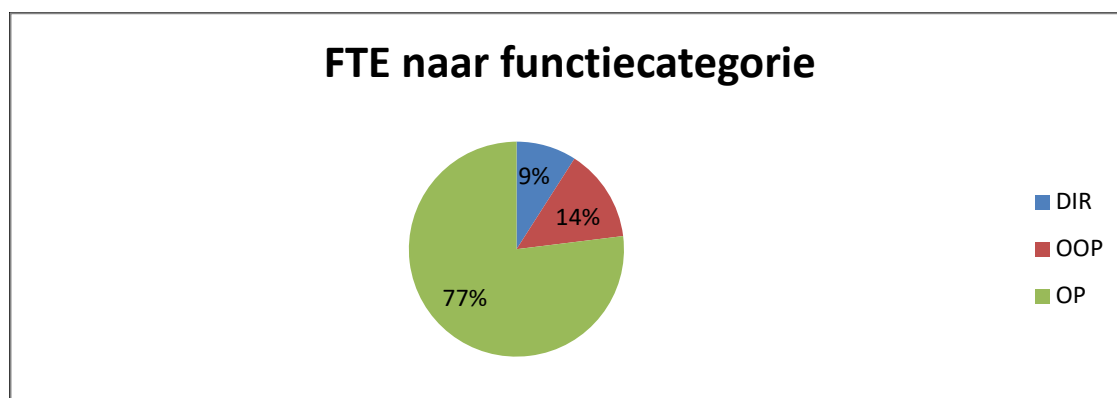
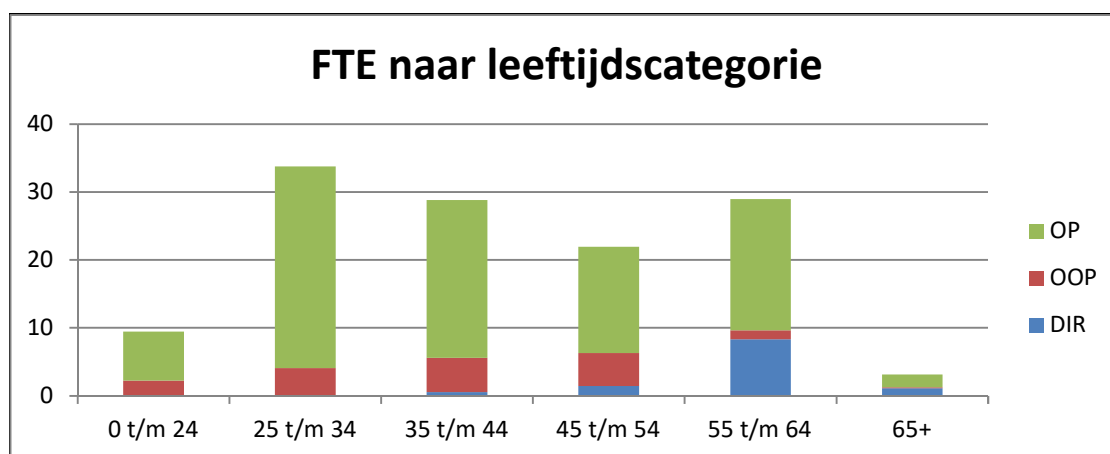
Samenstelling van ons personeel: enkele cijfers

In 2018 hebben we door FPU/meerkeuzepensioen afscheid genomen van 2 personeelsleden.

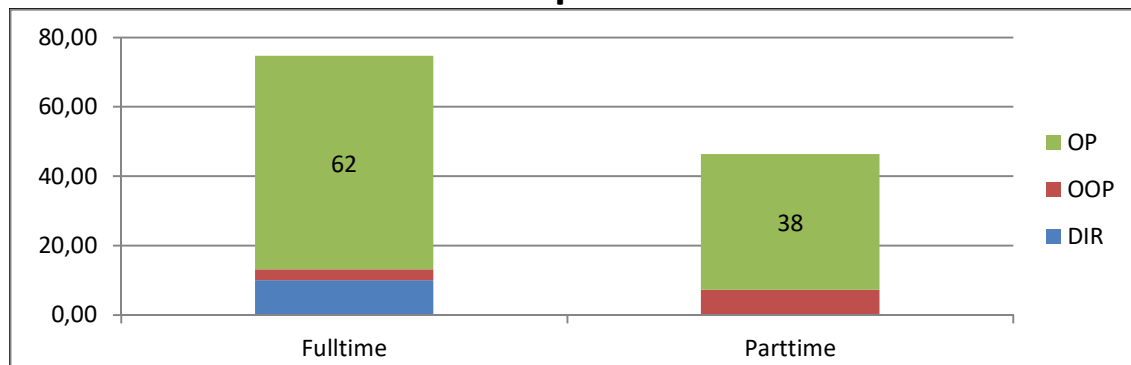
Enkele cijfers:

Personele inzet t.o.v. het leerlingen aantal per 1 okt 2018

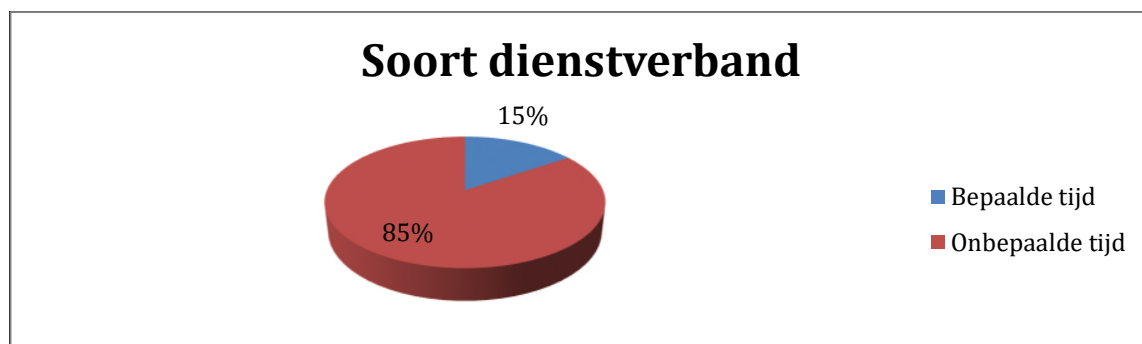
	Personele inzet FTE		Leerlingen		Leerlingen per FTE
	Realisatie	Begroot	Realisatie	Begroot	
2016	126,8		1.766		13,93
2017	128,5		1.720		13,39
2018	128,1		1.696		13,23
2019		131,2		1.757	13,38
2020		130,8		1.733	13,52
2021		129,6		1.676	13,06

Fulltime en parttime

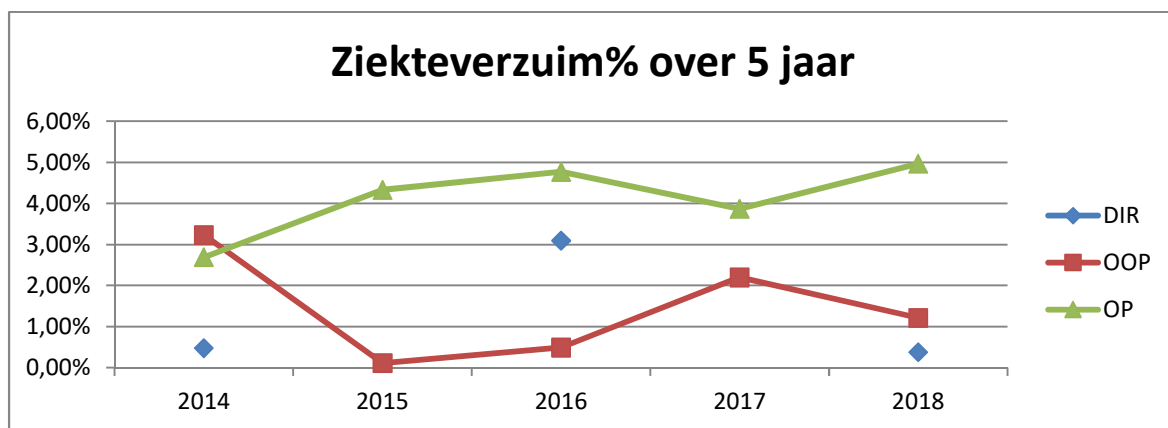
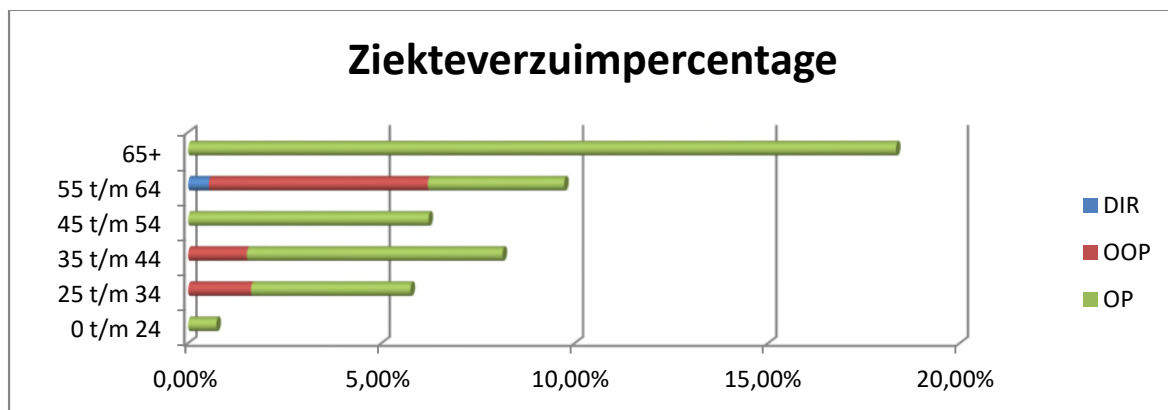
Soort dienstverband

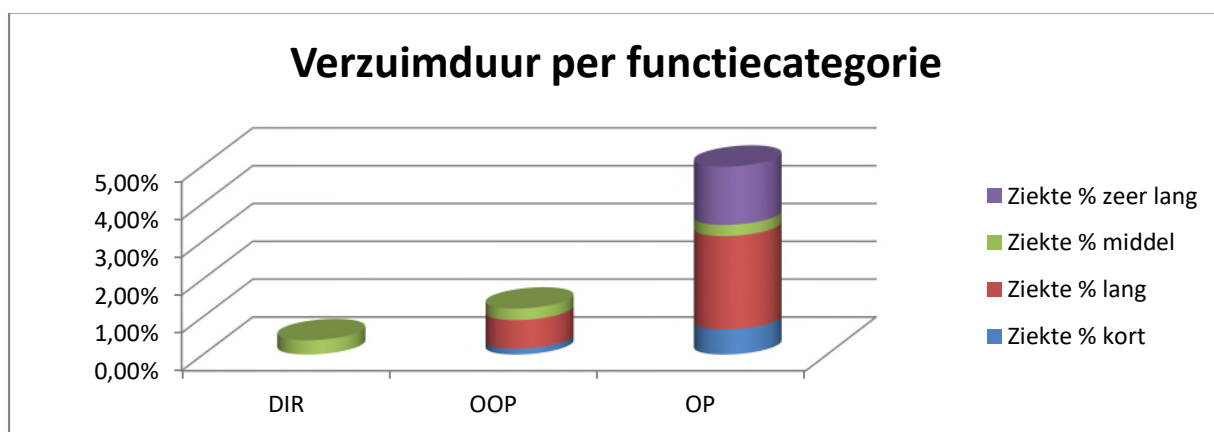
Vervanging

In de vervangingspool van onze Stichting zijn 5 leerkrachten benoemd. Deze zijn bijna allemaal (gedeeltelijk) aan een school verbonden. Dit op verzoek van de betreffende personeelsleden, zodat men enkele dagen per week een vaste groep heeft en aan een team verbonden is. Gelukkig konden wij voldoende leerkrachten vinden, die bereid waren deel te nemen aan de vervangingspool, want verder zijn er weinig invallers beschikbaar. Gelukkig is een categorie onderwijsassistenten (vaak ook nog met een PABO diploma) bereid in noodgevallen een dag een groep over te nemen. Zij krijgen die dag dan extra uitbetaald. Daarnaast stelden leerkrachten en directies zich flexibel op en kwam men soms tot creatieve oplossingen, waardoor er weinig groepen (2) naar huis moesten worden gestuurd. Vanaf 1 augustus 2015 zijn we eigen risicodragers. De jaren daarvoor betaalden we behoorlijk meer premie, dan we uitgekeerd kregen. In 2018 was ons ziekteverzuimpercentage 3,8% (vorig jaar 3,3 %). Landelijk was dit 5%. Het kortdurend verzuim had vooral betrekking op griep, waar we de eerste maanden van het jaar mee werden geconfronteerd. Het langdurig verzuim betrof ernstige ziekte (1 keer), burn-out (2 keer) en huiselijke omstandigheden (1).

Enkele cijfers

De waarden voor directies zijn in 2015 en 2017 0. In de onderliggende tabel wordt 0 als lege waarde getoond waardoor de grafiek niet doorloopt in die jaren.

Internationalisering en toekomstige ontwikkelingen

Internationalisering: het afgelopen jaar zijn er geen ontwikkelingen op dit terrein geweest. Verwachte toekomstige ontwikkelingen: in het kader van de IKC ontwikkeling gaan een aantal directieleden en coördinatoren enkele dagen naar Berlijn.

Professionalisering

Persoonlijke ontwikkeling van personeelsleden is belangrijk. Door scholing kunnen individuele competenties ontwikkeld en versterkt worden. De zelfontplooiing van onze personeelsleden komt ten goede aan de onderwijskwaliteit. De ontwikkelingsdoelen van de school zijn in het jaarplan vastgesteld. De benodigde professionalisering wordt in teamverband en op individueel niveau gerealiseerd. Een zorgvuldige afweging tussen de professionele ontwikkelingswensen van de werknemer en de ontwikkelingsdoelen van de organisatie vindt plaats tijdens het POP-gesprek. De uitkomst wordt vastgelegd in het Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP). Door netwerken organiseren wij het delen van kennis en ervaring (ICT, IB, leerkrachten, Wetenschap en Technologie, Brede School coördinatoren).

Het ministerie van OCW biedt de mogelijkheid een Lerarenbeurs aan te vragen. Er is 1 personeelslid die een Lerarenbeurs aangevraagd en toegekend heeft gekregen.

Een groot aantal personeelsleden heeft deelgenomen aan cursussen op het gebied van onder meer taalonderwijs en taalbeleid, rekenen, onderwijs anders organiseren, ICT, pedagogische aanpakken, klassenmanagement, leergesprekken voeren met kinderen, programmeren en hoogbegaafdheid.

Een verheugende ontwikkeling is, dat drie personeelsleden de schoolleidersopleiding hebben afgerond en één personeelslid met de opleiding is gestart. Drie collega's volgen een IB-opleiding. Van alle personeel heeft 1% niet deelgenomen aan scholing en opleiding (prestatie indicator 90% deelname).

Integraal Personeelsbeleid met speciale aandacht voor vermindering van de werkdruk

Het geïntegreerde personeelsbeleid bestaat uit verschillende onderdelen. We hebben het dan over de gesprekkencyclus, het mobiliteitsbeleid, scholingsbeleid, aanstellingsbeleid en ziekteverzuimbeleid.

De laatste jaren is er specifieke aandacht geweest voor de werkdruk. De werkdruk blijft hoog, maar wel mogen we constateren, dat door de middelen, die het Ministerie beschikbaar heeft gesteld, de werkdruk verminderd is.

De directies zijn geïnformeerd over de middelen, die beschikbaar kwamen in het kader van de werkdrukvermindering (€ 155,- per leerling). Ze kregen de opdracht het gesprek met het team aan te gaan. Op verschillende scholen hebben we enkele jaren terug een onderzoek laten doen naar de werkdruk en daar kwam vooral uit, dat er meer handen in de klas nodig zijn en de administratieve last beperkt moet worden. Als stichting hebben we de afgelopen jaren extra middelen beschikbaar gesteld voor onderwijsassistenten (10 min. per leerling). Uit de gesprekken met de teams bleek, dat men blij is met 10 min. per leerling voor onderwijsassistenten, maar dat er 'meer' nodig is. Het was dan ook niet verrassend, dat bijna alle teams kozen voor de inzet van onderwijsassistenten. Eén school koos voor de

inzet van een vakdocent programmeren. De PMR's gingen unaniem akkoord met de voorgestelde besteding van de werkdrukmiddelen.

Waar zijn de middelen t.b.v. de werkdrukvermindering aan besteed?

De baat aan werkdrukmiddelen is voor 2018 (5 maanden) € 110.000,-. Alle middelen zijn besteed aan de inzet van extra personeel. Ingezet is € 129.000,- (code 344610 salariskosten subs. OCW niet geoormerkt). Meer dan beschikbaar was, maar de uren waren al ingepland voordat er een nieuwe cao was incl. een substantiële salarisverhoging. In de begroting 2019 is de salarisverhoging verdisconteerd. Daarnaast zijn er digitale systemen ontwikkeld, waardoor de werkdruk iets verminderd is. Ook zien we, dat de administratieve werkzaamheden iets beperkt konden worden. Met name door omschrijvingen, verslagen zo kort mogelijk weer te geven. Het effectief vergaderen was ook een aandachtspunt en we zien op een aantal scholen dat er minder of korter vergaderd wordt.

Alle scholen hebben het continuooster. Dat geeft behoorlijk meer mogelijkheden lesvrije dagen in te roosteren. Voor ouders soms lastig (het is wel in het jaarrooster opgenomen), maar het houden van groepsgesprekken, het uitwerken van toets resultaten en het volgen van teamscholingen gebeurt dan op dagen, dat de leerlingen niet op school zijn. Teamleden geven aan, dat dit behoorlijk werkdruk verlagend werkt.

De Verklaring Omtrent het Gedrag is een wettelijke voorwaarde voor het uitoefenen van werkzaamheden binnen een onderwijsinstelling. Voor zowel onderwijzend personeel, onderwijsondersteunend personeel als medewerkers met een vrijwilligerscontract moet een Verklaring Omtrent het Gedrag aanwezig zijn. Alle personeelsdossiers zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van de Verklaring Omtrent het Gedrag.

Doelen voor personeel en organisatie

- 80% van de ouders en leerlingen geeft aan tevreden te zijn over de professionaliteit van de leerkracht.
- PCBO Tytsjerksteradiel heeft competente leerkrachten, die de resultaatdoelstellingen kunnen halen.

Prestatie-indicatoren voor personeel en organisatie en de stand van zaken

- *In het bekwaamheidsdossier toont elke medewerker aan eigenaar te zijn van zijn eigen professionele ontwikkeling.*

In het kader van professionalisering hebben wij er voor gekozen workshops aan te bieden. Uit een lijst van onderwerpen konden alle medewerkers kiezen, afhankelijk van belangstelling, eigen schoolontwikkeling of eigen interesse. Onderwerpen waren: programmeren, Office365, omgaan met grensoverschrijdend gedrag, leergesprekken voeren met kinderen, coöperatieve leerstrategieën, onderwijs anders organiseren etc. Ook was er de mogelijkheid deel te nemen aan een kloosterweekend. Sommige workshops bestonden uit meerdere bijeenkomsten.

In 2018 werken wij met een gevalideerd instrument waarmee de didactische vaardigheden van de leerkrachten in beeld worden gebracht. Jaarlijks worden competentie-profielen geëvalueerd om te checken of competenties op orde zijn.

Vaardigheidsmeter

In schooljaar 2017-2018 is gebruik gemaakt van verschillende assessments die beschikbaar zijn binnen de Competentie Thermometer en vooral van de **PO 006**. Deze bestaat uit een observatie van de leerkracht, gebaseerd op de eerste vier competenties (het primaire proces in de groep) van de Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL). De deelnemer ontvangt vooraf het draaiboek per e-mail waardoor een zo objectief mogelijke observatie wordt gewaarborgd. De rapportage is in de vorm van volledige alinea's met volwaardige tekst en scorebalken met gearceerde benchmarks (start-, basis- en vakbekwaam) per competentie en deelcompetentie.

In schooljaar 2018-2019 zijn aan het begin van het schooljaar flitsbezoeken en observaties volgens de CT-meter gedaan.

Wij zetten de Competentie Thermometer in als ontwikkelinstrument.

Alle directeuren nemen ieder jaar 2 volledige assessments af, om zo hun licentie te kunnen behouden.

In de tweede helft van dit schooljaar worden leerkrachten beoordeeld. Er is een beoordelingsformulier ontwikkeld, op basis van de 7 SBL-competenties met daarbij ruimte voor school specifieke vaardigheden.

- *Alle leerkrachten staan geregistreerd in het lerarenregister. In 2016 is 50% van de leraren opgenomen in het register.*

Landelijk is de uitvoering uitgesteld. Met name, omdat de invoering meer tijd kost, maar er is ook sprake van behoorlijke weerstand tegen de invoering van het lerarenregister. Op vrijwillige basis kunnen onderwijsgevenden deel nemen aan het lerarenregister.

- *Alle directeuren zijn in 2015 opgenomen in het schoolleidersregister.*

Doel is behaald. Daarnaast werken de schoolleiders aan herregistratie door het volgen van opleidingen.

- *Iedere leerkracht conformeert zich aan gemaakte afspraken en resultaatdoelstellingen van PCBO Tytsjerksteradiel.*

Dit wordt nagegaan door middel van klassenbezoeken, flitsbezoeken, functioneringsgesprekken en beoordelingsgesprekken.

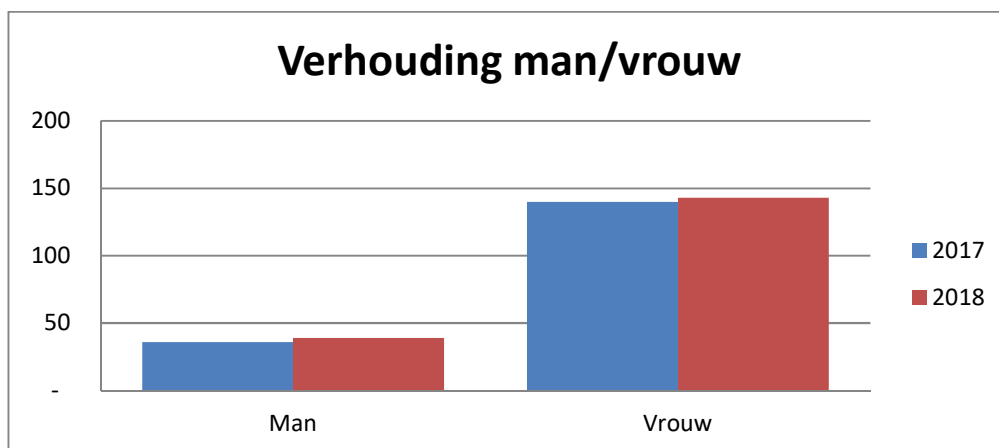
- *Minimaal 2 keer per jaar informeren medewerkers elkaar via netwerken over wat 'werkt' in het onderwijs.*

In workshops (2 keer per jaar voor alle medewerkers) , trainingen (resultaat gericht coachen, scholing auditoren) , opleidingen (Jonge Kind, Interne begeleiding, hoogbegaafdheidsspecialist, begrijpend lezen, ICT) en netwerken (Next Level, brede school coördinatoren) ontmoeten medewerkers elkaar en worden ervaringen gedeeld. Soms gebeurt dat geregisseerd, maar soms ook door informele ontmoetingen.

- *Bij werving en selectie sturen wij, naast gebruikelijke competenties ook op inventiviteit, daadkracht en creatief denken.*

Komt in ieder geval aan de orde bij de POP's en de functioneringsgesprekken. Bij de werving is specifiek rekening gehouden met daadkracht en creatief denken, maar ook werden sollicitanten specifiek bevraagd op hun verdere ambities.

- *Bij werving en selectie sturen wij op evenredige man-vrouw verhoudingen in teams.*

De krapte op de arbeidsmarkt werd dit jaar ook in het Noorden merkbaar. We streven naar een evenredige vertegenwoordiging man-vrouw, maar dit is niet gerealiseerd. Simpel, omdat er bijna geen mannen voor het onderwijs kiezen. Landelijk is hier aandacht voor.

- *Medewerkers ervaren de werkdruk als passend bij wtf. De afspraken uit de cao PO juli 2014 worden uitgevoerd.*

Door de middelen, die we van het Ministerie ontvangen hebben in het kader van de werkdrukvermindering zijn op 11 van onze scholen de uren onderwijsassistent uitgebreid. Eén school heeft gekozen voor een vakdocent programmeren. De besteding van de uren is op schoolniveau bepaald. In eerste instantie door het team, waarna het voorstel naar de MR is gegaan ter

besluitvorming. Uit een eerste evaluatie blijkt, dat door de inzet van deze middelen de werkdruk verminderd is. Wel blijft de werkdruk hoog. De knelpunten ten aanzien van werkdruk zijn divers, omdat de situatie per school en per persoon verschilt. De verdeling van werk in het onderwijs is niet evenredig over het jaar. Er zijn weken van topdrukke (bijv. rond de toetsen). Daarnaast speelt ook bijvoorbeeld werkdruk veroorzaakt door incidenten rondom leerlingen met grensoverschrijdend gedrag. Dat neemt bovenschools- en op schoolniveau veel tijd van medewerkers.

In de begroting 2018 stonden de volgende prestatie indicatoren voor personeel vermeld:

Beheersing van PCBO Tytsjerksteradiel-competenties	95% van alle personeelsleden hebben in 2018 minimaal een voldoende beoordeling	Gerealiseerd
Bestuursformatie	Realisatie vastgesteld bestuursformatieplan (de onderwijstijd per leerling blijft ongewijzigd)	Gerealiseerd
Scholing	90% van de medewerkers volgt teamscholing 40% van de medewerkers volgt individuele scholing	Gerealiseerd
Ziekteverzuimcijfer	< 4 %	Gerealiseerd
Ziektemeldingsfrequentie	Meldingsfrequentie is < 0,75	Gerealiseerd (was 0,5)
Aantal medewerkers per Leeftijdscategorie in bepaalde functies	Alle functies zijn ingevuld en als stichting hebben we een evenwichtige leeftijdsopbouw	Gerealiseerd
LA/LB schaal	Voldoen aan de landelijke normen (40%)	In de nieuwe cao niet meer van toepassing
Pedagogisch klimaat (mening leerlingen)	80 % tevredenheid	Gerealiseerd (onderzoek van 2015)

		en in 2019 herhaald)*
Veiligheid (beleefd door leerlingen)	80 % tevredenheid	Gerealiseerd (onderzoek van 2015 en in 2019 herhaald)
Plezier (mening leerlingen)	80 % tevredenheid	Gerealiseerd (onderzoek van 2015 en in 2019 herhaald)
Welbevinden van ouders	80 % tevredenheid	Gerealiseerd (onderzoek van 2015 en in 2019 herhaald)
Communicatie met ouders	80 % tevredenheid	Gerealiseerd (onderzoek van 2015 en in 2019 herhaald)
Aandacht voor verschillen (mening ouders)	80 % tevredenheid	Gerealiseerd (onderzoek van 2015 en in 2019 herhaald)
Identiteit (mening ouders)	80 % tevredenheid	Gerealiseerd (onderzoek van 2015 en in 2019 herhaald)

* wettelijke verplichting

7. Onderwijshuisvesting

PCBO Tytsjerksteradiel vindt een goede huisvesting belangrijk voor het goed functioneren van leerlingen en onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel. Belangrijk is dat het gebouw passend is bij het onderwijsconcept. Voor een groot deel draagt vanaf 1 januari 2015 de gemeente geen zorg meer voor goed onderdak voor de scholen (het zogenaamde 'onderhoud buitenkant'). De voorziening 'buitenonderhoud' is op Stichtingsniveau. In de begroting is dit verwerkt. Een onzekere factor is evenals vorig jaar nog steeds de renovatie en nieuwbouw van scholen. Dit is en blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente. De criteria voor renovatie en nieuwbouw zijn nog niet formeel vastgesteld. Al jaren zijn we in gesprek met de gemeente over een Integraal Huisvestingsplan. Een IHP is nodig, zodat wij als Stichting daar op een adequate wijze met onze investeringen op kunnen inspelen. Tot dusverre is de gemeente niet bereid een IHP op te stellen. Wel heeft de wethouder, de heer Bouman, in ons laatste gesprek aangegeven dat hij het opstellen van een IHP intern aan de orde gaat stellen. In 2018 zijn de voorbereidingen voor de aanpassing van het schoolgebouw van It Bynt bijna afgerond, zodat in 2019 begonnen kan worden met de daadwerkelijke uitvoering. Samen met de gemeente investeren we in het energie zuiniger maken van het gebouw. Een aandachtspunt, dat bij eventuele volgende verbouwingen zeker aan de orde komt. In de meerjarenbegroting van de gemeente zijn middelen begroot voor de aanpassing van het schoolgebouw in Jistrum. Alleen voor het schoolgebouw, terwijl Jistrum graag naar een multifunctioneel centrum wil. Het dorp is daarover in overleg met de gemeente. In Noardburgum zijn door de fusie op 1 augustus 2019 2 extra lokalen nodig. De voorbereiding t.b.v. van plaatsing van deze semipermanente units zijn gestart.

Op al onze scholen, waarvan wij juridisch eigenaar zijn, zijn zonnepanelen geplaatst. Dit in het kader van duurzaamheid. Dit t.b.v. het onderwijs, waardoor leerlingen (en hopelijk ook de ouders) zich (meer) gaan inzetten een bijdrage te leveren aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. Ook daarom hebben we er voor gekozen ons afval te laten ophalen door een bedrijf, dat naast het scheiden van het afval, lespakketten aanbiedt voor onze leerlingen. Ook zijn excursies mogelijk naar het betreffende bedrijf (Omrin).

In de scholen vonden de gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden plaats, zoals schilderwerk, vervangen C.V., vloerbedekking enz. Dit conform de meerjarenplannen.

PCBO Tytsjerksteradiel heeft 12 brinnummers (scholen) gehuisvest in 12 gebouwen. De Stichting is verantwoordelijk voor het onderhoud van 10 van de 12 gebouwen. De andere twee locaties maken deel uit van zogenaamde Brede Scholen en zijn geen eigendom van onze Stichting. Het betreft De Twirre en De Winde. WoonFriesland wil deze twee gebouwen afstoten. Een koper, die de huurcontracten moet overnemen, is nog niet gevonden.

Voor het beheer is specialistische kennis vereist en dit wordt verzorgd door Onderwijsbureau Meppel. Na het inspecteren en inventariseren van de gebouwen stellen zij meerjaren onderhoudsplannen (MOP)

op en in overleg met het College van Bestuur en de directies worden de geraamde uitgaven in de meerjarenbegroting opgenomen. Henk Vriesema is verantwoordelijk voor de correcte uitvoering.

In de begroting 2018 stonden onderstaande prestatie indicatoren vermeld en deze grotendeels zijn behaald. Uitgezonderd enkele onderhoudswerkzaamheden, die in 2019 worden uitgevoerd.

Huisvesting	Huisvesting en onderhoud	Onderhoudsplan is uitgevoerd We hebben gebouwen die passen bij de gehanteerde onderwijsconcepten.
-------------	--------------------------	--

8. PR en Marketing

Als organisatie staan wij voor heldere, duidelijke en integere communicatie; zeggen wat je doet en doen wat je zegt! Wij vinden het belangrijk om actief de verbinding aan te gaan met ouders, ketenpartners en de omgeving van de school. Met ouders gaan wij die verbinding aan in de vorm van educatief partnerschap en ouderbetrokkenheid 3.0. Hierbij zoeken beide partijen met elkaar naar nieuwe inzichten die het beste zijn voor de ontplooiing van het (individuele) kind. De samenwerking wordt consequent vormgegeven waarbij elkaars professionele - en emotionele deskundigheid erkend wordt.

Onze organisatie is voortdurend gericht op ontwikkeling van het onderwijs door het aanbieden van nieuwe vormen van onderwijs en door deel te nemen aan diverse projecten. In 2018 hebben wij films gemaakt van innovatieve onderwijsconcepten, te weten: het Daltononderwijs op de Ichthusschool, het Groepsdynamisch Onderwijs op De Reinbôge en Next Level School op de Alpha. Deze films zijn te vinden op onze website.

De stafmedewerker communicatie is in 2018 ingezet als adviseur aangaande de communicatie over de mogelijke fusie tussen Noventa Onderwijs en onze organisatie. Er is een communicatieplan opgesteld, waarin de communicatie met het personeel en de geledingen en belanghebbenden voorop staat. In 2018 zijn vier nieuwsbrieven verstuurd met de actuele stand van zaken rondom het onderzoek.

Met enige regelmaat verschijnt onze organisatie in de lokale en landelijke media. De flexwet was, evenals in 2017 ook dit jaar een thema, maar er was ook aandacht voor de krapte op de arbeidsmarkt en de werkdruk. Daarnaast zijn er regelmatig berichten van onze scholen gepubliceerd op onze website en op Facebook.

Leerlingenaantallen

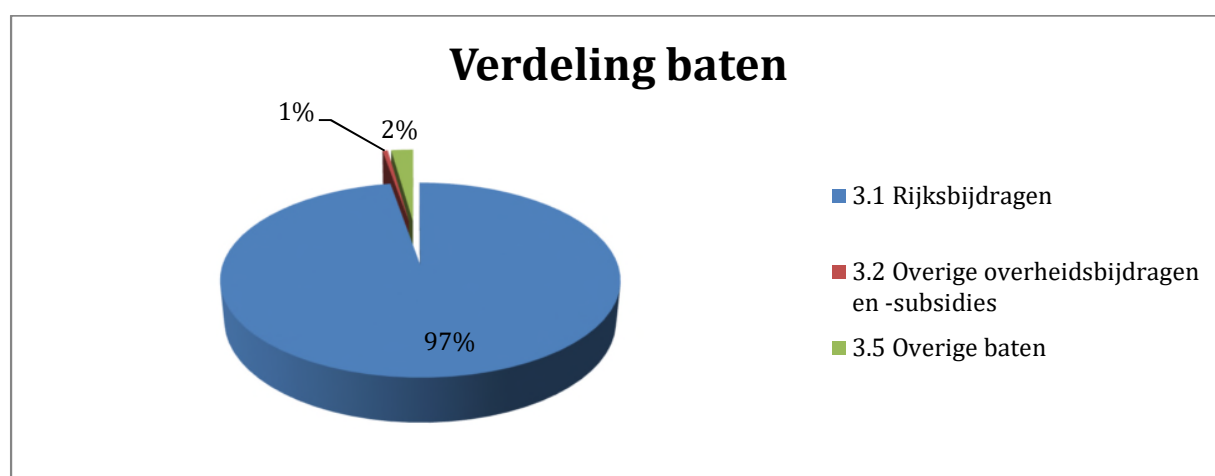
Jaarlijks maken we een analyse van het deelname percentage per dorp. De prestatie indicator is een deelnamepercentage van 52%. Het deelnamepercentage van PCBO Tytsjerksteradiel in dorpen, waar meerdere scholen zijn, is 0,61%. Lager dan voorgaande jaren, omdat er scholen gefuseerd zijn, waardoor er maar één school meer in het betreffende dorp is. In omringende gemeenten zien we dat het aandeel van het bijzonder onderwijs stabiliseert, c.q. groeit. In de meeste dorpen is dat bij ons ook het geval. Onze conclusie is, dat er geen specifieke acties nodig zijn richting bepaalde scholen.

School	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
De Arke, Burgum	0,40%	29,44%	27,50%	29,78%	27,43%	30,58%	32,34%
De Reinbôge, Burgum	0,31%	30,84%	30,00%	29,38%	29,07%	27,38%	29,88%
Burgum	0,60%	60,28%	57,50%	59,16%	56,50%	57,95%	62,22%
De Balsemyn , Eastermar	100%	83,33%	80,00%	79,00%	60,75%	62,31%	66,12%
De Wrâldpoarte, Garyp	0,94%	94,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Ichthusschool, Gytsjerk	0,57%	54,44%	55,00%	52,66%	52,28%	48,33%	47,12%
De Winde, Hurdegaryp	0,60%	59,34%	58,00%	58,12%	58,14%	55,91%	59,51%
De Finne, Jistrum	0,61%	60,22%	63,00%	60,17%	60,98%	63,49%	62,61%
Immanuël, Noardburgum	0,71%	69,93%	70,00%	68,87%	68,49%	64,60%	62,11%
Paadwizer, Oentsjerk	0,57%	57,61%	52,00%	51,61%	49,19%	47,94%	48,26%
Alpha, Ryptsjerk	100%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
It Bynt, Sumar	100%	100,00%	100,00%	100,00%	73,05%	73,68%	73,05%
Dûbel- Ien, Suwâld	100%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
It Lemieren, Tytsjerk		25,86%	32,00%	32,39%	27,48%	28,36%	28,48%
Stichting	0.61%	64,25%	64,70%	62,87%	60,38%	60,39%	61,73%

* gewogen gemiddelde

9. Financiën

Van de totale baten is 97% (rijksbijdrage OCW) voornamelijk op basis van lumpsum financiering. In de bepaling van de rijksbijdrage is rekening gehouden met kenmerken als omvang van school, leerlingengewichten en leeftijd van het onderwijzend personeel. Zoals gesteld bij formatie is er sprake van een kwantitatieve toedeling van leerkrachten per school. Naast deze formatie beschikt iedere school over een schoolbudget. Dit bedrag is het uitgangspunt voor de realisatie en begroting op schoolniveau. Deze schoolbegroting wordt aan de SR (nu AR) en de MR voorgelegd. Benchmarking geeft hierbij een indicatie, of de middelen efficiënt worden ingezet. Daarom worden in de begrotingen en de bestuursverslagen vergelijkingen op school- en Stichtingsniveau opgenomen.

9.1 Interne risicobeheersing en controle systeem

De interne risicobeheersing van de processen is vast gelegd in onze administratieve organisatie. Ook is hierin geregeld hoe om te gaan met het aanvragen van offertes. Wanneer zijn meerdere offertes nodig, welke procedures dienen gevolgd te worden en moet er Europees worden aanbesteed (bijv. schoonmaak)? Voor de financiële en personele administratie wordt gebruik gemaakt van een administratiekantoor.

De accountantscontrole wordt verricht door Van Ree.

Het 'in control zijn' wordt gedurende het jaar gecontroleerd. Viermaal per jaar worden er in dit kader gesprekken gevoerd met het administratiekantoor. In het directiebestuur worden de administratieve processen jaarlijks geëvalueerd. Hierbij wordt de betrouwbaarheid van de financiële gegevens, de effectiviteit van de beheersmaatregelen en of de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden conform de administratieve organisatie en/of regelgeving zijn vastgelegd besproken. Ook de accountant heeft in

dit kader voorgaande jaren geen relevante opmerkingen gemaakt. Aanpassingen m.b.t. de interne risicobeheersing- en het controlesysteem worden in 2019 niet verwacht.

Om een 'in control statement' af te geven moet binnen de organisatie een formeel Business of Internal Control (ICF) zijn ingevoerd. Binnen het primair onderwijs wordt niet gewerkt met een formeel 'in control statement'.

Wel is het zo, dat het College van Bestuur en de directies, maar ook ander personeel, door bovenstaande genoemde acties een redelijke mate van zekerheid hebben omtrent het bereiken van de volgende doelstellingen:

- effectiviteit en efficiency van bedrijfsprocessen;
- betrouwbaarheid van de financiële informatieverzorging;
- naleving van relevante wet- en regelgeving.

Dit is een continuproces, waar binnen de organisatie alle niveaus zoveel mogelijk bij worden betrokken.

Belangrijk is het afleggen van verantwoording en toezicht. Het College van Bestuur bestuurt de Stichting en legt daarover verantwoording af. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het College van Bestuur en legt daarover verantwoording af aan de Ledenraad. Het verslag van de RvT vindt u in hoofdstuk 1. Het College van Bestuur legt verantwoording af aan de Ledenraad en de Raad van Toezicht. Het College van Bestuur verantwoordt zich door middel van managementrapportages en bestuursverslagen. Ook wordt de RvT uitgenodigd bepaalde ontwikkelingen in de praktijk te toetsen. De schooldirecties zijn verantwoording schuldig aan het College van Bestuur. Zij doen dit door middel van halfjaarlijkse managementverslagen. Als kwaliteitsinstrument maken de scholen gebruik van de WMK (webbased kwaliteitsinstrument). De managementrapportages worden mondeling toegelicht en besproken met het College van Bestuur, de MR en AR. Daarnaast gaat de stafmedewerker onderwijs door middel van klassenbezoeken na, of de gestelde doelen ook daadwerkelijk gerealiseerd zijn. De toets uitslagen zijn dagelijks opvraagbaar door middel van het CITO LVS. Daarnaast wordt er verantwoording afgelegd aan de inspectie, het Ministerie en ouders en op deelterreinen aan gemeente, provincie en andere subsidieverleners. In het kader van Passend Onderwijs zijn we aangesloten bij het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Fryslân. In 2019 worden geen nieuwe onderwijskundige ontwikkelingen op dit terrein verwacht. Alleen wordt het toezicht aangescherpt conform de geldende regeling (benoemen van een onafhankelijk lid). Daarnaast is er een (ook statutair) relatie met de Vereniging ter Ondersteuning van het Protestants Christelijk Onderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel. De Vereniging kan middelen ter beschikking stellen t.b.v. het christelijk onderwijs in onze regio. Ook als de betreffende school niet meer deel uit maakt van onze stichting. (Tytsjerk) Er is dan ook sprake van een geconsolideerde jaarrekening. Als de fusie met Noventa door gaat, vindt er een fusie plaats met de vereniging in Achtkarspelen en dienen de statuten te worden aangepast.

9.2 Vergoedingen RvT

Naam	Functie	Vergoeding
Mevr. J.D. Groenveld-Zeilstra	voorzitter	€ 4320,-
Mevr. A. Tuinier-Koster	lid	€ 3080,-
Dhr. I.I. Prins	lid	€ 3080,-
Dhr. A. H. Renkema	lid	€ 3080,-
Mevr. P. van den Berg	lid	€ 3080,-
Dhr. M.D. Kalmijn	lid	€ 3080,-

College van Bestuur

Naam	Functie	Vergoeding incl. werkg. kosten
J.Sijtsema*	voorzitter CvB	€ 96.752,-

*De Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren is opnieuw vastgesteld. Per klasse geldt het volgende bezoldigingsmaximum:

Bezoldigingsmaxima 2018 (in €)

1. Algemeen bezoldigingsmaximum

	Toepasselijk bezoldigingsmaximum	Voorzitter Raad van Toezicht (15%)	Leden Raad van Toezicht (10%)
Algemeen	189.000	28.350	18.900

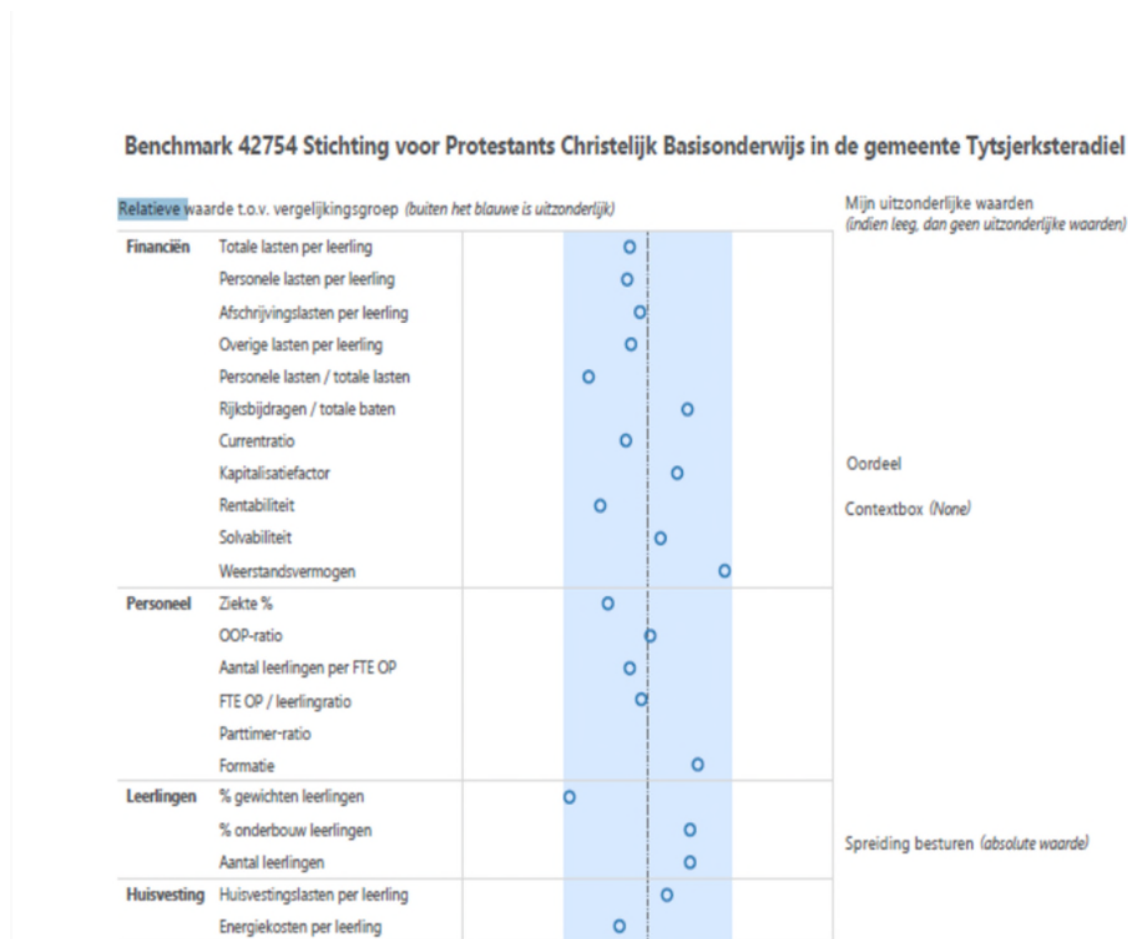
2. Onderwijs

Klasse1	Toepasselijk bezoldigingsmaximum	Voorzitter Raad van Toezicht (15%)	Leden Raad van Toezicht (10%)
A	111.000	16.650	11.100
B	122.000	18.300	12.200
C	133.000	19.950	13.300
D	146.000	21.900	14.600
E	158.000	23.700	15.800
F	171.000	25.650	17.100
G	189.000*	28.350	18.900

* Het bedrag als bedoeld in artikel 2.3, eerste lid, van de wet.

Bij de benoeming van de bestuurder in 2011 is er niet voor gekozen de bestuurder in te schalen conform 'De Regeling bezoldiging topfunctionarissen'. De bestuurder blijft dus vallen onder de cao Po voor

onderwijsgeven. Onze stichting valt in klasse C en het salaris van de bestuurder is lager dan het daarbij behorende bezoldigingsmaximum

*Vergeleken met pc Stichtingen/Verenigingen in Nederland

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen eigen en vreemd vermogen. Het verschaft inzicht in de financieringsopbouw en geeft aan in hoeverre aan de verplichtingen op langere termijn kan worden voldaan. De solvabiliteit bedroeg in 2018 78,0%, (in jaarrekening 2017 was dit 74,0%). Dit is ruim voldoende.

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in hoeverre op korte termijn aan de betalingsverplichtingen kan worden voldaan. Liquiditeit wordt gedefinieerd als: de verhouding tussen de vlottende activa (som van de liquide middelen en de vorderingen) en de kortlopende schulden. Een liquiditeit groter dan 1 wordt doorgaans

gekwatificeerd als voldoende, omdat dan tegenover de snel vervallende schulden tenminste evenveel vlottende activa staan. De liquiditeit (current ratio) bedroeg in 2018 5,9 dus ruim voldoende (in 2017 4,3) is.

Rentabiliteit en benchmarking

De rentabiliteit heeft betrekking op het rendement en geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief resultaat. Voor de onderwijssector is een rentabiliteit van 0% verdedigbaar omdat het onderwijs geen winstoogmerk kent. Rentabiliteit wordt gedefinieerd als: resultaat uit de gewone bedrijfsvoering gedeeld door de totale baten uit de gewone bedrijfsvoering. De rentabiliteit bedroeg in 2018 0%

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de organisatie in staat is om onverwachte risico's met een financiële impact op te vangen. Dit wordt berekend door het eigen vermogen minus de vaste activa te delen door de totale baten. Het weerstandsvermogen moet minimaal 5% bedragen (signaleringswaarde). Door de PO Raad (onze sectorraad) wordt geadviseerd een weerstandsvermogen van 22-26% aan te houden. In 2018 bedraagt het weerstandsvermogen 36,5% (in 2017 41,1%).

9.3 Treasury

Het treasurybeleid vindt plaats op basis van het treasurystatuut van de Stichting. Het treasurystatuut is in 2017 i.v.m. nieuwe wetgeving aangepast en voldoet hiermee aan de criteria, die door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen zijn vastgesteld. In dit statuut wordt het treasurybeleid uiteengezet en een beschrijving gegeven van de bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het kader van de treasuryfunctie.

De treasurecommissie is het afgelopen jaar regelmatig nagegaan, o.a. door gesprekken met financiële instellingen, of het mogelijk is meer rendement te genereren uit ons vermogen. Helaas zien we daar binnen de geldende regelgeving geen mogelijkheden toe.

Een meerjarenbegroting en een gedegen risicoanalyse is cruciaal voor financieel beleid. In het begrotingstraject 2018 en 2019 is op basis van onder meer de meerjarenbegroting de risicoanalyse geactualiseerd. Uit de risico-inventarisatie blijkt, dat een bedrag van € 1.214.185,- voldoende is om eventuele tegenvallers op te vangen. De totale liquide middelen bedragen eind 2018 ruim € 5.100.000,-. Het uitzetten van overtollige gelden behoort tot de mogelijkheden. De verwachting was, dat de rente in 2018 nauwelijks zou stijgen. Daarom is het beleid in 2018 waarbij de middelen zoveel mogelijk liquide blijven gecontinueerd.

In de begroting 2018 stonden de volgende prestatie indicatoren vermeld:

Kritische succesfactor	Prestatie-Indicator	Te realiseren resultaat	Al of niet behaald
Financiën	Liquiditeit	≥ 1,5	ja
	Solvabiliteit	≥ 50 %	ja
	Weerstandsvermogen	> 15% < 25 %	ja
	Gewogen gemiddelde leeftijd	≥ landelijk gemiddelde	ja
	GPL bestuur	≥ landelijk gemiddelde	
	Investerings	Realisatie investeringsbegroting: - ICT - OLP - Inventaris	nee
	Exploitatie	Zodanige meerjaren exploitatie, dat het vermogen (december 2012) niet wordt aangetast. Algemene reserve in 2012: € 5.019.050,-	ja

9.4 Balans

Het eigen vermogen van de Stichting daalt in absolute zin, maar neemt procentueel toe t.o.v. 2017. Opmerkelijk verschil zijn de kortlopende schulden. Reden hiervoor is dat er in het balanstotaal eind 2017 een rekeningcourant verhouding zit met de Vereniging (dit is een bedrag van € 433.000,-). Als het balanstotaal in 2017 wordt gecorrigeerd met € 433.000,- dan wordt het percentage eigen vermogen van het balanstotaal 77,87% en is dit nagenoeg in lijn met 2018 (78,10%). Deze correctie is eveneens van toepassing bij de post liquide middelen (percentage 2017 66,34% en een gecorrigeerd percentage van 64,59%). Het verschil met 2018 (61,70%) is met name te verklaren door de investeringen. Het hebben van een substantieel eigen vermogen is gezien de ontwikkelingen zoals krimp een luxe. Komend jaar wordt extra geïnvesteerd in trajecten t.b.v. duurzame inzetbaarheid. Extra middelen worden ingezet t.b.v. de invalproblematiek en vermindering van de werkdruk.

Balans

Activa	2017	2018	2017	2018
Materiele vaste activa	€ 2.219.819	€ 2.471.516	25,26%	29,84%
Financiële vaste activa	€ 0	€ 0	0,00%	0,00%
Vorderingen	€ 738.377	€ 701.399	8,40%	8,46%
Liquide middelen	€ 5.828.386	€ 5.110.425	66,34%	61,70%
Totaal	€ 8.786.582	€ 8.283.339	100%	100,00%
Passiva				
Eigen vermogen	€ 6.505.669	€ 6.458.199	74,04%	77,97%
Voorzieningen	€ 752.040	€ 839.522	8,56%	10,13%
Kortlopende schulden	€ 1.528.873	€ 985.618	17,40%	11,90%
Totaal	€ 8.786.582	€ 8.283.339	100%	100,00%
	2017	2018	2017	2018
Eigen vermogen				
Algemene reserve	€ 6.261.797	€ 6.178.560	96,25%	95,60%
Bestemmingsreserve (publiek)	€ 222.788	€ 222.788	3,42%	3,50%
Bestemmingsreserve (privaat)*	€ 21.084	€ 56.851	0,32%	0,90%
Totaal	€ 6.505.669	€ 6.458.199	100%	100%

*dit zijn middelen verkregen door ledengelden, oud papier enz. en door de scholen ingezet mogen worden

9.5 De Baten en de Lasten

Het resultaat van de Stichting laat een negatief saldo zien van € 47.469,-, dit is € 28.749,- slechter dan begroot.

Realisatie 2018 t.o.v. Realisatie 2017

Baten	Realisatie 2017	Realisatie 2018	verschil	verschil in %
Rijksbijdrage OCW	10.153.013	10.644.501	491.488	4,80%
Overige overheidsbijdragen	54.769	58.584	3.814	7,00%
Overige baten	230.644	233.310	2.666	1,20%
Totale Baten	10.438.426	10.936.395	497.968	4,80%
Personele lasten	8.141.704	8.682.638	540.934	6,60%
Afschrijvingslasten	339.101	430.338	91.2375	26,90%
Huisvestingslasten	739.246	657.135	-82.111	-11,10%
Overige lasten	1.127.872	1.230.725	102.853	9,10%
Totale Lasten	10.347.923	11.000.836	652.913	6,30%
Resultaat				
Saldo baten en lasten	90.504	-64.441	-139.349	
Financiële baten en lasten	19.504	16.971	-2.533	
Netto exploitatieresultaat	110.008	47.470-	157.478-	

Het resultaat is een resultante van de resultaten per organisatieonderdeel (scholen en bovenscholen). Van de 13 scholen hebben 5 een negatief exploitatieresultaat.

Resultaten per school

Scholen	Exploitatieresultaat	Begroting	In afwijking van de begroting
04SX Dûbel Ien	1.663	5.900-	7.563
05OW De Winde	11.581-	18.493-	6.912
06PZ Basisskoalle De Twirre	38.045	4.627	33.418
06QP De Finne	145	289	144-
07HT It Lemieren	69.779-	2.551	72.330-
08AB Immanuël	11.668	13.544	1.876-
08AX It Bynt	256.367	9.962	246.405
08OD De Reinbôge	37.382	8.987	28.394
09BV De Wrâldpoarte	47.913-	5.433	53.346-
09MX De Arke	26.100-	7.516	33.616-
09PJ Ichthusschool	13.775	1.889-	15.664
10JM Paadwizer	22.002	311	21.691
15DY Alpha	15.024-	3.394-	11.630-
42754 PCBO Tytsjerksteradiel Algemeen	13.999	171.586	157.587-
42754 PCBO Tytsjerksteradiel BM	268.096-	213.850-	54.245-
Totaal organisatie	47.470-	18.720-	18.750-

Toelichting:

It Bynt heeft een behoorlijk groot saldo. Dit komt, omdat een groot deel van de fusiemiddelen nog niet is uitgegeven. De verbouw is vertraagd en daarnaast zijn er investeringen, die bijv. in 8 of 10 jaar worden afgeschreven. Ook De Twirre heeft fusiemiddelen ontvangen, die nog niet geïnvesteerd zijn.

De Paadwizer, De Reinbôge, De Arke en de Ichthus hebben een behoorlijk saldo. Dat is conform de gemaakte afspraken, omdat door grote uitgaven in de afgelopen jaren er sprake was van een te beperkte publieke reserve. Bij de Alpha is dat niet gelukt. Op onderwijskundig terrein staat de school er

heel goed voor. Een Next Level school. Financieel echter nog niet, dus dat is de komende jaren een belangrijk aandachtspunt. Er is daarom kritisch gekeken naar de meerjarenbegroting.

Het is een oud gebouw dat aan vervanging toe is (extra onderhoudskosten). Bij de gemeente hebben we een aanvraag gedaan t.b.v. nieuwbouw/renovatie. Ook kwam het Ministerie met een behoorlijke verhoging van de kleine scholentoeslag. Voor de Alpha ruim € 19.000,- op jaarbasis. Door de verhoging van de kleine scholentoeslag is het mogelijk de bedragen, die genoemd worden in de goedgekeurde begroting 2019 e.v. jaren te realiseren. Noodzakelijk, omdat de school in kleine stapjes er zo voor zorgt, dat de publieke reserve op niveau komt. Belangrijk en daarom extra controles op school- en bovenschools niveau. It Lemieren is gefuseerd, waardoor extra kosten moesten worden gemaakt (bijv. vervroegde afschrijvingen). Deze worden verrekend met OPO Furore. In Eastermar is het andersom, omdat De Bolster bij onze koepel is gekomen. In 2019 volgen de scholen in Jistrum en Noardburgum en dan maken we de eindafrekening met OPO Furore op. De Wrâldpoarte heeft een groot tekort. Dit is met het CvB besproken. Extra (incidentele) uitgaven waren noodzakelijk t.b.v. het onderwijs in Garyp en we constateren, dat er in positieve zin het afgelopen jaar veel gerealiseerd is. PCBO Tytsjerksteradiel Algemeen en BM (bovenschols) hebben een tekort door verminderde rente-inkomsten en niet vergoede salariskosten. De scholen hebben, hoewel de rentepercentage behoorlijk lager zijn, 4% rente ontvangen over hun vermogen. Dit is conform de afspraak, die gemaakt is in 2013 toen de toenmalige vereniging een koerswinst heeft behaald van € 273.000,-.

Realisatie 2018 t.o.v. begroting 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	verschil	verschil in %
Baten				
Rijksbijdrage OCW	10.644.501	10.161.921	482.581	4,70%
Overige overheidsbijdragen	58.584	5.000	53.584	1.171,70%
Overige baten	233.310	132.698	100.612	75,30%
			-	
Totaal baten	10.936.395	10.299.619	636.777	6,20%
			-	
Lasten			-	
Personeelslasten	8.682.638	8.040.857	641.781-	-7,40%
Afschrijvingen	430.338	404.961	25.376-	-6,30%
Huisvestingslasten	657.135	735.309	78.174	10,70%
Overige lasten	1.230.725	1.244.765	14.040	1,20
			-	
Totaal lasten	11.000.836	10.425.892	574.944-	-5,50%

			-	
Saldo baten en lasten	64.441-	126.273-	61.832	
			-	
Financiële baten en lasten	16.971	107.553	90.582-	
			-	
			-	
Netto resultaat	47.470-	18.720-	28.750-	

Baten

Het verschil ten opzichte van de begroting wordt voornamelijk veroorzaakt door de verhoging van de bekostiging vanuit het ministerie. Dit betreft de compensatie i.v.m. de Cao-aanpassing, de verhoging van de kleine scholentoeslag en de toekenning van de werkdrukmiddelen (€ 155,- per LL per 1-8-2018, dit is € 110.000,- voor 2018). Andere significante verschillen met de begroting zijn:

- Groeibekostiging	€ 22.000,-
- Hogere baten samenwerkingsverband	€ 14.000,-
- Baten Schoolbegeleiding en baten NSGK	€ 35.000,-
- Prestatie box i.v.m. hogere tarieven	€ 24.000,-
- Huurbaten	€ 28.000,-
- Diverse ontvangsten t.b.v. schoolexploitatie	€ 54.000,-
- Diverse private baten	€ 17.000,-

Werkdrukmiddelen

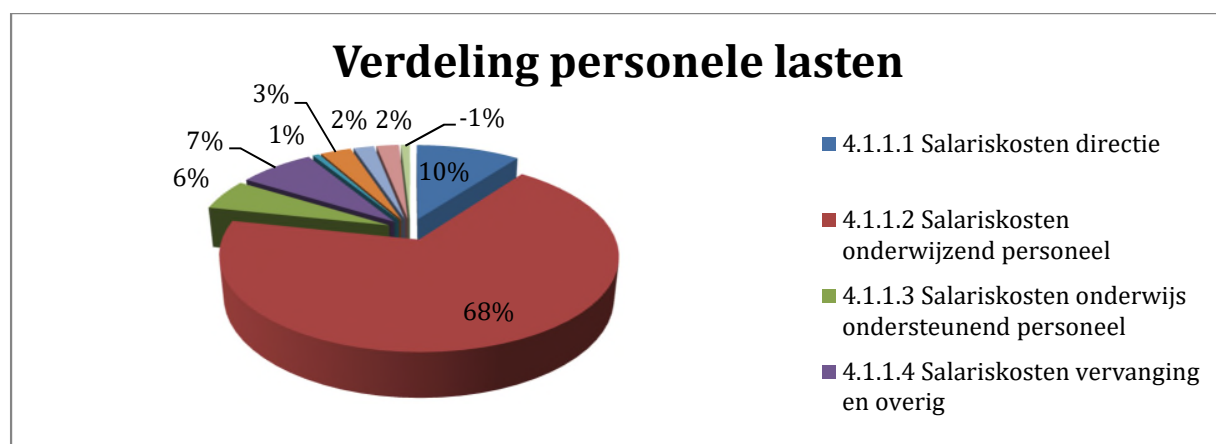
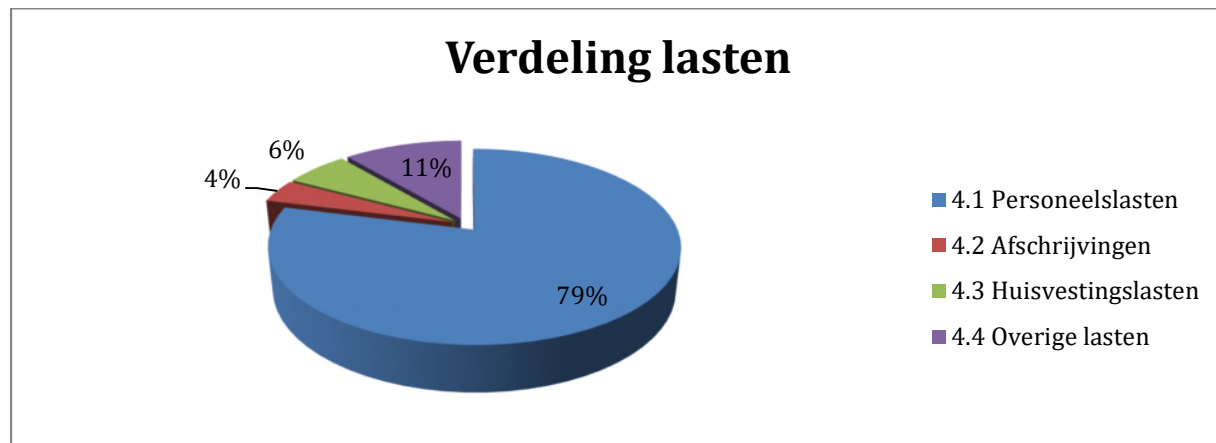
De baat aan werkdrukmiddelen is voor 2018 (5 maanden) € 110.000,-. Alle middelen zijn besteed aan de inzet van extra personeel. Ingezet is € 129.000,- (code 344610 salariskosten subs. OCW niet geoormerkt).

Jaarlijks hebben we te maken met baten die niet of te laag begroot waren. Reden is dat bij het opstellen van de begroting het voorzichtigheidsprincipe is gehanteerd. In de monitoring gedurende het jaar wordt dit gesignaleerd en besproken met de budgethouder om actief te reageren.

Lasten

De totale lasten zijn aanzienlijk hoger dan de begroting 2018 en het kalenderjaar 2017. De belangrijkste oorzaak is de bovengenoemde cao verhoging van de salarissen. Zoals in onderstaande grafiek zichtbaar wordt, bestaan de kosten in belangrijke mate uit personele lasten, te weten ongeveer 79%. Andere

belangrijke kosten zijn de huisvestinglasten met een aandeel van 6% en de overige lasten met een aandeel van 11%.

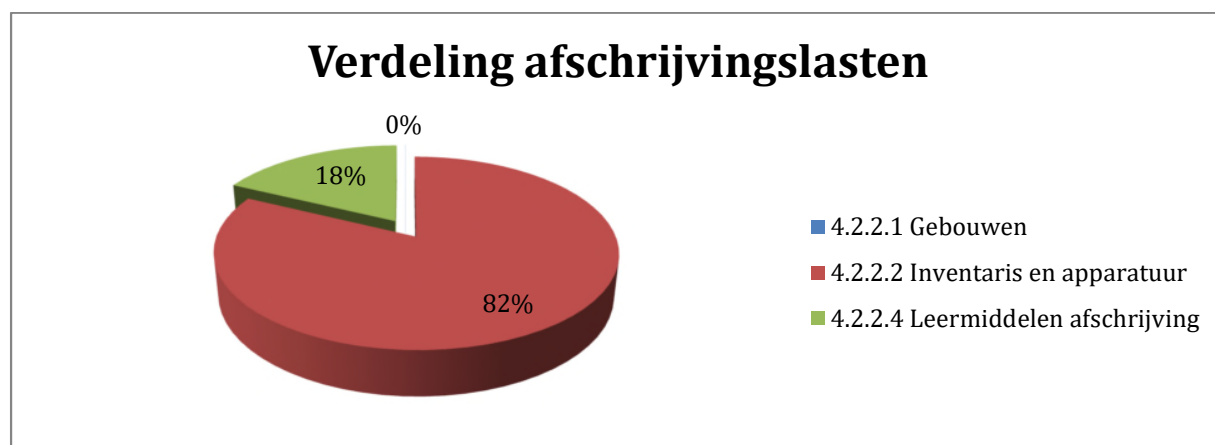
De personele lasten zijn per saldo € 642.000,- hoger dan begroot. De netto FTE inzet (incl. de fte's t.l.v. de werkdrukmiddelen à € 129.000) is 3,8 fte onder de begroting. Dit dient echter verrekend te worden met de "kosten personeel niet in loondienst". Deze post overschrijdt met € 208.000,- en betreft met name payroll (om extra personele verplichtingen te voorkomen), maar ook kosten voor NEF (inhuur klusjesmensen), PCBO Smallingerland en Aquamarijn (passend onderwijs). Per 1-8-2015 is de Vereniging Eigen Risico Drager geworden. Er hoeft geen premie betaald te worden aan het vervangingsfonds, maar de ziektevervanging komt dan voor eigen rekening. Aangezien het ziekteverzuim al jaren relatief laag is, en dat geldt ook voor 2018 (3,8%), levert dit een positief financieel effect op. Verder heeft er, zoals al eerder genoemd, een cao verhoging plaatsgevonden. Hier staat dus de normaanpassing vanuit het ministerie tegenover.

De overige personele lasten (materiële kosten gerelateerd aan het personeel) zijn per saldo € 76.000,- lager dan begroot, en € 20.000,- lager dan in 2017. Met name de niet gerealiseerde kosten verzekering WGA zijn hiervan de oorzaak. Deze post is onder de overige personele lasten begroot, maar omdat er nu een contract met het UWV is afgesloten wordt dit via de salarislasteren geboekt. Ook de Arbokosten en kosten afkoopregelingen zijn aanzienlijk lager dan begroot. De kosten voor scholing en opleiding onderschrijden met € 16.000,-. Enkele geplande opleidingen hebben niet plaatsgevonden of zijn doorgeschoven naar 2019. De afschrijvingen zijn € 25.000,- hoger dan begroot i.v.m. de fusie van It Lemieren; de activa van deze school zijn versneld afgeschreven.

De stichting ontvangt middelen in het kader van de Prestatiebox (€ 315.000,-). Naar de scholen wordt overgeboekt € 128,- per leerling. Dit is bestemd voor cultuureducatie, scholing en verbetering van de prestaties. De resterende middelen worden bovenschools ingezet voor opleidingen, die bovenschools worden gefinancierd, projecten en opleidingen voor directies.

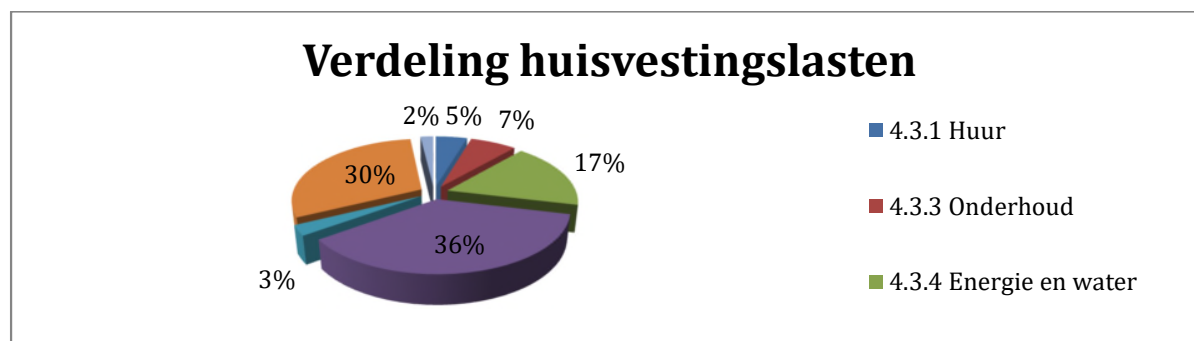
De uitgaven nader gespecificeerd:

- Nascholing: € 192.000,-
- ARBO: € 11.773,-
- Culturele vorming: € 22.096,-
- Extra Personele kosten: € 93.

De huisvestingslasten onderschrijden per saldo met € 78.000,-. Er hebben door de afdeling Materiele Zaken van OBM wederom schouwingen inzake het onderhoud plaatsgevonden. De bestuurder heeft samen met de schooldirecteuren en OBM prioriteit gegeven aan een aantal onderhoudswerkzaamheden. Deze kosten waren meegenomen in de begroting 2018 en werden voor het grootste deel gefinancierd uit de voorziening onderhoud. Er is echter onlangs weer een nieuwe meerjaren onderhoudsplanning opgesteld (deze is ook gebruikt voor de begroting 2019). Hieruit volgde dat de jaarlijkse dotatie buitenonderhoud met € 30.000,- kon worden verlaagd en de dotatie preventief onderhoud met € 22.000,- moest worden verhoogd. Verder is er een vrijval geboekt in 2018 van € 60.000,- inzake de voorziening buitenonderhoud omdat deze aanzienlijk te hoog was. De komende periode moet (o.a. bij mogelijke nieuwbouw in de (nabije) toekomst), goed gekeken worden naar de

geplande onderhoudskosten in de rode map. Verder overschrijdt alleen nog de post schoonmaakkosten, dit geldt voor zowel de schoonmaakbenodigdheden als de kosten van schoonmaakbedrijven.

De overige lasten liggen nagenoeg op het begrotingsniveau en zijn € 100.000,- hoger dan het niveau van 2017. M.b.t. de advieskosten: deze zijn hoger uitgevallen vanwege kosten onderzoeken/ondersteuning inzake fusietrajecten en kosten begeleiding zonnepanelen. Verder zijn ook de kosten van leermiddelen (met name Snappet) € 42.000,- hoger dan begroot.

Voorzieningen

Het basisonderwijs mag zeer beperkt voorzieningen treffen. Dat is in onze situatie alleen het geval voor het onderhoud van de scholen, de jubilea en het. Destijds is er in 2012 een extra bedrag van € 126.000,- gedoteerd aan de voorziening onderhoud vanwege aanpassingen aan de scholen i.v.m. krimp en verandering onderwijsconcept van klassikaal onderwijs naar TOM-onderwijs en passend onderwijs. Dit jaar is zoals al eerder genoemd de dotatie voor zowel de voorziening preventief onderhoud als de voorziening buitenonderhoud op het juiste niveau meegenomen in de begroting. Verder was er per saldo bij de voorziening jubilea sprake van een dotatie (€ 71.000,-). Binnen Tytsjerksteradiel zijn in 2018 de ambtelijke indiensttredingsdata gecontroleerd. Eventuele aanpassingen zijn doorvertaald naar een hogere dotatie.

Reserves

Er dient een duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen algemene reserves en bestemmingsreserves. De publieke reserve is de reserve die de scholen hebben opgebouwd en in de eerstkomende jaren, mits begroot, kunnen gebruiken. Hierin zit verdisconteerd een aantal voorzieningen van voorgaande jaren, nl. algemene reserve publiek, voorziening onderwijsleerpakket, voorziening ICT en voorziening meubilair. De bestemmingsreserve betreft een personele reserve i.v.m. de verwachte leerlingenkrimp.

Er is in 2015 een nieuwe bestemmingsreserve gevormd. Deze heeft betrekking op de volgende aspecten:

- Gemeentelijk onderzoek naar toekomstbestendige kindvoorzieningen (0-12 jaar)
- Kosten i.v.m. gesprekken/interviews inzake duurzame inzetbaarheid
- Verder is er een bedrag beschikbaar gesteld t.b.v. werkdruk en vervanging

Een deel van de middelen (€ 60.000,-) is vrij gevallen, aangezien de kosten voor de hierboven genoemde onderdelen voor ons als Stichting beperkt zijn gebleven. Dit door bijdragen van anderen en subsidies. Het beleid is dat scholen minimaal de reserve van eind 2012 moeten aanhouden. Daarom staan in onderstaande tabel de publieke reserves eind 2012 en eind 2018 vermeld:

Organisatie School	Eind 2012	Eind 2018
04SX Dûbel Ien	€ 126.144,-	€ 147.307,-
05OW De Winde	€ 230.594,-	€ 216.100,-
06PZ De Twirre	€ 128.654,-	€ 154.586,-
06QP De Finne	€ 65.985,-	€ 89.980,-
08AB Immanuël	€ 60.086,-	€ 106.082,-
08AX It Bynt	€ 124.111,-	€ 468.321,-
08OD De Reinbôge	€ 315.008,-	€ 231.238,-
09BV De Wrâldpoarte	€ 77.190,-	€ 3.693,-
09MX De Arke	€ 443.885,-	€ 313.295,-
09PJ Ichthusschool	€ 89.797,-	€ 71.418,-
10JM Paadwizer	€ 26.769,-	€ -26.045,-
15DY Alpha	€ 52.723,-	€ -21.139,-

10. Continuïteitsparagraaf

10.1. Negatief saldo 2018

Voor het eerst sinds jaren is er sprake van een relatief klein negatief saldo. Gezien de grootte van de reserve mogen reserves binnen de gestelde kaders de komende jaren worden ingezet t.b.v. de scholen. Er zijn extra investeringen nodig. Met name in ICT en voor kleinere bouwkundige aanpassingen door onderwijskundige ontwikkelingen. Werkdruk is een thema, dat op alle niveaus regelmatig aan de orde komt. In 2017 hebben we als Stichting besloten extra middelen beschikbaar te stellen ter verlaging van de werkdruk. Dit kon gefinancierd worden uit het Eigen Risicodragerschap. Dat betekent, dat we vervangingen zelf financieren, maar de premie voor het (landelijk) Vervangingsfonds gereduceerd is. Door ons lage ziekteverzuim levert dit een besparing op van € 170.000,- - € 200.000,- . In overleg met alle betrokkenen is er toen voor gekozen onderwijsassistenten te benoemen (10 min. per leerling). In 2018 stelde de rijksoverheid extra middelen beschikbaar om de werkdruk te verminderen en ook deze middelen zijn (voornamelijk) ingezet door extra inzet van onderwijsassistenten. Nadat de scholen de uren toegekend hadden gekregen op basis van € 155,- per leerling, kregen de leerkrachten een salarisverhoging, die we ook aan de onderwijsassistenten hebben toegekend. Er waren (formatieve) toezeggingen gedaan en mede gezien onze reserves is toen besloten de uren niet navenant te verminderen. In de begroting van 2019 is hier wel rekening mee gehouden. Daarnaast blijkt het steeds moeilijker te worden vervanging te regelen en hierbij kunnen onderwijsassistenten een rol spelen.

Ook wordt de samenwerking met Kinderwoud versterkt, omdat we toewerken naar een, in eerste instantie, informele organisatie van 2-12 jaar. Door de inzet van extra onderwijsassistenten in de kleutergroep kunnen we dit proces optimaal faciliteren.

10.2. Toekomstige ontwikkelingen

Krimp

Evenals voorgaande jaren blijft de krimp de komende jaren een belangrijk item. Eventuele fusies zullen van invloed zijn op het personeelsbestand. In 2018 is er een fusie geweest in Tytsjerk en Eastermar en in 2019 volgen Noardburgum en Jistrum. De betreffende scholen brengen het personeelsbestand geleidelijk in overeenstemming met de bekostiging passend bij het daadwerkelijke leerlingenaantal. Dit kan geleidelijk gerealiseerd worden, omdat de scholen fusiemiddelen ontvangen van het Ministerie (mits ongewijzigd beleid OC&W).

Wij vinden het belangrijk, dat het christelijk karakter van de school zichtbaar blijft in woord en daad. De vorm en inhoud kunnen per dorp verschillen. Deze ruimte wil de Stichting aan de betreffende lokale schoolgeledingen geven. Het uiteindelijke resultaat wordt getoetst door de Stichting en besluitvorming vindt plaats conform de daarvoor geldende regelingen.

Als Stichting zien we het als een uitdaging om in woord en daad duidelijk te maken, wat het 'anders zijn' inhoudt. We maken duidelijk, waarom en waartoe we op deze aarde zijn! Het gaat niet alleen om de smalle, maar juist om de brede identiteit.

Aantal leerlingen:

Door afname van het aantal leerlingen wordt in de komende 4 jaar een vermindering van de formatie verwacht op basis van de hieronder vermelde prognose. De ervaring van de laatste jaren is dat scholen vaak vrij pessimistisch prognosticeren. Daarnaast hebben we te maken met fusies, waardoor het leerlingenaantal uiteindelijk nagenoeg op niveau kan blijven.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
04SX Dûbel Ien	↑ 81	↑ 85	↓ 81	↓ 78	↓ 73	↓ 69	↓ 66
05OW De Winde	↑ 234	↓ 232	↑ 236	↓ 232	↓ 229	↓ 227	↑ 232
06PZ Basisskoalle De Twirre	↑ 120	↑ 148	↓ 146	↓ 134	↓ 122	↓ 115	↓ 106
06QP De Finne	↑ 55	↑ 88	↓ 82	↓ 77	↓ 64	↓ 58	↓ 55
08AB Immanuël	↑ 109	↑ 158	↓ 153	↑ 155	↓ 151	↓ 146	↓ 137
08AX It Bynt	↑ 114	↓ 106	↑ 112	↓ 104	↔ 104	↓ 89	↔ 89
08OD De Reinbôge	↓ 289	↓ 287	↓ 279	↑ 281	↓ 275	↔ 275	↔ 275
09BV De Wrâldpoarte	↑ 169	↓ 166	↑ 169	↓ 163	↓ 162	↓ 153	↓ 151
09MX De Arke	↑ 275	↓ 265	↓ 256	↑ 270	↓ 261	↓ 257	↑ 259
09PJ Ichthusschool	↑ 98	↑ 99	↓ 96	↓ 93	↓ 90	↓ 82	↓ 80
10JM Paadwizer	↑ 106	↓ 103	↑ 104	↑ 106	↓ 102	↓ 99	↓ 93
15DY Alpha	↑ 48	↓ 45	↓ 43	↓ 40	↑ 43	↓ 40	↑ 41
Totaal	↑ 1.698	↑ 1.782	↓ 1.757	↓ 1.733	↓ 1.676	↓ 1.610	↓ 1.584

- * De Reinbôge bleek uiteindelijk 288 leerlingen te hebben, hoewel ze op 1 oktober waren uitgegaan van 287.
- ** Hierboven wordt de begrote leerlingen (uit de meerjarenbegroting 2019-2023) van 1-10-2018 getoond. Dit is inclusief de leerlingen van Oerstek (i.v.m. fusie Immanuel) en Iepenstee (i.v.m. fusie Finne). Het werkelijk aantal leerlingen op teldatum 1-10-2018 is 1696.

Formatie

In de meerjarenbegroting begroting 2019 e.v. staat het volgende vermeld over de formatieve inzet:

Fte in loondienst	2018	2019	2020	2021	2022
Bestuur/Management (fte)	11,4	10,5	10,5	10,5	10,4
Personeel primair proces (fte)	97,0	95,9	95,9	95,2	94,4
Ondersteunend Personeel (fte)	19,7	24,9	24,4	23,9	23,3
Overige (fte)	0,0	2,2	4,1	3,5	1,8
Totaal	128,1	133,4	134,9	133,1	129,9

De formatietoedeling per leerling is vanaf het jaar 2000 ongewijzigd gebleven. Door afname van het aantal leerlingen wordt in de komende 4 jaar een vermindering van de formatie verwacht op basis van de hierboven vermelde prognose. Door de fusies van scholen komen enkele leerkrachten van OPO Furore bij ons in dienst. Het natuurlijk verloop is gezien de leeftijdsopbouw van ons personeelsbestand gering, hoewel we door de krapte op de arbeidsmarkt een grotere mobiliteit tussen Stichtingen hebben gekregen. Gezien alle ontwikkelingen houden we zekerheidshalve een flexibele schil aan van 3 fte's. Ook om beginnende leerkrachten een kans te bieden. Met name door de krapte op de arbeidsmarkt is dat van belang.

Investerings

Naast de formatie is er ook extra aandacht voor de investeringen. Minder leerlingen betekent, dat er b.v. minder investeringen nodig zijn. Op school- en bestuursniveau is hier rekening mee gehouden.

Investerings	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Leermiddelen	52.098	115.300	18.500	16.100	11.000
ICT	216.821	197.100	66.700	70.912	60.010
Inventaris	50.257	351.900	25.000		
Technisch Onderhoud	208.418	70.282	153.371	90.230	16.111
Verbouwing	1.815	76.000			
Zonnepanelen	152.715				
Totale Investerings	682.034	810.582	263.571	177.242	87.121

Passend onderwijs

Passend onderwijs is vanaf 1 augustus 2014 van toepassing voor al onze scholen. Als Stichting hadden we ons daar al een aantal jaren op voorbereid. De schoolprofielen waren in beeld gebracht en we werken met een bovenschools zorgteam (BZT). Het BZT heeft een grote deskundigheid en de lijnen zijn kort. Het BZT kent zorgarrangementen toe met als doel, dat de betreffende leerlingen door gedurende enkele jaren extra faciliteiten beschikbaar te stellen, regulier basisonderwijs kunnen blijven volgen.

Dat betekent, dat een leerling enkele uren per week begeleid wordt door bijv. een onderwijsassistent gedurende een beperkt aantal jaren. Ook kan het zijn, dat een team of leerkracht geschoold moeten worden om voor de betreffende leerling een passend aanbod te verzorgen.

Passend onderwijs betekent, dat we oog hebben voor de talentontwikkeling van iedere leerling. De instrumentale vaardigheden zijn bij ons op niveau. Daarom is er meer aandacht voor de brede talentontwikkeling. We zien dat bij Engels vanaf groep 1, wetenschap en technologie, wereldoriëntatie, muziek en cultuur en bewegingsonderwijs. Zoveel mogelijk binnen de school, maar soms zijn er faciliteiten nodig, waardoor het nodig is naar een andere locatie te gaan (Talintgroep en Slimme handen). Belangrijk is, dat alle leerlingen, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd, zich op een goede wijze ontwikkelen.

Buitenschoolse opvang

Een kwalitatief goede opvang (en daaraan gekoppeld de buitenschoolse activiteiten) wordt de komende jaren steeds belangrijker. We zien mooie voorbeelden in onze Stichting en we willen dit de komende jaren verder uitbouwen. Het gaat dan om dag arrangementen. Daartoe werken wij graag samen met onze bondgenoten en de ketenpartners.

Educatief partnerschap

We hebben jaren gehad, dat ouders zich steeds meer als consumerende klanten opstelden. De laatste jaren zien we de beweging, dat school en ouders een educatief partnerschap (3.0) aangaan. Dit komt de opvoeding en het onderwijs ten goede.

Communicatiekanalen

Ook de communicatiekanalen veranderen. Was het voor enkele jaren terug de schoolkrant, nu is het een digitaal mededelingenblad en scholen gebruiken Facebook. Als Stichting spelen we hier op een goede wijze op in door gebruik te maken van de social media. Met name Facebook is een medium, dat steeds vaker gebruikt wordt. Wel waren er door de AVG (privacy) aanpassingen nodig om te voldoen aan de wettelijke eisen. Persoonlijk contact blijft belangrijk en het is goed, dat scholen daar oog voor hebben.

ICT

De verwachting is, dat, hoewel ICT al een belangrijke plaats inneemt binnen ons onderwijs, de ontwikkelingen op dit terrein door gaan. Het (verdere) gebruik van de computer/tablet/iPad in de klas, Office 365, het omgaan met social media, het klassenmanagement, een server of 'in de cloud' en glasvezel zijn enkele items die onze bijzondere aandacht hebben. Daarnaast doen we mee aan Next Level. We willen bereiken, dat er kwalitatief goede software wordt ontwikkeld en er een geïntegreerd systeem komt voor alle software en scholen (vooral kleinere scholen) digitaal met elkaar verbonden zijn. Ook vermindert daardoor de werkdruk en werken we samen aan duurzaamheid.

Personeelsbeleid

In tegenstelling tot de meeste verenigingen en stichtingen hebben we de komende jaren niet te maken met een grote uitstroom van personeel i.v.m. het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Door rekening te houden met de krimp en een eventuele bezuiniging is het nodig een flexibele schil te behouden om te voorkomen dat personeelsleden gedwongen moeten afvloeien. Een belangrijk aandachtspunt is en blijft de persoonlijke ontwikkeling van de personeelsleden. Uit alle onderzoeken

blijkt, dat de kwaliteit van het onderwijs voor een groot deel bepaald wordt door de professionaliteit van leidinggevend en onderwijsgevend! De CAO PO geeft in dit kader belangrijke handvatten.

Huisvesting

Het onderhoudsniveau van onze scholen is redelijk tot goed te noemen en grote uitgaven worden de komende jaren op basis van het MOP niet verwacht. Gezien de prognoses is uitbreiding van scholen niet aan de orde. Wel dat er door fusies nieuwbouw of verbouw nodig is. Andere scholen worden geconfronteerd met leegstand. We anticiperen hierop door de vrijkomende ruimtes te verhuren. In eerste instantie aan kinderopvanginstellingen, zodat de doorgaande lijn van 0 -12 jaar ook fysiek zichtbaar wordt. Wel is het zo, dat op langere termijn er grotere uitgaven verwacht worden, omdat bijna alle schoolgebouwen van de vorige eeuw zijn en niet voldoen aan de eisen, die het tegenwoordige onderwijs aan een gebouw stelt. Op een gegeven moment (gebruikelijk na 40 jaar) dient er groot onderhoud plaats te vinden en na 60 jaar nieuwbouw. We dringen er regelmatig bij de gemeente op aan met een investeringsplan te komen voor de langere termijn, zodat wij als Stichting daar met ons onderhoud op kunnen inspelen.

Fusie/samenwerking

Ook in dit kader geldt: anticiperen op nieuwe ontwikkelingen! Met name nu we een onderzoek doen naar een mogelijke fusie met Noventa. Door het opgestelde beleidsplan is duidelijk, welke procedure we willen volgen en aan welke voorwaarden een eventuele fusie, ondertussen verwoord in toetsingskaders, moet voldoen.

10.3. Financiën

Middelen en risicobeheer

Uit de meerjarenbegroting blijkt, dat zich de eerste jaren geen grote problemen voordoen. De ervaring heeft ons geleerd, dat zaken snel, zowel in positieve of negatieve zin kunnen veranderen. Regelmatig komt de kleine scholentoeslag ter sprake en we hebben te maken met krimp en bijv. met fusies van scholen. Als we hier mee te maken krijgen, dan is het belangrijk te weten aan 'welke knoppen' we kunnen draaien om de financiële gevolgen te beperken.

Op korte termijn zijn er voldoende middelen. We blijven echter afhankelijk van de politiek en voor de langere termijn is er geen zekerheid over de baten, die we van rijkswege tegemoet kunnen zien.

Een voorzichtig financieel beleid blijft nodig. Met name willen we ervoor zorgen, dat we geen extra structurele verplichtingen aangaan (bijv. formatief en m.b.t. investeringen) voor de langere termijn. In de begrotingsgesprekken is dit elk jaar een vast agendapunt en ook in de managementgesprekken komt dit aan de orde.

Hieronder volgt de meerjarenbalans, de meerjarenbegroting en het meerjarig kasstroomoverzicht.

Balansprognose	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Activa						
immateriele vaste activa	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
materiele vaste activa	€ 2.471.516	€ 2.894.059	€ 2.780.647	€ 2.605.862	€ 2.350.197	€ 2.111.313
financiële vaste activa	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal vaste activa	€ 2.471.516	€ 2.894.059	€ 2.780.647	€ 2.605.862	€ 2.350.197	€ 2.111.313
voorraden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
vorderingen	€ 701.399	€ 259.172	€ 271.084	€ 265.127	€ 255.213	€ 249.938
effecten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
liquide middelen	€ 5.110.423	€ 5.261.927	€ 5.184.837	€ 5.494.885	€ 5.640.685	€ 5.912.908
Totaal vlottende activa	€ 5.811.822	€ 5.521.099	€ 5.455.921	€ 5.760.012	€ 5.895.898	€ 6.162.846
Totaal Activa	€ 8.283.338	€ 8.415.158	€ 8.236.568	€ 8.365.874	€ 8.246.095	€ 8.274.159
Passiva						
algemene reserve	€ 6.178.560	€ 6.144.499	€ 6.154.187	€ 6.164.944	€ 6.177.846	€ 6.069.632
bestemmingsreserve publiek	€ 222.788	€ 222.788	€ 222.788	€ 222.788	€ 222.788	€ 222.788
bestemmingsreserve privaat	€ 56.851	€ 56.851	€ 56.851	€ 56.851	€ 56.851	€ 56.851
overige reserves en fondsen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal eigen vermogen	€ 6.458.199	€ 6.424.138	€ 6.433.826	€ 6.444.583	€ 6.457.485	€ 6.349.271
voorzieningen	€ 839.522	€ 1.000.872	€ 792.933	€ 925.696	€ 814.995	€ 960.533
langlopende schulden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
kortlopende schulden	€ 985.617	€ 990.148	€ 1.009.809	€ 995.595	€ 973.615	€ 964.355
Totaal overige passiva	€ 1.825.139	€ 1.991.020	€ 1.802.742	€ 1.921.291	€ 1.788.610	€ 1.924.888
Totaal Passiva	€ 8.283.338	€ 8.415.158	€ 8.236.568	€ 8.365.874	€ 8.246.095	€ 8.274.159

Staat van Baten en Lasten	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Baten						
Rijksbijdrage	€ 10.644.501	€ 10.834.927	€ 11.144.420	€ 11.006.369	€ 10.780.881	€ 10.555.561
Overige overheidsbijdragen en subsidie	€ 58.584	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
College- cursus en/of examengelden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Baten werk in opdracht van derden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Overige baten	€ 233.310	€ 133.988	€ 132.653	€ 122.748	€ 112.070	€ 112.025
Totaal Baten	€ 10.936.395	€ 10.993.915	€ 11.302.073	€ 11.154.117	€ 10.917.951	€ 10.692.586
Lasten						
Personeelslasten	€ 8.682.638	€ 8.855.547	€ 9.031.072	€ 8.988.486	€ 8.850.495	€ 8.763.494
Afschrijvingen	€ 430.338	€ 388.039	€ 376.983	€ 352.028	€ 342.786	€ 336.884
Huisvestingslasten	€ 657.135	€ 762.884	€ 767.949	€ 757.374	€ 757.349	€ 754.324
Overige lasten	€ 1.230.725	€ 1.101.130	€ 1.155.765	€ 1.087.010	€ 995.957	€ 987.637
Doorbetalingen aan schoolbesturen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal Lasten	€ 11.000.836	€ 11.107.600	€ 11.331.769	€ 11.184.898	€ 10.946.587	€ 10.842.339
Saldo Baten en lasten gewone bedrijfsvoering	- € 64.441	- € 113.685	- € 29.696	- € 30.781	- € 28.636	- € 149.753
Saldo Buitengewone baten en lasten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Saldo Financiële bedrijfsvoering	€ 16.971	€ 79.624	€ 39.384	€ 41.538	€ 41.538	€ 41.538
Totaal resultaat	- € 47.470	- € 34.061	€ 9.688	€ 10.757	€ 12.902	- € 108.215

Kasstroom	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kasstroom uit operationele activiteiten						
Kasstroom uit bedrijfsoperaties						
- Resultaat voor financiële baten en lasten	- € 113.685	- € 29.696	- € 30.781	- € 28.636	- € 149.752	
- Aanpassingen voor						
-- afschrijvingen	€ 388.039	€ 376.983	€ 352.028	€ 342.786	€ 336.884	
-- mutaties voorzieningen	€ 161.350	- € 207.939	€ 132.763	- € 110.701	€ 145.538	
-- overige mutaties EV	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
- Veranderingen in vlottende middelen						
-- vorderingen	€ 442.227	- € 11.912	€ 5.957	€ 9.914	€ 5.275	
-- kortlopende schulden	€ 4.531	€ 19.661	- € 14.214	- € 21.980	- € 9.260	
Ontvangen interest	€ 79.624	€ 39.384	€ 41.538	€ 41.538	€ 41.538	
Betaalde interest	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Buitengewoon resultaat	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Totaal Kasstroom uit operationele activiteiten	€ 962.086	€ 186.481	€ 487.291	€ 232.921	€ 370.223	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten						
(Des)investerings immateriële vaste activa	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
(Des)investerings materiële vaste activa	- € 810.582	- € 263.571	- € 177.243	- € 87.121	- € 98.000	
(Des)investerings financiële vaste activa	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Totaal Kasstroom uit investeringsactiviteiten	- € 810.582	- € 263.571	- € 177.243	- € 87.121	- € 98.000	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten						
Mutatie langlopende schulden	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Totaal Kasstroom uit financieringsactiviteiten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	
Mutatie liquide middelen						
Beginstand liquide middelen	€ 5.110.423	€ 5.261.927	€ 5.184.837	€ 5.494.885	€ 5.640.685	
Mutaties liquide middelen	€ 151.504	- € 77.090	€ 310.048	€ 145.800	€ 272.223	
Eindstand liquide middelen	€ 5.261.927	€ 5.184.837	€ 5.494.885	€ 5.640.685	€ 5.912.908	

Enkele uitgaven nader benoemd:

Advies (m.n. fusie Noventa en begeleiding zonnepanelen)	€ 157.000,-
Projecten*	€ 70.000,-
Personeel eigen rekening	€ 163.000,-
Poolers	€ 145.000,-
OOP	€ 439.000,-
Inhuur personeel	€ 268.000,-
Scholing/opleiding	€ 195.000,-

*Next Level, bouwkundige aanpassingen en bso

Privaat en publiek

Door de krimp hebben we te maken met fusies van scholen. Afhankelijk van de plaatselijke context kan het in bepaalde situaties betekenen, dat de leerlingen wel de Bijbelverhalen als verhaal krijgen aangereikt, maar er onvoldoende mogelijkheden zijn om invulling te geven aan het onderwijsdoel, zoals in de statuten verwoord staat. Statutair hebben we echter deze opdracht wel! We zijn van mening, dat ook in onze tijd het belangrijk is, dat we kinderen begeleiden en stimuleren op weg naar volwassenheid vanuit de Bijbelse relatie met God! Als blijkt, dat dit in een gefuseerde school onvoldoende gewaarborgd wordt, dan dienen er, binnen bepaalde kaders, middelen ter beschikking te worden gesteld om invulling te geven aan het gestelde in de statuten. Hiervoor dienen middelen beschikbaar te komen en het is de bedoeling het privaat vermogen voor deze activiteiten te reserveren. Daarnaast zijn er gesprekken met een andere Stichting om tot fusie te komen. Dat betekent dan onder andere dat de vermogens van de deelnemende Verenigingen/Stichtingen worden samengevoegd. Voor de publieke reserves acceptabel, want het zijn middelen t.b.v. het onderwijs, die door het Ministerie beschikbaar zijn gesteld en deze

middelen dienen aan het onderwijs ten goede te komen. De private middelen zijn echter bijeen gebracht ter bevordering van het christelijk onderwijs in onze gemeente.

We vinden het van belang, dat deze middelen in de toekomst worden ingezet voor het christelijk onderwijs in welke vorm dan ook! Daarom is besloten m.i.v. 1 juni 2017 het vermogen formeel te scheiden in privaat en publiek. Privaat is een Vereniging gebleven en publiek is uiteindelijk een Stichting geworden.

Risico's en onzekerheden

In de brochure 'Het meerjarenperspectief' van de PO-Raad wordt ingegaan op het feit, dat de toekomst per definitie vele onzekerheden kent en dat- wil een begroting straks uitkomen- er binnen de begroting flexibiliteit moet zijn. Voor een onderwijsorganisatie is dit van essentieel belang.

In onze risicoanalyse zijn alle ons bekende risico's benoemd. We schetsen in begrotingen een zo betrouwbaar mogelijk beeld van de te verwachten baten en lasten. De financiële werkelijkheid is echter complex en tussen werkelijkheid en begroting gaapt soms een kloof. Van een financiële meevaller kan iedereen genieten; een financiële tegenvaller kan echter voor problemen zorgen. Het is dus zaak om bij het begroten en reserveren continu oog te hebben voor het volgende:

I: Langdurige, ongunstige afwijkingen van landelijke gemiddelden die van invloed zijn op de hoogte van onze lumpsumbekostiging.

Allerlei (personele) lasten komen sinds de invoering van Lumpsum voor rekening en risico van PCBO Tytsjerksteradiel. Op zichzelf biedt de lumpsumbekostiging ook ruimte om dergelijke lasten te dragen. Bij de vaststelling van de bekostiging is het echter onvermijdelijk dat OCW met betrekking tot sommige zeer specifieke loonkostencomponenten (o.a. omvang salarisgaranties, verondersteld verband tussen salaris en leeftijd, omvang werkgeverslasten) uitgaat van landelijke gemiddelden. Hierdoor lopen de scholen van PCBO Tytsjerksteradiel (als collectief of individuele school) het risico dat de eigen lasten tijdelijk of langdurig ongunstig afwijken van die gemiddelden. In dat geval zullen de lasten hoger zijn dan de bekostiging die men voor dergelijke lasten ontvangt. Een jaarlijkse detailanalyse van onze loonkosten zorgt er voor dat dergelijke afwijkingen vroegtijdig aan het licht komen. De hierboven genoemde kosten zijn op zich slechts in beperkte mate te beïnvloeden. Ongunstige afwijkingen blijven daardoor ook lange tijd hun invloed uitoefenen en dienen dan ook benoemd te worden.

II: Tijdelijke grilligheden in sommige, verder goed voorspelbare personele lasten.

Het goed volgen van de ontwikkeling van bijvoorbeeld de te verwachten kosten van *ouderschapsverlof* en *jubilea-uitkeringen* komt de kwaliteit van onze kostenramingen ten goede. Zo zal een analyse van de leeftijdsopbouw van het personeel helpen bij het (meerjarig) voorspellen van de te verwachten 'duurzame inzetbaarheidslasten' (incl. BAPO). Schommelingen in dergelijke lasten ervaart men vaak als een financieel risico. Toch gaat het, gezien de redelijk evenwichtige leeftijdsopbouw van het personeelsbestand, in onze situatie meer om tijdelijke fluctuaties in de ontwikkeling van lasten dan om een structureel kostennadeel.

De verloflasten, de jubilea uitkeringen en de ouderschapsverloven e.d. behoren tot de lasten waarvan de hoogte voor de korte en middellange termijn goed is te ramen. Een tijdelijk hoog of laag niveau van deze lasten kan worden geëgaliseerd door het werken met voorzieningen.

III: Onvoorspelbare lasten welke zich niet vaak en meestal onverwacht voordoen.

Het begrip 'risico' gebruiken wij liever voor financiële tegenvallers die wat betreft frequentie en omvang bijzonder moeilijk te voorspellen zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan veranderend bekostigingsbeleid, zaken zoals niet-verhaalbare schade bij brand of een snelle terugloop van het leerlingenaantal. Of denk aan zaken als de kosten van interim-management, arbeidsconflicten of boventallige formatie.

Welke risico's vangen we op met onze reserves?

De financiële effecten van de onder III genoemde risico's worden geheel of grotendeels opgevangen met behulp van de door ons aangelegde vermogensreserves. Deze reserves vormen een buffer om financiële tegenvallers te dekken. Reserves zijn ontstaan door jaarsaldo's van baten en lasten. Scholen en Stichting hebben daardoor een behoorlijk vermogen opgebouwd. De rente-inkomsten worden gebruikt om tot sluitende begrotingen te komen. Daarom is het van belang, dat we het vermogen in tact houden, want zonder de rente-inkomsten kunnen we niet de kwaliteit bieden, die we in onze regio noodzakelijk achten.

Er kunnen zich onverwachte situaties voordoen. In de risico-inventarisatie hebben we eventuele risico's zo goed mogelijk in beeld gebracht. We hebben voldoende reserve om onverwachte risico's eventueel op te vangen. Doen de betreffende risico's zich langdurig voor (bijv. verdwijnen van de kleine scholentoeslag), dan zijn reserves nimmer toereikend om de exploitatielasten te dekken. Dergelijke lasten moeten gedekt worden uit de jaarlijkse rijks bekostiging of uit andere, min of meer structurele jaarbaten. Lukt dat niet, dan gaan we saneren. In het uiterste geval kunnen we toch een beperkt gedeelte van onze reserves inzetten zodat we wat meer tijd krijgen om de lasten structureel in evenwicht te brengen met de baten. Het hoofdprincipe blijft echter: de reserves zijn vooral bedoeld voor het dekken van onverwachtse uitgaven en risico's, het eventueel voorfinancieren van eventuele investeringen en het ontvangen van rentebaten t.b.v. de exploitatie.

Welke grilligheden en afwijkingen vangen we op in onze exploitatie?

De onder I en II genoemde lasten worden jaarlijks zo goed mogelijk geïnventariseerd en krijgen vervolgens een plaats in onze exploitatiebegroting. De onder I genoemde langdurende nadelen zijn – als ze zich voordoen - voor ons een gegeven waarmee we moeten zien uit te komen. Het heeft geen zin om nadelen waarvan we de looptijd niet kennen af te wentelen op ons vermogen. Het is dus een kwestie van *de tering naar de nering zetten*. Bij II gaat het om lasten die van jaar tot jaar fluctueren, maar verder goed voorspelbaar zijn. We laten deze lasten ten laste komen van de exploitatie. We hebben ervoor gekozen om de personele lasten als collectief te dragen door uit te gaan van de gemiddelde personeelslast, terwijl de overige lasten (beheer en bijv. OLP) individueel per school worden toe gerekend.

De overheid wil met instemming van de PO Raad de bekostiging vereenvoudigen (minder indicatoren). De eerste berekeningen wijzen erop, dat dit voor onze Stichting geen grote nadelige effecten heeft. De belangrijkste tegenvaller kan ontstaan door een verminderd aantal leerlingen. Scholen hebben vrij conservatief geprognosticeerd, dus grote tegenvallers worden niet verwacht. Wel gaven de scholen aan, dat het moeilijk is reële prognoses te maken voor 2022 en volgende jaren. Er zijn gemeentelijke en provinciale prognoses, maar de ervaring is dat deze behoorlijk afwijken van het daadwerkelijk aantal leerlingen op de tel data. Als het leerlingenaantal 10% lager uitkomt, dan de prognose, dan kan dit op de formatie een negatief effect hebben van 10%. We zijn er in deze berekening vanuit gegaan, dat alle scholen 10% minder leerlingen hebben. Dat hoeft natuurlijk niet het geval te zijn. Soms zien we

plaatselijk behoorlijke fluctuaties. De formatie wordt berekend op basis van het aantal leerlingen, dus financieel heeft het geen grote gevolgen, omdat er redelijkerwijs voldoende flexibiliteit in de formatie zit om dit op een verantwoorde wijze op te vangen (jaarlijks zijn er personeelsleden met een tijdelijke benoeming).

De beheerkosten (bijv. onderhoud, energie en verbruiksmateriaal OLP) zijn moeilijker op korte termijn te beïnvloeden en nemen naar verhouding vaak in mindere mate af.

Op korte termijn is, mits noodzakelijk, op de volgende posten te bezuinigen:

- onderwijzend personeel (we houden een flexibele schil aan van 3 fte's)
- onderwijsassistenten
- kerstpakketten
- representatiekosten
- scholing
- begeleiding

Totaal levert dit een besparing op van ongeveer € 200.000,-, terwijl de doelen, zoals vermeld in ons Strategisch Perspectief, behaald worden. Minder leerlingen betekent, dat we minder personeel gaan inzetten en de kosten voor scholing en begeleiding afnemen. Daarnaast zijn er enkele posten, die op prijs worden gesteld (kerstpakketten en representatie), maar niet direct van invloed zijn op de kwaliteit van ons onderwijs. Wel kan krimp er voor zorgen (onzekerheid en veranderingen), dat het verzuim toeneemt en we met hogere vervangingskosten worden geconfronteerd.

Het plotseling afschaffen van de kleine scholentoeslag kan door bovenstaande maatregelen niet worden opgevangen. In de risicoanalyse is dit onderdeel meegenomen.

10.4. Rapportage toezichthoudend orgaan

In Hoofdstuk 1 heeft de Raad van Toezicht aangegeven op welke wijze zij het bestuur ondersteunt en/of adviseert over beleidsvraagstukken en de financiën.

10.5. Gegevens over de rechtspersoon

Naam instelling	Stichting PCBO Tytsjerksteradiel
Bestuursnummer	42754
KvK	68892640
Adres	E.M. Beimastrjitte 11A, 9261 VG Eastermar
Postadres:	Idem
Telefoon :	0512-472594
E-mail	info@pcbotdiel.nl
Internetsite	www.pcbotdiel.nl

Deel II

Vereniging ter ondersteuning van het Protestants Christelijk Onderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel

Grondslag en doelstelling van de Vereniging

Nu de scheiding per 1 juni 2017 tussen privaat en publiek een feit is, is de Vereniging ter ondersteuning van Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel (voorheen PCBO Tytsjerksteradiel) een Vereniging met als grondslag en als doelstelling:

De Vereniging aanvaardt als richtsnoer voor haar handelen de Bijbel als Gods Woord.

Doelstelling

1. De Vereniging heeft ten doel het, in overeenstemming met de hiervoor geformuleerde grondslag, bevorderen van Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel en/of het anderszins ondersteunen van de Protestants Christelijke identiteit in de gemeente Tytsjerksteradiel. De Vereniging heeft niet ten doel het maken van winst ter verdeling onder haar leden.
2. De Vereniging tracht haar doel onder meer te bereiken door het ondersteunen van de statutair in de gemeente Tytsjerksteradiel gevestigde Stichting "Stichting voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel", dan wel haar rechtsopvolger onder algemene titel, waaronder met name begrepen ondersteuning op financieel en bestuurlijk terrein van de Stichting en de onder het bestuur van de Stichting staande protestants christelijke basisscholen.
3. De kosten van het werven van geld en de beheerkosten moeten in redelijke verhouding staan tot de bestedingen.

Beleidsplan

Het beleid is er dan ook conform de doelstelling op gericht om primair de scholen in de gemeente Tytsjerksteradiel te ondersteunen op het gebied van de protestants christelijke identiteit in de gemeente. Leerlingen, die de basisschool verlaten hebben kennis van en kunnen een eerste keuze maken met betrekking tot hun christelijke geloofsovertuiging en hebben voldoende bagage mee gekregen voor de verdere ontwikkeling van hun eigen identiteit.

Dit beleid wordt met name ondersteund door het beschikbaar stellen van financiële middelen uit het opgebouwde en of verkregen vermogen. Zoals in de statuten is verwoord:

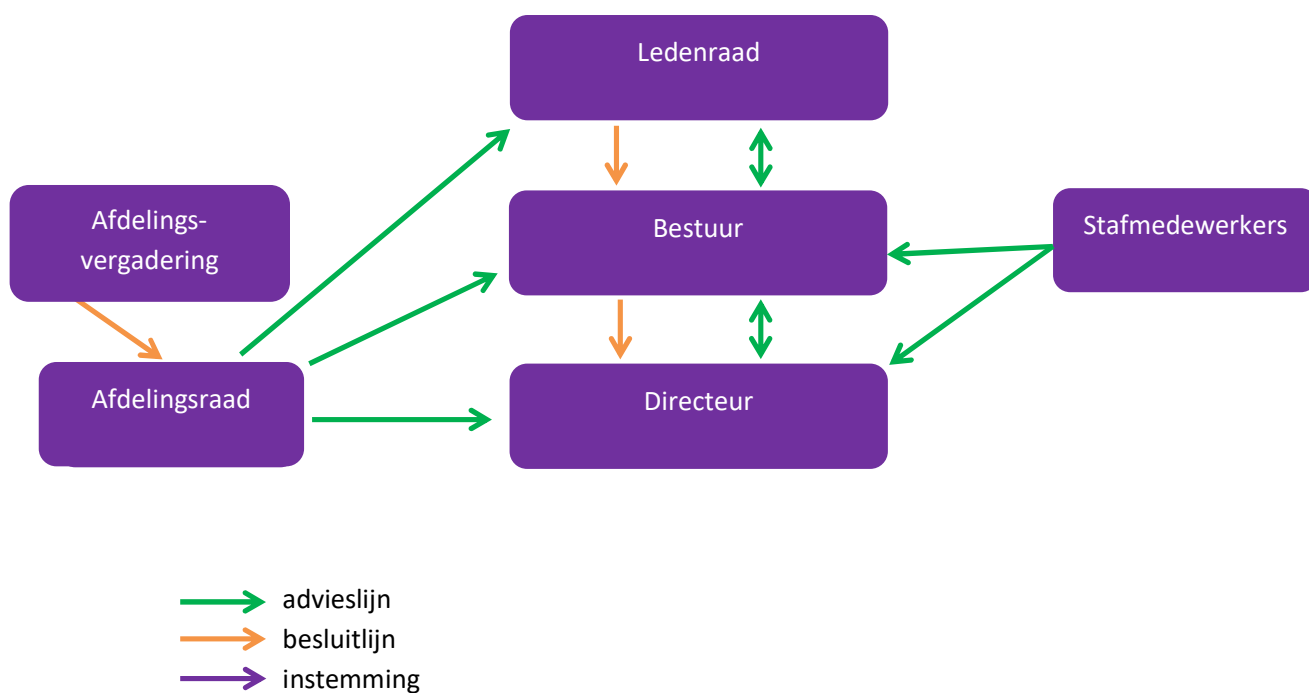
Vermogen

1. De geldmiddelen van de Vereniging worden verkregen uit contributies, giften, bijdragen, subsidies, legaten, hetgeen door erfstelling verkregen wordt en andere wettige middelen. Erfstellingen kunnen slechts onder het recht van boedelbeschrijving worden aanvaard.
2. De Vereniging mag niet meer vermogen aanhouden dan redelijkerwijs nodig is voor de continuïteit van de voorziene werkzaamheden ten behoeve van de doelstelling van de Vereniging.
3. De volgende vermogensbestanddelen worden als vermogen aangemerkt nodig voor de continuïteit:

- a. vermogen (of bestanddelen daarvan) dat is verkregen als legaat, erfstelling of schenking, waarvan de erflater of schenker heeft bepaald dat slechts de rendementen uit dat vermogen mogen worden gebruikt voor het doel van de Vereniging (stamvermogen);
- b. vermogensbestanddelen waarvan de instandhouding voortvloeit uit de doelstelling van de Vereniging;
- c. vermogensbestanddelen die nodig zijn voor het realiseren van de doelstelling. Tevens is het vormen van een continuïteitsreserve toegestaan indien dit nodig is om de continuïteit van de werkorganisatie van de Vereniging te kunnen waarborgen.

Bestuurlijke structuur

Organisatieschema

De Ledenraad

- Formele bevoegdheden (begroting en jaarrekening)
- Klankborden
- Benoemt leden van de Raad van Toezicht
- Antenne op de samenleving
- Ontvanger van verantwoording
- Verbondenheid beleven

Bestuur

- Richting geven
- Beleid vaststellen, besluiten nemen
- Toezicht houden
- Klankborden
- Verantwoording afleggen
- Gevraagd en ongevraagd informatieplicht

Afdelingsraad

- Geeft gevraagd en ongevraagd advies
- Op verschillende terreinen heeft men instemming
- Vaardigt 2 leden af naar de Ledenraad

Afdelingsvergadering

- Geeft gevraagd en ongevraagd advies
- Benoemt de leden van de afdelingsraad

Sinds 1 juni 2017 is privaat en publiek gescheiden. Conform de goedgekeurde statuten werd er een bestuur gevormd, bestaande uit de voorzitter van het College van Bestuur van de Stichting en vrijwillige bestuurders.

Op 20 november 2017 is Tobias Smits naast Jan Sijtsema als voorzitter benoemd als lid van het bestuur van de Vereniging. Van de ledenraad stelde zich verder niemand beschikbaar om lid van het bestuur te worden. Het bestuur van de Vereniging heeft op dit moment dus 2 leden, namelijk de voorzitter Jan Sijtsema en Tobias Smits. Daarnaast is er dus nog een vacature.

Uitvoering scheiding privaat-publiek

De scholen gingen er in de begroting van 2018 nog van uit, dat ze de gelden privaat automatisch zouden krijgen toegekend. Het bestuur heeft, omdat we in een overgangssituatie zaten, in de begroting 2018 dit

als zodanig meegenomen en de Ledenraad is hiermee akkoord gegaan. Het eerste jaar dat er gescheiden gewerkt is gebruiken wij om de verhouding tussen Vereniging en Stichting te professionaliseren.

Naast de bijdrage van de Ledengelden is er voor 2018 nog geen beroep gedaan door de Stichting om ook gebruik te mogen maken van de rente-inkomsten van de Vereniging. Vanaf 2019 is de afspraak dat de Stichting gedurende het boekjaar op basis van onderbouwde aanvragen de mogelijkheid krijgt om geld te vragen voor projecten, die een relatie hebben met de christelijke identiteit.

Treasury

De Vereniging heeft het treasury beleid van de Stichting één op één over genomen. Dat betekent, dat het treasury beleid van de Vereniging voldoet aan de Ministeriële richtlijnen, die gelden voor onderwijsinstellingen.

De Vereniging heeft de volgende beleggingen:

Obligaties	Gekocht in	Looptijd tot	Aantal
4,125 Rabobank Nederland 10/20	2011	2020	500.000
4,125 Rabobank Nederland 11/21	2012	2021	500.000

Het beloningsbeleid

De leden van het Bestuur ontvangen geen beloning voor de door hen verrichte werkzaamheden in het kader van het besturen van de Vereniging. De bestuursleden kunnen wel een onkostenvergoeding ontvangen die niet bovenmatig is.

Huur kantoor Eastermar

Voor het kantoorpand aan de E.M. Beimastrjitte te Eastermar wordt een gereduceerde huur gevraagd van € 7.500,- aan de onderwijs Stichting. Als tegenprestatie voor deze reductie voert de onderwijs Stichting het secretariaat van de Vereniging.

Bijeenkomsten

De Ledenraad is bijéén geweest op 4 april, 7 juni, 11 juli en 19 november 2018. Een eventuele fusie met Noventa kwam op deze bijeenkomsten regelmatig aan de orde en daarnaast de gebruikelijke agendapunten begroting en jaarverslag.

Financiën

Exploitatieresultaat privaat

	Realisatie	Realisatie
	2017	2018
Baten		
Rijksbijdrage OCW	-	0
Overige overheidsbijdragen	-	0
Overige baten	4.086	5
Totaal baten	4.086	5
Lasten		
Personeelslasten	-	
Afschrijvingen	17.411	29.853
Huisvestingslasten	-	
Overige lasten	1.998	5.860
Totaal lasten	19.409	35.713
Saldo baten en lasten	15.323-	-35.708
Financiële baten en lasten	38.398	46.128
Netto resultaat	23.075	10.420

De afschrijvingslasten bedragen bijna € 30.000,-. Deze zijn berekend over de private activa die zijn overgezet vanuit de publieke Stichting. Verder zijn er nog € 4.000,- aan bankkosten gemaakt en € 1.800,- voor administratieve ondersteuning.

	Begroting	Realisatie
	2018	2018
Baten		
Rijksbijdrage OCW	-	0
Overige overheidsbijdragen	-	0
Overige baten	17.000	5
Totaal baten	17.000	5
Lasten		
Personeelslasten	-	
Afschrijvingen	19.904	29.853
Huisvestingslasten	-	
Overige lasten	17.000	5.860
Totaal lasten	36.904	35.713
Saldo baten en lasten	19.904-	-35.708
Financiële baten en lasten	63.900	46.128
Netto resultaat	43.996	10.420

<u>Balans Privaat</u>		

Activa	31 dec 2017	31 dec 2018
Materiële vaste activa	376.954	347.106
Financiële vaste activa	1.033.700	1.033.700
Totaal vaste activa	1.410.654	1.380.806
Vorderingen	433.230	39.015
Effecten	-	
Liquide middelen	1.371.740	1.808.037
Totaal vlottende activa	1.804.969	1.847.052
Totaal activa	3.215.624	3.227.859
Passiva		
Eigen vermogen	3.215.624	3.226.044
Voorzieningen	-	
Langlopende schulden	-	
Kortlopende schulden	-	1.815
Totaal passiva	3.215.624	3.227.859

Deel III

Consolidatie van de jaarrekeningen

Exploitatieoverzicht geconsolideerd

	Realisatie	Realisatie
	2017	2018
Baten		
Rijksbijdrage OCW	10.153.013	10.644.501
Overige overheidsbijdragen	54.769	58.584
Overige baten	230.644	233.315
Totaal baten	10.438.427	10.936.400
Lasten		
Personeelslasten	8.141.704	8.682.638
Afschrijvingen	356.512	460.191
Huisvestingslasten	739.246	657.135
Overige lasten	1.125.783	1.236.585
Totaal lasten	10.363.246	11.036.549
Saldo baten en lasten	75.181	-100.149
Financiële baten en lasten	57.902	63.099
Netto resultaat	133.083	-37.049

Balans geconsolideerd			
Activa		31-dec-17	31-dec-18
Materiële vaste activa		2.596.773	2.818.622
Financiële vaste activa		1.033.700	1.033.700
Totaal vaste activa		3.630.473	3.852.322
Vorderingen		780.574	740.414
Effecten		-	0
Liquide middelen		7.200.126	6.918.462
Totaal vlottende activa		7.980.700	7.658.876
Totaal activa		11.611.173	11.511.198
Passiva			
Eigen vermogen*		9.721.293	9.684.243
Voorzieningen		752.040	839.522
Langlopende schulden		-	0
Kortlopende schulden		1.137.839	987.433
Totaal passiva		11.611.172	11.511.198
*publiek EV		€ 6.505.669	€ 6.458.199
*privaat EV		€ 3.215.624	€ 3.226.044
*totaal EV		€ 9.721.293	€ 9.684.243

Stichting voor Protestants
Christelijk Basisonderwijs in
de gemeente Tytsjerksteradiel

Financieel jaarverslag 2018

Inhoudsopgave

Toelichting op onderdelen van het jaarverslag	Pagina
Bestuursverslag	1
Geconsolideerde jaarrekening 2018	
Financiële kengetallen geconsolideerde jaarrekening	87
Geconsolideerde balans per 31 december 2018	88
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018	90
Geconsolideerde kasstroomoverzicht	91
Grondslagen geconsolideerde jaarrekening	92
Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018	95
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	98
Gebeurtenissen na balansdatum	98
Model G, Overzicht doelsubsidies OCW	99
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018	100
Overzicht verbonden partijen	103
Enkelvoudige jaarrekening 2018	
Financiële kengetallen enkelvoudige jaarrekening	104
Enkelvoudige balans per 31 december 2018	105
Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018	107
Enkelvoudige kasstroomoverzicht	108
Grondslagen enkelvoudige jaarrekening	109
Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018	110
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	113
Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018	114
Overzicht verbonden partijen	117
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	118
Bestemming van het resultaat	119
Gegevens over de rechtspersoon	120
Overige gegevens	
Controleverklaring	121

Financiële kengetallen geconsolideerde jaarrekening

Aan de hand van de jaarrekening kunnen een aantal kengetallen en ratio's worden berekend die verder inzicht kunnen geven in de gevolgen van het gevoerde beleid over het boekjaar en waardoor het beeld uit de jaarrekening kan worden verduidelijkt.

<u>Kengetallen</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
<u>Rentabiliteit</u> <i>Exploitatieresultaat in een percentage van de totale baten.</i> De rentabiliteit geeft aan in hoeverre de inkomsten en uitgaven van een instelling elkaar in evenwicht houden.	0%	1%
<u>Current ratio</u> <i>Verhouding vlottende activa en kortlopend vreemd vermogen.</i> Deze verhouding geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen. Een waarde tussen de 1,5 en 2 is goed. Ligt de waarde boven de 1,5 dan is de organisatie in staat aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen.	7,76	7,01
<u>Solvabiliteit 1</u> <i>Eigen vermogen in percentage van het totale vermogen</i>	84,1%	83,7%
<u>Solvabiliteit 2</u> <i>Eigen vermogen plus voorzieningen / totale passiva</i> De solvabiliteit geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar lange termijnverplichtingen te voldoen. 25% a 50% wordt als goed aangemerkt. Is de waarde hoger dan 25% (solvabiliteit 1) dan is de organisatie in staat om aan haar lange termijn verplichtingen te voldoen. Bij solvabiliteit 2 wordt door het ministerie van OCW een signaleringswaarde gehanteerd van 30%.	91,4%	90,2%
<u>Weerstandsvermogen</u> Weerstandsvermogen uit jaarrekening 2017, gebaseerd op EV 2016 <i>(Eigen vermogen minus Materiele vaste activa) / Totale baten</i> Het weerstandsvermogen geeft de vrije vermogensbuffer aan voor het opvangen van calamiteiten. Een percentage tussen de 5 en 20 procent wordt gezien als voldoende buffer.	62,8%	68,3% 67,1%
Aantal leerlingen per teldatum 1-10 (t-1)	1.728	1.766
Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging)	126,11	124,44
<u>Personeelskosten per FTE</u>	68.850	65.426

A.1.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2018

(na verwerking resultaatbestemming)

1.	Activa	31 december 2018	31 december 2017
1.2	Materiële vaste activa	2.818.622	2.596.773
1.3	Financiële vaste activa	1.033.700	1.033.700
	Totaal vaste activa	3.852.322	3.630.473
1.5	Vorderingen	740.414	780.574
1.7	Liquide middelen	6.918.462	7.200.125
	Totaal vlottende activa	7.658.876	7.980.699
	Totaal activa	11.511.198	11.611.172

[illegible]

A.1.2 Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.	Baten			
3.1	Rijksbijdrage OCW	10.644.501	10.161.921	10.153.013
3.2	Overige overheidsbijdragen	58.584	5.000	54.769
3.5	Overige baten	233.315	132.698	230.644
	Totaal baten	10.936.400	10.299.619	10.438.427
4.	Lasten			
4.1	Personeelslasten	8.682.638	8.040.857	8.141.704
4.2	Afschrijvingen	460.191	424.865	356.512
4.3	Huisvestingslasten	657.135	735.309	739.246
4.4	Overige lasten	1.236.585	1.244.765	1.125.783
	Totaal lasten	11.036.549	10.445.796	10.363.245
	Saldo baten en lasten	100.149-	146.177-	75.182
5	Financiële baten en lasten	63.099	171.453	57.902
	Netto resultaat	37.049-	25.276	133.084

A.1.3 Geconsolideerde kasstroomoverzicht

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat voor financiële baten en lasten	100.149-	75.182
<i>Aanpassingen voor:</i>		
- Afschrijvingen	380.642	356.512
- Mutaties voorzieningen	87.482	140.292
- Overige mutaties EV	-	11.210-
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Vorderingen	40.159	93.321-
- Kortlopende schulden	150.406-	119.419
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>257.728</u>	<u>586.874</u>
Ontvangen interest	<u>63.100</u>	<u>57.902</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	320.828	644.776
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Inbreng activa fusiepartner	-	-
(Des)investerings materiële vaste activa	602.485-	602.975-
(Des)investerings financiële vaste activa	-	-
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>602.485-</u>	<u>602.975-</u>
Mutatie liquide middelen	281.657-	41.802
Beginstand liquide middelen	7.200.125	7.158.325
Mutatie liquide middelen	<u>281.657-</u>	<u>41.802</u>
Eindstand liquide middelen	<u><u>6.918.468</u></u>	<u><u>7.200.127</u></u>

Toelichting behorende tot de jaarrekening:

Grondslagen geconsolideerde jaarrekening

De activiteiten van Stichting voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel bestaan uit het geven van primair onderwijs.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is vastgesteld dat de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn, met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Voor zover niet anders is vermeld worden activa, voorzieningen en schulden opgenomen tegen de nominale waarde.

De genoemde bedragen, voorzover niet anders vermeld, zijn opgenomen in hele euro's.

Het kasstroomoverzicht is opgenomen volgens de indirecte methode. De toelichting vloeit voort uit de toelichting op de afzonderlijke posten in de jaarrekening en is daarom niet apart opgenomen.

Fusie

Per 1-8-2018 is De Balsemyn (06PZ) gefuseerd met De Bolster, onder bevoegd gezag van Tytsjerksteradiel

Per 1-8-2018 is It Lemieren (07HT) gefuseerd met Master Fennamaskoalle naar bevoegd gezag van OPO Furore.

Grondslagen voor consolidatie

Algemeen

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarin een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling.

Er is geconsolideerd volgens de integrale methode.

De financiële gegevens zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties.

Verbonden partijen

De twee groepsonderdelen zijn aangemerkt als verbonden partij. De transacties tussen Stichting voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel en Vereniging ter ondersteuning van Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel zijn in de consolidatie geëlimineerd.

De benodigde toelichting omtrent verbonden partijen is opgenomen in het overzicht verbonden partijen.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het materieel vast actief.

De activeringsgrens is: € 500,-

Het systeem van afschrijvingen is als volgt:

Gebouwen, bestaande uit:

- Gebouwen 2,5% en 5% van de aanschafwaarde

Inventaris en apparatuur, bestaande uit:

- Inventaris 5% en 10% van de aanschafwaarde
- ICT 33,3% en 20% en 12,5% van de aanschafwaarde
- Technische inventaris 10% en 5% van de aanschafwaarde

Overige vaste bedrijfsmiddelen, bestaande uit:

- Onderwijsleerpakket 10% van de aanschafwaarde

Financiële vaste activa

De leningen en vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. De onder de financiële vaste activa opgenomen obligaties worden, voorzover ze worden aangehouden tot het einde van de looptijd, gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde. Obligaties die niet tot het einde van de looptijd worden aangehouden, worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Aandelen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Vorderingen

Bij eerste verwerking worden de vorderingen opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. De vorderingen worden verminderd met de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Algemene reserve

De Algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van het bevoegd gezag en wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten die ontstaan uit het verschil tussen werkelijke baten en lasten.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve privaas is gevormd uit resultaten uit voorgaande jaren vanuit de private geldstromen en middels het private resultaat over het onderhavige boekjaar.

Personele reserve

Het doel van de bestemmingsreserve personeel is het opvangen van de personele gevolgen van de krimp.

Overige reserve

De overige reserve bestaat uit 3 elementen:

- Gemeentelijk onderzoek naar toekomstbestendige kindvoorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar.
- Kosten van gesprekken met bureau Noorderlingen in het kader van duurzame inzetbaarheid.
- Kosten onderzoek scheiding privaas en publiek.

Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde, met uitzondering van voorzieningen ter zake van personeel en soortgelijke verplichtingen. Deze worden opgenomen tegen de berekende contante waarde. Een voorziening wordt eerst gevormd als voldaan is aan de vereisten terzake van het vormen van voorzieningen.

De voorziening jubilea is opgenomen tegen de contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

De voorziening duurzame inzetbaarheid wordt gevormd op basis van de ingediende verlofplanning van een personeelslid. Op basis van deze planning wordt het verlofsaldo bepaald. Dit saldo wordt contant gemaakt tegen het geldende discontopercentage. Tot op heden worden er nog maar zeer beperkt verlofplanningen gemaakt op basis van de regeling duurzame inzetbaarheid. De voorziening wordt pas opgenomen als de verplichting betrouwbaar is te schatten.

De voorziening onderhoud is gebaseerd op de onderhoudsplanning van de komende jaren. De dotatie is op basis van de planning berekend en gelijkmatig verdeeld over de jaren. Periodiek wordt de planning geactualiseerd. Jaarlijks wordt bekeken of de dotatie toereikend is.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze is gelijk aan de nominale waarde

Pensioenen

Er is één pensioenregeling. Dit betreft een Nederlandse regeling en wordt gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Per ultimo boekjaar heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 103,8% (Beleidsdekkingsgraad). De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. De stichting heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij ABP, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De stichting heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als een "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering" en heeft alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege toegekende (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en (gemeentelijke) overheidsbijdragen, alsmede de van derden toegekende overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Lasten

De lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. Verliezen die hun oorsprong vinden in het boekjaar worden in aanmerking genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

A.1.4 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018

1. Activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf- waarde per 31 december 2017	Afschrijvingen tot en met 31 december 2017	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018				Aanschaf- waarde per 31 december 2018	Afschrijvingen tot en met 31 december 2018	Boekwaarde per 31 december 2018
				Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Afschrijvingen desinvesteringen			
1.2.1 Gebouwen en terreinen	425,453	110,532-	314,921	1,815	-	21,361-	-	427,268	131,888-	295,380
1.2.2 Inventaris en apparatuur	6,349,714	4,361,928-	1,987,786	628,121	296,588-	290,868-	225,316	6,681,247	4,427,480-	2,253,768
1.2.3 Overige vaste bedrijfs- middelen	1,615,348	1,321,282-	294,066	52,098	56,072-	68,413-	47,795	1,611,373	1,341,899-	269,474
Materiële vaste activa	8,390,515	5,793,742-	2,596,773	682,034	352,660-	380,642-	273,112	8,719,889	5,901,267-	2,818,622

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten Meubilair, Technisch inventaris en ICT middelen.

Onder overige vaste bedrijfsmiddelen vallen investeringen in onderwijsleerpakket en overige investeringen.

1.3 Financiële vaste activa

	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018			Boekwaarde per 31 december 2018
		Investe- ringen	Desinves- teringen	Resultaat	
1.3.6 Effecten:					
Obligaties	1.033.700	-	-	-	1.033.700
Totaal	1.033.700	-	-	-	1.033.700

1.5 Vorderingen

	31 december 2018	31 december 2017
1.5.1 Debiteuren	-	25
1.5.2 Vorderingen OCW	451.455	480.239
De vordering OCW heeft betrekking op de overlopende posten vanuit de personele lumpsum, impulsgebieden en personeels- en arbeidsmarktbeleid.		
1.5.6 Overige overheden	24.786	26.065
1.5.7 Overige vorderingen	138.600	124.650
Overige overlopende activa	132.813	149.595
Kruisposten	7.240-	0-
1.5.8 Overlopende activa	125.573	149.595
Totaal Vorderingen	740.414	780.574

De vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

1.7 Liquide middelen

	31 december 2018	31 december 2017
1.7.1 Kasmiddelen	641	364
1.7.2 Banken	6.917.821	7.199.761
	6.918.462	7.200.125

2.1 Eigen vermogen

	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018		Boekwaarde per 31 december 2018
		Bestemming resultaat	Overige mutaties	
2.1.1 Algemene reserve	9.477.421	72.817-	-	9.404.604
2.1.2 Bestemmingsreserve publiek	222.788	-	-	222.788
2.1.3 Bestemmingsreserve privaat	21.084	35.767	-	56.851
	9.721.293	37.050-	-	9.684.243

De bestemmingsreserve privaat is gevormd uit resultaten uit voorgaande jaren vanuit de private geldstromen.

Toelichting Bestemmingsreserve publiek:

	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018		Boekwaarde per 31 december 2018
		Bestemming resultaat	Overige mutaties	
Personele reserve	90.000	-	-	90.000
Overige reserve	132.788	-	-	132.788
	222.788	-	-	222.788

2.2 Voorzieningen

		Mutaties 2018					
		Boekwaarde per 31 december 2017	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Boekwaarde per 31 december 2018	Kortlopende deel < 1 jaar
							Langlopende deel > 1 jaar
2.2.1	Personeel	154.139	71.662	27.196-	-	198.605	-
	<i>Spaarverlof</i>	<i>116.843</i>	-	-	-	<i>116.843</i>	-
	<i>Jubilea</i>	<i>37.296</i>	<i>71.662</i>	<i>27.196-</i>	-	<i>81.762</i>	-
2.2.3	Overige voorzieningen	597.901	259.500	156.484-	60.000-	640.917	-
	<i>Onderhoud</i>	<i>597.901</i>	<i>259.500</i>	<i>156.484-</i>	<i>60.000-</i>	<i>640.917</i>	-
		752.040	331.162	183.680-	60.000-	839.522	-

2.4 Kortlopende schulden

		31 december 2018	31 december 2017
2.4.3	Crediteuren	147.280	395.953
2.4.7.1	<i>Loonheffing</i>	<i>303.103</i>	<i>275.463</i>
2.4.7.3	<i>Premies sociale verzekeringen</i>	<i>27.278</i>	<i>9.928</i>
2.4.7	Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	330.381	285.391
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	96.465	89.539
2.4.9	Overige kortlopende schulden	5.569	3.645
2.4.10.4	<i>Vooruitontvangen termijnen OCW niet geoormerkt</i>	<i>8.079</i>	<i>8.079</i>
2.4.10.5	<i>Overlopende passiva m.b.t. vakantiegeld</i>	<i>265.226</i>	<i>248.309</i>
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva algemeen</i>	<i>92.981</i>	<i>62.785</i>
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva mbt subsidie overig</i>	<i>41.451</i>	<i>44.138</i>
2.4.10	Totaal overlopende passiva	407.736	363.311
Totaal kortlopende schulden		987.433	1.137.839

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

2.5 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Gebeurtenissen na balansdatum

Per 01-08-2019 zullen de Oerstek (Furore) en CBS Immanuel (PCBOT) fuseren en zal de nieuwe school onder PCBO T vallen.

Per 01-08-2019 zullen de Iepenstee (Furore) en de Finne (PCBOT) fuseren en zal de nieuwe school onder PCBO T vallen.

Model G, Overzicht doelsubsidies OCW

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking:

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Totaalbedrag toewijzing (€)	Ontvangen in 2018
Subsidie voor studieverlof	927957-1	28-8-2018	3.779	3.779
			<u>3.779</u>	<u>3.779</u>

Geheel uitgevoerd en afgerond	Nog niet geheel afgerond
	X

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing (€)	Ontvangen t/m 2017	Lasten t/m 2017	Stand begin 2018	Ontvangen in 2018	Lasten in 2018	Te verrekenen 31-12-18
Aflopend			-	-	-	-	-	-	-

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	Bedrag toewijzing (€)	Ontvangen t/m 2017	Lasten t/m 2017	Stand begin 2018	Ontvangen in 2018	Lasten in 2018	Stand ultimo 2018
Doorlopend			-	-	-	-	-	-	-

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2018

3 Baten

3.1 Rijksbijdragen OCW

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.1.1.1	Rijksbijdragen OCW	9.790.974	9.350.026	9.337.765
3.1.2.2	Niet geoordeelde subsidies	354.511	326.895	307.184
	Totaal rijksbijdragen via OCW	10.145.485	9.676.921	9.644.950
3.1.3	Rijksbijdragen via samenwerkingsverband	499.017	485.000	508.064
	Totaal rijksbijdragen	10.644.501	10.161.921	10.153.013

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen en subsidies	30.428	-	25.528
3.2.2	Overige overheidsbijdragen	28.156	5.000	29.242
		58.584	5.000	54.769

3.5 Overige baten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.5.1	Verhuur	32.887	5.300	22.501
3.5.4	Sponsoring	-	-	15
3.5.5	Ouderbijdragen	76.707	69.825	84.668
3.5.6	Overig	123.721	57.573	123.461
		233.315	132.698	230.644

4.1 Personele lasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.1.1.1	<i>Bruto lonen en salarissen</i>	6.111.523	5.723.905	5.757.144
4.1.1.2	<i>Sociale lasten</i>	1.131.917	1.060.126	973.058
4.1.1.3	<i>Pensioenlasten</i>	804.339	753.324	790.768
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenen	8.047.778	7.537.355	7.520.970
4.1.2.1	<i>Dotaties personele voorzieningen</i>	71.662	12.000	10.406-
4.1.2.2	<i>Personeel niet in loondienst</i>	268.098	60.508	305.217
4.1.2.3	<i>Overig</i>	178.934	255.294	199.742
4.1.2.4	<i>Scholing/opleiding</i>	195.417	211.700	176.716
4.1.2	Overige personele lasten	714.110	539.502	671.269
4.1.3	Af: Uitkeringen	79.250-	36.000-	50.535-
		8.682.638	8.040.857	8.141.704

Realisatie 2018	Realisatie 2017
--------------------	--------------------

Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging) 126 124

4.2 Afschrijvingen

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.2.2.1	Gebouwen	21.361	22.777	21.204
4.2.2.2	Inventaris en apparatuur	290.868	328.016	262.884
4.2.2.4	Onderwijsleerpakket	68.413	74.072	72.424
		380.642	424.865	356.512
	Boekresultaat desinvesteringen	79.549		0
		460.191	424.865	356.512

4.3 Huisvestingslasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.3.1	Huur	30.474	48.000	31.739
4.3.2	Verzekeringen	-	250	-
4.3.3	Onderhoud	44.857	44.750	43.085
4.3.4	Water en energie	113.508	138.730	131.172
4.3.5	Schoonmaakkosten	238.590	197.369	218.189
4.3.6	Heffingen	17.747	15.200	18.708
4.3.7	Dotaties overige onderhoudsvoorzieningen	199.500	267.500	271.500
4.3.8	Overige huisvestingslasten	12.459	23.510	24.854
		657.135	735.309	739.246

4.4 Overige lasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	624.999	559.860	515.520
4.4.2.1	<i>Inventaris en apparatuur</i>	<i>18.451</i>	<i>22.700</i>	<i>22.165</i>
4.4.2.2	<i>Leermiddelen</i>	<i>311.436</i>	<i>268.615</i>	<i>278.017</i>
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	329.887	291.315	300.182
4.4.4	Overig	281.700	393.590	310.081
		1.236.585	1.244.765	1.125.783
<i>Uitsplitsing</i>				
4.4.1.1	Honorarium onderzoek jaarrekening	13.334		3.025
4.4.1.2	Honorarium andere controleopdrachten	-		-
4.4.1.3	Honorarium fiscale adviezen	-		3.075
4.4.1.4	Honorarium andere niet-controledienst	-		-
	Accountantslasten	13.334		6.100

5 Financiële baten en lasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
5.1	Rentebaten	63.100	171.453	57.902
5.5	Rentelasten	0	-	-
		63.099	171.453	57.902

A.1.7

Overzicht verbonden partijen

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteit
Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Friesland	Stichting	Leeuwarden	4
Ver. ter ondersteuning van PCBO Tytsjerksteradiel	Vereniging	Eastermar	4
vrije invoer tekst			

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

Financiële kengetallen enkelvoudige jaarrekening

Aan de hand van de jaarrekening kunnen een aantal kengetallen en ratio's worden berekend die verder inzicht kunnen geven in de gevolgen van het gevoerde beleid over het boekjaar en waardoor het beeld uit de jaarrekening kan worden verduidelijkt.

<u>Kengetallen</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>
<u>Rentabiliteit</u> <i>Exploitatieresultaat in een percentage van de totale baten.</i> De rentabiliteit geeft aan in hoeverre de inkomsten en uitgaven van een instelling elkaar in evenwicht houden.	0%	1%
<u>Current ratio</u> <i>Verhouding vlottende activa en kortlopend vreemd vermogen.</i> Deze verhouding geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen. Een waarde tussen de 1,5 en 2 is goed. Ligt de waarde boven de 1,5 dan is de organisatie in staat aan haar korte termijnverplichtingen te voldoen.	5,90	4,30
<u>Solvabiliteit 1</u> <i>Eigen vermogen in percentage van het totale vermogen</i>	78,0%	74,0%
<u>Solvabiliteit 2</u> <i>Eigen vermogen plus voorzieningen / totale passiva</i> De solvabiliteit geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is aan haar lange termijnverplichtingen te voldoen. 25% a 50% wordt als goed aangemerkt. Is de waarde hoger dan 25% (solvabiliteit 1) dan is de organisatie in staat om aan haar lange termijn verplichtingen te voldoen. Bij solvabiliteit 2 wordt door het ministerie van OCW een signaleringswaarde gehanteerd van 30%.	88,1%	82,6%
<u>Weerstandsvermogen</u> Weerstandsvermogen uit jaarrekening 2017, gebaseerd op EV 2016 <i>(Eigen vermogen minus Materiele vaste activa) / Totale baten</i> Het weerstandsvermogen geeft de vrije vermogensbuffer aan voor het opvangen van calamiteiten. Een percentage tussen de 5 en 20 procent wordt gezien als voldoende buffer.	36,5%	41,1% 70,7%
Aantal leerlingen per teldatum 1-10 (t-1)	1.728	1.766
Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging)	126,11	124,44
<u>Personeelskosten per FTE</u>	68.850	65.426

B.1.1 Enkelvoudige balans per 31 december 2018

(na verwerking resultaatbestemming)

1.	Activa	31 december 2018	31 december 2017
1.2	Materiële vaste activa	2.471.516	2.219.819
	Totaal vaste activa	2.471.516	2.219.819
1.5	Vorderingen	701.399	738.378
1.7	Liquide middelen	5.110.425	5.828.386
	Totaal vlottende activa	5.811.824	6.566.763
	Totaal activa	8.283.339	8.786.582

2.	Passiva	31 december 2018	31 december 2017
2.1	Eigen vermogen	6.458.199	6.505.669
2.2	Voorzieningen	839.522	752.040
2.4	Kortlopende schulden	985.618	1.528.873
Totaal passiva		8.283.339	8.786.582

B.1.2 Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.	Baten			
3.1	Rijksbijdrage OCW	10.644.501	10.161.921	10.153.013
3.2	Overige overheidsbijdragen	58.584	5.000	54.769
3.5	Overige baten	<u>233.310</u>	<u>132.698</u>	<u>230.644</u>
	Totaal baten	10.936.395	10.299.619	10.438.427
4.	Lasten			
4.1	Personeelslasten	8.682.638	8.040.857	8.141.704
4.2	Afschrijvingen	430.338	404.961	339.101
4.3	Huisvestingslasten	657.135	735.309	739.246
4.4	Overige lasten	<u>1.230.725</u>	<u>1.244.765</u>	<u>1.127.872</u>
	Totaal lasten	<u>11.000.836</u>	<u>10.425.892</u>	<u>10.347.923</u>
	Saldo baten en lasten	64.441-	126.273-	90.504
5	Financiële baten en lasten	16.971	107.553	19.504
	Netto resultaat	<u><u>47.469-</u></u>	<u><u>18.720-</u></u>	<u><u>110.008</u></u>

B.1.3 Enkelvoudige kasstroomoverzicht

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat voor financiële baten en lasten	64.441-	90.504
<i>Aanpassingen voor:</i>		
- Afschrijvingen	350.789	339.101
- Mutaties voorzieningen	87.482	140.292
- Overige mutaties EV	-	3.203.759-
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
- Vorderingen	36.979	51.125-
- Kortlopende schulden	543.255-	510.453
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	132.446-	2.174.534-
Ontvangen interest	16.971	19.504
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	115.475-	2.155.030-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Inbreng activa fusiepartner	-	394.366
(Des)investerings materiële vaste activa	602.485-	602.975-
(Des)investerings financiële vaste activa	-	1.033.700
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	602.485-	-
Mutatie liquide middelen	717.960-	1.329.938-
Beginstand liquide middelen	5.828.386	7.158.325
Mutatie liquide middelen	717.960-	1.329.938-
Eindstand liquide middelen	5.110.425	5.828.387

Toelichting behorende tot de jaarrekening:

Grondslagen enkelvoudige jaarrekening

Voor de grondslagen van de enkelvoudige jaarrekening 2018 wordt verwezen naar de grondslagen die zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening 2018.

B.1.4 Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018

1. Activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf- waarde per 31 december 2017	Afschrijvingen tot en met 31 december 2017	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018				Aanschaf- waarde per 31 december 2018	Afschrijvingen tot en met 31 december 2018	Boekwaarde per 31 december 2018
				Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Afschrijvingen desinvesteringen			
1.2.1 Gebouwen en terreinen	-	0-	0-	1.815	0-	83-	0	1.815	83-	1.732
1.2.2 Inventaris en apparatuur	6.264.512	4.338.759-	1.925.753	628.121	296.588-	282.292-	225.316	6.596.045	4.395.735-	2.200.310
1.2.3 Overige vaste bedrijfs- middelen	1.615.348	1.321.282-	294.066	52.098	56.072-	68.413-	47.795	1.611.373	1.341.899-	269.474
Materiële vaste activa	7.879.859	5.660.040-	2.219.819	682.034	352.660-	350.789-	273.112	8.209.233	5.737.717-	2.471.516

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten Meubilair, Technisch inventaris en ICT middelen.

Onder overige vaste bedrijfsmiddelen vallen investeringen in onderwijsleerpakket en overige investeringen.

1.5 Vorderingen

	31 december 2018	31 december 2017
1.5.1 Debiteuren	-	25
1.5.2 Vorderingen OCW	451.455	480.239
De vordering OCW heeft betrekking op de overlopende posten vanuit de personele lumpsum, impulsgebieden en personeels- en arbeidsmarktbeleid.		
1.5.6 Overige overheden	24.786	26.065
1.5.7 Overige vorderingen	138.600	124.650
Overige overlopende activa	93.797	107.399
Kruisposten	7.240-	0-
1.5.8 Overlopende activa	86.557	107.399
Totaal Vorderingen	701.398	738.378

De vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

1.7 Liquide middelen

	31 december 2018	31 december 2017
1.7.1 Kasmiddelen	641	364
1.7.2 Banken	5.109.784	5.828.021
	5.110.425	5.828.386

2.1 Eigen vermogen

	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018		Boekwaarde per 31 december 2018
		Bestemming resultaat	Overige mutaties	
2.1.1 Algemene reserve	6.261.797	83.237-	-	6.178.560
2.1.2 Bestemmingsreserve publiek	222.788	-	-	222.788
2.1.3 Bestemmingsreserve privaat	21.084	35.767	-	56.851
	6.505.669	47.470-	-	6.458.199

De bestemmingsreserve privaat is gevormd uit resultaten uit voorgaande jaren vanuit de private geldstromen.

Toelichting Bestemmingsreserve publiek:

	Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018		Boekwaarde per 31 december 2018
		Bestemming resultaat	Overige mutaties	
Personele reserve	90.000	-	-	90.000
Overige reserve	132.788	-	-	132.788
	222.788	-	-	222.788

2.2 Voorzieningen

		Boekwaarde per 31 december 2017	Mutaties 2018			Boekwaarde per 31 december 2018	Kortlopende deel < 1 jaar	Langlopende deel > 1 jaar
			Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval			
2.2.1	Personeel	154.139	71.662	27.196-	-	198.605	-	198.605
	<i>Spaarverlof</i>	<i>116.843</i>	-	-	-	<i>116.843</i>	-	<i>116.843</i>
	<i>Jubilea</i>	<i>37.296</i>	<i>71.662</i>	<i>27.196-</i>	-	<i>81.762</i>	-	<i>81.762</i>
2.2.3	Overige voorzieningen	597.901	259.500	156.484-	60.000-	640.917	-	640.917
	<i>Onderhoud</i>	<i>597.901</i>	<i>259.500</i>	<i>156.484-</i>	<i>60.000-</i>	<i>640.917</i>	-	<i>640.917</i>
		752.040	331.162	183.680-	60.000-	839.522	-	839.522

2.4 Kortlopende schulden

		31 december 2018	31 december 2017
2.4.3	Crediteuren	147.280	395.953
2.4.5	Schulden aan groepsmaatschappijen	-	391.034
2.4.7.1	<i>Loonheffing</i>	<i>303.103</i>	<i>275.463</i>
2.4.7.3	<i>Premies sociale verzekeringen</i>	<i>27.278</i>	<i>9.928</i>
2.4.7	Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	330.381	285.391
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	96.465	89.539
2.4.9	Overige kortlopende schulden	5.569	3.645
2.4.10.4	<i>Vooruitontvangen termijnen OCW niet geormerkt</i>	<i>8.079</i>	<i>8.079</i>
2.4.10.5	<i>Overlopende passiva m.b.t. vakantiegeld</i>	<i>265.226</i>	<i>248.309</i>
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva algemeen</i>	<i>91.166</i>	<i>62.785</i>
2.4.10.8	<i>Overlopende passiva mbt subsidie overig</i>	<i>41.451</i>	<i>44.138</i>
2.4.10	Totaal overlopende passiva	405.921	363.311
Totaal kortlopende schulden		985.618	1.528.873

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

2.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of het resultaat.

Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten over 2018

3 Baten

3.1 Rijksbijdragen OCW

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.1.1.1	Rijksbijdragen OCW	9.790.974	9.350.026	9.337.765
3.1.2.2	Niet geormerkte subsidies	354.511	326.895	307.184
	Totaal rijksbijdragen via OCW	10.145.485	9.676.921	9.644.950
3.1.3	Rijksbijdragen via samenwerkingsverband	499.017	485.000	508.064
	Totaal rijksbijdragen	10.644.501	10.161.921	10.153.013

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen en subsidies	30.428	-	25.528
3.2.2	Overige overheidsbijdragen	28.156	5.000	29.242
		58.584	5.000	54.769

3.5 Overige baten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
3.5.1	Verhuur	32.887	5.300	22.501
3.5.4	Sponsoring	-	-	15
3.5.5	Ouderbijdragen	76.707	69.825	84.668
3.5.6	Overig	123.716	57.573	123.461
		233.310	132.698	230.644

4.1 Personele lasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.1.1.1	<i>Bruto lonen en salarissen</i>	6.111.523	5.723.905	5.757.144
4.1.1.2	<i>Sociale lasten</i>	1.131.917	1.060.126	973.058
4.1.1.3	<i>Pensioenlasten</i>	804.339	753.324	790.768
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenen	8.047.778	7.537.355	7.520.970
4.1.2.1	<i>Dotaties personele voorzieningen</i>	71.662	12.000	10.406-
4.1.2.2	<i>Personeel niet in loondienst</i>	268.098	60.508	305.217
4.1.2.3	<i>Overig</i>	178.934	255.294	199.742
4.1.2.4	<i>Scholing/opleiding</i>	195.417	211.700	176.716
4.1.2	Overige personele lasten	714.110	539.502	671.269
4.1.3	Af: Uitkeringen	79.250-	36.000-	50.535-
		8.682.638	8.040.857	8.141.704

Realisatie 2018	Realisatie 2017
--------------------	--------------------

Gemiddeld aantal FTE (exclusief vervanging) 126 124

4.2 Afschrijvingen

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.2.2.1	Gebouwen	83	22.777	8.795
4.2.2.2	Inventaris en apparatuur	282.292	308.112	257.882
4.2.2.4	Onderwijsleerpakket	68.413	74.072	72.424
		350.789	404.961	339.101
	Boekresultaat desinvesteringen	79.549		0
		430.338	404.961	339.101

4.3 Huisvestingslasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.3.1	Huur	30.474	48.000	31.739
4.3.2	Verzekeringen	-	250	-
4.3.3	Onderhoud	44.857	44.750	43.085
4.3.4	Water en energie	113.508	138.730	131.172
4.3.5	Schoonmaakkosten	238.590	197.369	218.189
4.3.6	Heffingen	17.747	15.200	18.708
4.3.7	Dotaties overige onderhoudsvoorzieningen	199.500	267.500	271.500
4.3.8	Overige huisvestingslasten	12.459	23.510	24.854
		657.135	735.309	739.246

4.4 Overige lasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	623.184	559.860	515.520
4.4.2.1	<i>Inventaris en apparatuur</i>	<i>18.451</i>	<i>22.700</i>	<i>22.165</i>
4.4.2.2	<i>Leermiddelen</i>	<i>311.436</i>	<i>268.615</i>	<i>278.017</i>
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	329.887	291.315	300.182
4.4.4	Overig	277.655	393.590	312.169
		1.230.725	1.244.765	1.127.872
<i>Uitsplitsing</i>				
4.4.1.1	Honorarium onderzoek jaarrekening	13.334		3.025
4.4.1.2	Honorarium andere controleopdrachten	-		-
4.4.1.3	Honorarium fiscale adviezen	-		3.075
4.4.1.4	Honorarium andere niet-controledienst	-		-
	Accountantslasten	13.334		6.100

5 Financiële baten en lasten

		Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
5.1	Rentebaten	16.971	107.553	19.504
		16.971	107.553	19.504

B.1.7**Overzicht verbonden partijen*****Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)***

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteit
Stichting Samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO Friesland Ver. ter ondersteuning van PCBO	Stichting	Leeuwarden	4
Tytsjerksteradiel vrije invoer tekst	Vereniging	Eastermar	4

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op grond van de WNT regelgeving is de **klasseindeling C** van toepassing. Bij deze **klasseindeling** geldt voor 2018 een bezoldigingsmaximum van € 133.000,-. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende nummering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal leerlingen	2
Gewogen aantal onderwijssoorten	1
Totaal aantal complexiteitspunten	<u>7</u>

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functieervulling (bedragen in €)

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen (bedragen in €)

3. OVERIGE RAPPORTAGEVERPLICHTINGEN OP GROND VAN DE WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Bestemming van het resultaat

Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

- € 83.237- wordt onttrokken aan de algemene reserve
- € 35.767 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve privaat

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders

Bovenschools management/College van bestuur:

- J. Sijtsema

R.v.T.:

- J.D. Groenveld

- M.D. Kalmijn

- I.I. Prins

- A.H. Renkema

- A. Koster

- P. van den Berg

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer	42754
Naam instelling	Stichting voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Tytsjerksteradiel
KvK-nummer	40005705
Statutaire zetel	gemeente Tytsjerksteradiel
Adres	E.M. Beimastrjitte 11A
Postadres	
Postcode	9260 AA
Plaats	Eastermar
Telefoon	0512-472594
E-mailadres	info@pcbotdiel.nl
Website	https://pcbotdiel.nl/
Contactpersoon	J. Sijtsema
Telefoon	0512-472594
E-mailadres	info@pcbotdiel.nl

BRIN-nummers	04SX	Dûbel Ien
	05OW	De Winde
	06PZ	De Twirre
	06QP	De Finne
	07HT	It Lemieren fusie per 1/8/2018
	08AB	Immanuël
	08AX	It Bynt
	08OD	De Reinbôge
	09BV	De Wrâldpoarte
	09MX	De Arke
	09PJ	Ichthusschool
	10JM	Paadwizer
	15DY	Alpha

Overige gegevens

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel en Vereniging ter ondersteuning van PCBO Tytsjerksteradiel te Eastermar gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel en Vereniging ter ondersteuning van PCBO Tytsjerksteradiel op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel en Vereniging ter ondersteuning van PCBO Tytsjerksteradiel zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Schrevenweg 3-9
8024 HB Zwolle
Postbus 1509
8001 BM Zwolle

T (038) 303 21 40
zwolle@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 08107895

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in

overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die

voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 4 april 2019
Van Ree Accountants

w.g.

R. van der Weerd RA MSc

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel te Eastermar gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting PCBO Tytsjerksteradiel zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Schrevenweg 3-9
8024 HB Zwolle
Postbus 1509
8001 BM Zwolle

T (038) 303 21 40
zwolle@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 08107895

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controlewerkzaamheden verricht op gegevens in de WNT-verantwoording, of het ontbreken daarvan, op grond van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1 onderdeel j Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2 Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in

overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die

voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 4 april 2019
Van Ree Accountants

w.g.

R. van der Weerd RA MSc

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Vereniging ter ondersteuning van het PCBO in de gemeente Tytsjerksteradiel

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Vereniging ter ondersteuning van het PCBO in de gemeente Tytsjerksteradiel te Eastermar gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging ter ondersteuning van het PCBO in de gemeente Tytsjerksteradiel op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging ter ondersteuning van het PCBO in de gemeente Tytsjerksteradiel zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Schrevenweg 3-9
8024 HB Zwolle
Postbus 1509
8001 BM Zwolle

T (038) 303 21 40
zwolle@vanreeacc.nl
www.vanreeacc.nl
KvK nr. 08107895

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- bestuursverslag;
- overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en

omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 4 april 2019
Van Ree Accountants

w.g.

R. van der Weerd RA MSc